

Samenwerken voor onderwijs in je eigen buurt

Ondersteuningsplan 2026-2030

Samenwerkingsverband PO Midden-Holland

**Samenwerkingsverband
Primair Onderwijs Midden-Holland**

Bachstraat 3
2807 HZ Gouda

0182-533511

(bereikbaar van 09.00 - 17.00 uur)

secretariaat@swv-po-mh.nl

www.swv-po-mh.nl

Colofon

© 2026, Samenwerkingsverband PO-Midden-Holland

Tekst en redactie:

Dick Rasenberg, Margit Terpstra, Richard Stuivenberg

Eindredactie:

Richard Stuivenberg, Uitgeverij HENS

Grafisch ontwerp en illustraties:

Hans van der Woerd BNO

Ondersteuningsplan 2026-2030

Samenwerken voor onderwijs in je eigen buurt

Ondersteuningsplan 2026-2030

Start 1 augustus 2026

Samenwerkingsverband PO Midden-Holland

Inhoud

Voorwoord	6
1. Inleiding	10
1.1. Het samenwerkingsverband	10
1.2. Terugblik op de planperiode 2022–2026	13
1.3. Landelijke beleidsontwikkelingen	15
2. Missie en Visie	16
2.1 Missie	16
2.2 Visie	16
2.3 Samenwerkingswaarden	18
2.4 Leidende principes	19
3. De doelen voor de komende vier jaar	22
I De route: van signalering tot aanbod	23
3.1 Doel 1: Doorzettingskracht organiseren op gebiedsniveau	24
3.2 Doel 2: Integraal inclusief handelingsgericht arrangeren verder ontwikkelen voor (groepen) kinderen in buurt, wijk of gebied	24
3.3 Doel 3: Samenwerking in de voorschoolse fase versterken ter voorbereiding op regulier onderwijs	26
3.4 Doel 4: Versterken van de doorgaande leer- en ondersteuningslijn tussen primair en voortgezet onderwijs	27
II Het Dekkend Netwerk: een voorwaarde voor inclusief onderwijs	28
3.5 Doel 5: Verder bouwen aan inclusief onderwijs, met ondersteuning die het onderwijsaanbod versterkt en verbreedt – zoveel mogelijk binnen de school	28
3.6 Doel 6: Jeugdhulp en zorg collectief organiseren en financieren in en om de school	32
III De organisatie	33
3.7 Doel 7: Data-gedreven werkwijze verder ontwikkelen: onderwijs, samenwerkingsverband en gemeenten verzamelen, delen en benutten structureel gegevens	33
3.8 Doel 8: Organisatie van het samenwerkingsverband doorontwikkelen om inclusie goed te faciliteren	34
4. Kaders voor beleid en uitvoering	38
4.1 De route	39
4.1.1 Zorgplicht bij de school van aanmelding/inschrijving	39
4.1.2 Adequate ondersteuningsstructuur op de scholen, met een goede aansluiting onderwijs - jeugdhulp	39
4.1.3 Deskundigenadvisering	43
4.1.4 Richtlijnen voor de afgifte van een TLV (voorheen beoordelingskader)	43
4.1.5 Uitstroom Medisch Kinderdagverblijf/ residentiële setting naar primair onderwijs	44
4.1.6 Doorgaande lijn voorschool naar primair onderwijs	45
4.1.7 Doorgaande lijn van primair naar voortgezet onderwijs	45
4.1.8 Nieuwkomers	46
4.2 Dekkend netwerk	46
4.2.1 Een sterke basisvoorziening	47
4.2.2 Hoogbegaafdheid	48

4.2.3	Beschikbaarheid expertise so en sbo	49
4.2.4	Intensivering samenwerking bao-sbo-so	50
4.2.5	Een goed en toegankelijk aanbod van een combinatie van onderwijs, jeugdhulp en zorg	52
4.2.6	Observatie van kinderen binnen de reguliere en voorschoolse setting	53
5.	De organisatie	56
5.1	Goed bestuur	57
5.2	Organen van de vereniging	57
5.3	Organogram	59
5.4	Interne organisatie van het samenwerkingsverband	60
5.5	Ouder- en jeugdsteunpunt	60
5.6	Klachten en bezwaren	60
5.7	Discretionaire bevoegdheid directeur-bestuurder	61
6.	Financiën	62
6.1	Financiële uitgangspunten en verdeelmodel	63
6.2	Verantwoording en doelmatigheid	63
6.3	Toelichting meerjarenbegroting in relatie tot het ondersteuningsplan	64
6.4	Meerjarenbegroting	65
7.	Kwaliteitszorg en verantwoording	68
7.1	De basis van onze kwaliteitszorg	69
7.2	Kwaliteitssystematiek: kwaliteitscyclus en instrumentarium	69
7.3	Jaarcyclus & verantwoording	73
	Bijlagen ondersteuningsplan 2026-2030	74
1	Verantwoordelijkheden en rollen van betrokkenen op de route	76
2	Richtlijnen afgifte TLV per 1-8-2026	79
3	Fasering en stappenplan terugplaatsing	88
4	Brochure integraal arrangeren	90
5	Brochure integraal arrangeren bij uitstroom vanuit de Vlinder	91
6	Afspraken over de basisvoorziening	92
7	Basisondersteuning voor het onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen in het SWV PO MH	96
8	Stroomschema's betrekken orthopedagoog vanuit het SWV, aanvraag deskundigenadviezen en aanvraag TLV	106
9	Vangnetbepaling gespecialiseerd onderwijs	109
10	Leeswijzer wettelijk verplichte onderdelen van een ondersteuningsplan	110
11	Aangesloten schoolbesturen bij SWV PO MH	111
12	Begrippen- en afkortingenlijst	112

Voorwoord

In het voorjaar van 2025 zijn we gestart met de evaluatie van ons vorige plan (2022-2026). We hebben dit gedaan samen met staffunctionarissen, so-partners, directeuren van gespecialiseerd onderwijs, 1e deskundigen, leden van de OPR, schoolbesturen en andere betrokkenen.

Tijdens de Algemene Ledenvergaderingen (ALV) van 11 april en 20 juni 2025 – de laatste met een afvaardiging van de Ondersteuningsplanraad (OPR) en Raad van Toezicht (RvT) erbij – hebben we de belangrijkste uitgangspunten voor de komende vier jaar besproken. In het nieuwe schooljaar gingen we verder in gesprek tijdens de bijeenkomsten over integraal arrangeren. We spraken met directeuren, intern begeleiders, lokale teams, leerplicht, de jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp- en zorgpartners in alle gemeenten. Zo konden we de uitgangspunten toetsen en waardevolle ideeën ophalen.

Op basis van al deze input hebben we de eerste versie van het nieuwe plan gemaakt. Het plan bouwt voort op wat al goed werkt, maar introduceert ook een frisse aanpak vanuit onze visie op inclusie. Bij het werken aan inclusie verkleinen we de schaal van samenwerking naar het gebied, vaak een (deel van een) gemeente. Op dat niveau willen we het aanbod van scholen, het dekkend netwerk verbreden en versterken. Alles met de bedoeling om iedereen in zijn of haar eigen buurt naar school te kunnen laten gaan.

De eerste conceptversie is voorgelegd aan alle betrokkenen: staffunctionarissen, 1e deskundigen, OPR, RvT, gemeenten en de ALV van 12 december 2025. Belangrijke gesprekspunten waren onder andere:

- onze visie op inclusie;
- de regierol van het samenwerkingsverband;
- doorzettingskracht;
- de rol van de orthopedagoog;
- de stand van de pilots.

In januari en februari 2026 volgde de laatste afstemmingsronde. We spraken opnieuw met staffunctionarissen, 1e deskundigen, leden van de TLV-commissie, collega's van de samenwerkingsverbanden po en vo, en ambtenaren van de gemeenten. Deze ronde sloten we af op 6 februari 2026 met de ALV, in aanwezigheid van de RvT en een afvaardiging van de OPR.

Daarna is de laatste conceptversie ontstaan. We hebben daarin belangrijke aanpassingen gedaan:

- We verschoven de focus van individuele ondersteuning naar preventieve, collectieve en vroegsignalerende hulp in en rond de school.
- Het thema nieuwkomers kreeg een duidelijkere plek.
- Afspraken over de doorstroom po-vo zijn aangescherpt, met meer aandacht voor samenwerking tussen po en vo en de context van ieder kind.
- De rollen van orthopedagoog en 1e deskundige zijn verder verduidelijkt en vraaggericht gemaakt.
- Doelen zijn concreter geformuleerd en het taalgebruik is eenvoudiger geworden.

De basis onder dit alles blijft de visie dat een gebiedsgerichte aanpak de beste manier is om de inclusieve beweging duurzaam in de praktijk te kunnen brengen.

Het ondersteuningsplan is vervolgens voorgelegd aan:

- de OPR voor instemming (10 maart 2026);
- de wethouders van gemeenten tijdens de bestuurlijke Op Overeenstemming Gericht Overleggen in Alphen en Midden-Holland (5 en 12 maart 2026);
- de RvT voor goedkeuring (19 maart 2026);
- de ALV voor goedkeuring (10 april 2026).

Daarna heeft de directeur-bestuurder het plan vastgesteld en is het uiterlijk 1 mei 2026 ingediend bij de Onderwijsinspectie. Het plan gaat in op 1 augustus 2026 en loopt tot en met 31 juli 2030.

Met dit plan zetten we samen de volgende stap naar passend onderwijs. We werken aan inclusief en thuisnabij onderwijs voor alle kinderen in onze regio.

Dick Rasenberg,

directeur-bestuurder Samenwerkingsverband PO Midden-Holland

“Zoek met elkaar de 'scharrelruimte'. Spreek van tevoren uit: we gaan hier samen uitkomen, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Het streven van alle partijen is om de middelen voor jeugdhulp meer collectief in te gaan zetten, op scholen die steeds inclusiever werken voor kinderen in de buurt. Dat is het doel waaraan we werken.”

(Oproep op bijeenkomst Integraal arrangeren en inclusief onderwijs, in nieuwsbrief oktober 2025)

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1. Het samenwerkingsverband

Dit ondersteuningsplan is opgesteld door het **Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Midden-Holland** (SWV PO Midden-Holland). We zijn een vereniging van 17 schoolbesturen¹ in het primair onderwijs. Samen vormen we een regionaal netwerk van basisscholen, scholen voor speciaal basisonderwijs (sbo) en speciaal onderwijs (so).

Ons gezamenlijke doel: ervoor zorgen dat élk kind onderwijs krijgt dat past bij zijn of haar mogelijkheden.

Het samenwerkingsverband is actief in de regio Midden-Holland. Dat zijn de gemeenten:

- Krimpenerwaard;
- Gouda;
- Bodegraven-Reeuwijk;
- Zuidplas (de dorpen Moordrecht, Moerkapelle en Zevenhuizen);
- Waddinxveen;
- Alphen aan den Rijn (het dorp Boskoop).

Het ondersteuningsplan geldt voor vier jaar. Het is ons belangrijkste visiedocument voor passend onderwijs. Het beschrijft de gezamenlijke doelen van de aangesloten schoolbesturen. Ook geven we inzicht in de wettelijke taken, belangrijke thema's en de organisatie van het samenwerkingsverband.

Het plan is geen doel op zich. Het is een middel om de samenwerking te versterken. Het biedt een kader om met elkaar in gesprek te blijven, afspraken te maken over aanpakken en te blijven reflecteren op wat beter en efficiënter kan. Zo vormt het ook een basis voor de kwaliteitszorg binnen ons samenwerkingsverband.

Wie is waar verantwoordelijk voor?

Voor een goede uitvoering van passend onderwijs moeten scholen, schoolbesturen, het samenwerkingsverband, gemeenten en partners uit jeugdhulp en zorg samen hun verantwoordelijkheid nemen. Alles in het belang van de kinderen in onze regio.

Een duidelijke taakverdeling is essentieel:

Schoolbesturen hebben een zorgplicht. Zij zorgen ervoor dat leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften een passende plek krijgen op hun eigen school of een andere school in de buurt.

Het samenwerkingsverband is verantwoordelijk voor een flexibel en innovatief dekkend netwerk in de regio. We doen dit in nauwe samenwerking met de gemeenten, zodat er voor elke leerling met een extra ondersteuningsbehoefte een passend aanbod is – bij voorkeur in de eigen buurt.

¹ Op het moment van het opstellen en vaststellen van het ondersteuningsplan 2026-2030 bestaat het samenwerkingsverband uit 17 leden. Per 1 augustus 2026 zal dit aantal wijzigen naar 16 leden.

In detail ziet de verdeling er zo uit:

Schoolbesturen

- Zorgen dat scholen voldoen aan de basiskwaliteit en het niveau van basisondersteuning (zie bijlagen 6 en 7 in dit plan);
- Bevorderen handelingsgericht en doelgericht werken op de scholen;
- Bewaken de kwaliteit van de ondersteuning en de ondersteuningsroutes voor kinderen;
- Stimuleren en faciliteren gebiedsgerichte samenwerking tussen scholen in (delen van) gemeenten;
- Investeren in professionalisering van hun medewerkers;
- Faciliteren dat medewerkers deelnemen aan bijeenkomsten van bestuur, samenwerkingsverband en gemeenten;
- Werken samen met andere schoolbesturen binnen het samenwerkingsverband.

Samenwerkingsverband

- Beoordeelt aanvragen voor toelaatbaarheidsverklaringen (TLV's) voor gespecialiseerd onderwijs volgens onze richtlijnen en procedures;
- Draagt bij aan een soepele overgang tussen voorschool, primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo);
- Voert het beleid en de aanpakken uit dit plan uit via een jaarlijks bijgesteld jaarplan;
- Monitort de kwaliteit in het samenwerkingsverband: volgen van afspraken via PDCA-cyclus, rapporteren en het stimuleren van storytelling;
- Initieert ontwikkelingen die verder gaan dan individuele besturen en gemeenten;
- Voert namens de schoolbesturen samen met de gemeenten regie op de inzet van geïndiceerde jeugdhulp in het onderwijs (ter voorbereiding op inkoop door gemeenten of subsidiëring), 'we trekken samen op';
- Voert OOGO (Op Overeenstemming Gericht Overleg) met gemeenten in de GRJW² en Alphen aan den Rijn over huisvesting, leerlingenvervoer, schoolaanwezigheid, voorkomen van uitval, thuiszitters en leerplichtvrijstellingen;
- Bevordert kennisuitwisseling en de samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp en zorg in de regio met bijvoorbeeld bijeenkomsten over het integraal arrangeren, zodat elk kind zich optimaal kan ontwikkelen binnen een dekkend continuüm van onderwijs, jeugdhulp en zorg.

Met wie werken we samen?

Schoolbesturen en gemeenten dragen samen de verantwoordelijkheid voor passend onderwijs en jeugdhulp.

Sinds 1 augustus 2025 zijn de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Krimpenerwaard, Waddinxveen, Zuidplas en Gouda verenigd in de Gemeenschappelijke Regeling Jeugd en Wmo Midden-Holland (GRJW). Hun hoofdtaak: een regionaal zorg- en ondersteuningsaanbod realiseren. Voor scholen in Boskoop werken we samen met de gemeente Alphen aan den Rijn.

Andere belangrijke partners:

- Samenwerkingsverbanden po en vo in onze regio en aangrenzende regio's;
- De jeugdgezondheidszorg;
- Leerplicht;

² De Gemeenschappelijke Regeling Jeugd en Wmo Midden-Holland (GRJW) is een zelfstandige organisatie waarin de taken voor inkoop, beleid, contractmanagement, Jeugdbeschermingstafel en Toezicht zijn georganiseerd. <https://www.grjw.nl/>

‘Scholen zijn niet verplicht om risicoleerlingen bij ons te melden, maar we willen het wel graag weten. Wij kunnen dan meedenken over oplossingen. Ouders schrikken soms als wij erbij betrokken raken, omdat zij bang zijn voor een boete of handhaving. Maar in feite zijn we er als beschermers voor het kind. Met elkaar zoeken we graag mee naar een oplossing die in het belang is van het kind.’

(Tessa Romeijn en Wendy Flux, leerplichtambtenaren van de gemeente Gouda, in nieuwsbrief april 2025)

- Kinder- en peuter opvang;
- Partners in vrije tijd (sport en cultuur) - ook hierin trekken we samen op met gemeenten.

1.2. Terugblik op de planperiode 2022-2026

In de afgelopen vier jaar is met veel inzet gewerkt aan passend onderwijs. Jaarlijks monitorden we de voortgang (met data én ervaringen). In het voorjaar van 2025 vond een brede evaluatie plaats met schoolbesturen, directies van speciaal onderwijs, OPR-leden en 1e deskundigen. Hieronder volgt een globaal beeld van wat we bereikt hebben en waar aandachtspunten liggen voor de toekomst:

1. Integraal arrangeren en doorzettingskracht

We wilden onderwijs en jeugdhulp beter met elkaar verbinden door integraal en handelingsgericht te arrangeren, met doorzettingskracht ondersteund door de Experttafel. Positieve stappen zijn gezet, zoals:

- een gezamenlijke scholing;
- een toegankelijke werkwijze voor integraal arrangeren die in beeld is gebracht in een brochure;
- een betere monitoring via KindKans³ ;
- ook konden orthopedagogen soms in hun rol als 1e deskundigen van het samenwerkingsverband eerder en meer preventief worden ingezet.

De afname van het aantal thuiszitters blijft achter bij de verwachtingen, onder meer door wachtlijsten en de uitdaging om de verschillende rollen en verantwoordelijkheden van onderwijs, jeugdhulp en zorg goed op elkaar af te stemmen.

‘De kunst is om het juiste moment te vinden waarop je er een 1e deskundige van het swv bij haalt. Wat mij betreft is dat het moment waarop je als school denkt: wat is een passend aanbod voor deze leerling dat wij misschien niet meer zelf kunnen bieden? De intern begeleider (IB'er) kan dan de telefoon pakken en vragen: zou je even met ons mee kunnen denken?’

(Petra den Hollander, beleidsmedewerker onderwijs & kwaliteit bij De Vier Windstreken, in nieuwsbrief december 2024)

³ KindKans is een beveiligde webapplicatie waarmee samenwerkingsverbanden voor primair en voortgezet onderwijs passend onderwijs kunnen organiseren.

2. *Versterking van de basis en inclusieve pilots*

- De inzet van begeleiders passend onderwijs (BPO) is verbeterd: de aanvraagprocedure is vereenvoudigd en het niveau waarop de ondersteuning zich richt, verschuift, zoals beoogd, steeds meer van de leerling naar de groep, de leerkracht(en) en de school als geheel.
- In de Krimpenerwaard is een pilot voor een inclusieve leeromgeving gestart.
- De expertise rond hoogbegaafdheid is uitgebreid met de aanstelling van een gezamenlijke HB-specialist, scholing en een digitale kennisbank.

Het doel van een volledig inclusieve aanpak is nog niet bereikt, maar er is een duidelijke beweging richting meer inclusie ingezet.

“Het mooie van BPO'ers is dat ze veelal preventief kunnen werken, waardoor er minder curatief hoeft te worden gehandeld. De inzet van BPO'ers vergroot ook de expertise van IB'ers en leerkrachten: zij profiteren van de kennis die de BPO'er meebrengt. De BPO'er is niet iemand die het overneemt en zegt: ik weet het beter. Ze werken samen met de school, ook in nauw contact met de ouders. Ze voeren geen RT uit maar denken mee met de school, leerkracht, IB-er, als adviseur, coach en soms ook als 'co-teacher'.”

(Anja van Dal, coördinator BPO-loket, in nieuwsbrief mei 2024)

3. *Onderwijszorgarrangementen en gespecialiseerd aanbod*

- Er zijn initiatieven ontwikkeld om onderwijs, jeugdhulp en zorg te bundelen, zoals onderwijs in dagbesteding en een collectieve inzet van geïndiceerde jeugdhulp in het gespecialiseerd onderwijs.
- Voor cluster 3- en 4-onderwijs, en voor mytylonderwijs is aanvullend aanbod gerealiseerd binnen het sbo.

De discrepantie tussen vraag en aanbod waar het gaat om cluster 4-plekken vraagt nog steeds veel aandacht.

“We gaan proberen de jeugdhulp op logische manieren te bundelen. Niet meer op basis van individuele beschikkingen, maar als een voorziening voor iedere school. Het gaat dan concreet om de inzet van jeugdhulpmedewerkers voor een vast aantal uren of dagen per school, afhankelijk van de behoefte. Het voordeel daarvan is ook dat kinderen die nu net niet in aanmerking komen voor een individuele indicatie baat hebben bij de vaste aanwezigheid van een jeugdhulpmedewerker op school. Zij kunnen dan mee in de slijpstream van kinderen voor wie de hulp in eerste instantie bedoeld was.” **(Bas Warner, projectleider Zorg en Onderwijs regio Midden-Holland, in nieuwsbrief juni 2025)**

4. *Samenwerking en oudersteunpunt*

Samenwerking op personeelsgebied tussen po- en vo-samenwerkingsverbanden ‘is van de kant af’. De inhuur van HR- expertise, de controllersfunctie en voor regionale vraagstukken wordt gedeeld en gezamenlijk betaald. Ook het samenwerkingsverband PO Rijnstreek is daar inmiddels bij betrokken. Meer specifiek is het ouder- en jeugdsteunpunt verbeterd met vernieuwde website en duidelijke visualisering van het ondersteuningsproces. Ouders waarderen dit en het draagt bij aan transparantie en toegankelijkheid.

1.3. Landelijke beleidsontwikkelingen

Sinds 2022 werkt het ministerie van OCW aan een brede verbeteraanpak voor passend onderwijs. Doel: inclusiever, effectiever en beter uitvoerbaar onderwijs voor leerlingen, ouders, leraren, schoolleiders en samenwerkingsverbanden.

Een belangrijk onderdeel is de invoering van een landelijke norm voor basisondersteuning. Deze norm beschrijft wat scholen minimaal moeten bieden, bijvoorbeeld bij lees- en spellingproblemen, gedragsvraagstukken en hoogbegaafdheid. Dit zorgt voor gelijke kansen en duidelijkheid over basisondersteuning versus extra ondersteuning.

Voor onze regio betekent dit: zodra de landelijke norm wettelijk is verankerd, passen we onze afspraken over basisondersteuning aan voor de periode 2026-2030.

Daarnaast zetten zowel OCW als VWS in op betere samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Combinaties van onderwijs en zorg maken integrale ondersteuning mogelijk, vooral bij complexe behoeften. De landelijke Hervormingsagenda Jeugd sluit hierbij aan: focus op preventie, collectivering, het versterken van de positie van lokale teams in het belang van de samenwerking met het onderwijs, voorkomen van uitval en minder bureaucratie. Door sterke lokale netwerken, expertise delen en data te benutten, voorkomen we dat leerlingen tussen wal en schip vallen. Een ander belangrijk doel is het jeugdzorgstelsel financieel houdbaar maken voor de toekomst.

Tot slot werkt OCW naar inclusief onderwijs, zoals beschreven in het beleidskader *Met elkaar voor alle kinderen en jongeren* (2024), met als streefjaar: 2035. Dit kader is gebaseerd op internationale verdragen zoals het VN-Verdrag inzake rechten van personen met een handicap, het Kinderrechtenverdrag en de Verklaring van Salamanca.

Hoofdstuk 2

Missie en visie

2.1 Missie

De aangesloten schoolbesturen, gemeenten en zorgpartners werken samen aan passend onderwijs, jeugdhulp en zorg. Zo kan ieder kind in het primair en speciaal onderwijs in Midden-Holland zich optimaal en naar vermogen ontwikkelen.

2.2 Visie

Elk kind verdient passend onderwijs en ondersteuning om zich optimaal te ontwikkelen. Dit begint bij vakbekwame leerkrachten die zichzelf blijven ontwikkelen. Zij worden ondersteund door een samenwerkend team: specialisten binnen de scholen en besturen, orthopedagogen, 1e en 2e deskundigen van het samenwerkingsverband, ouders, lokale teams, jeugdhulp en zorgpartners.

Werken aan inclusie

In deze planperiode bouwen we verder aan het realiseren van passend onderwijs en inclusie als maatschappelijke opdracht: iedereen is welkom, hoort erbij en kan meedoen.

Onder **inclusie** verstaan we dat alle leerlingen, waar mogelijk, onderwijs volgen op één en dezelfde school. De school functioneert als een **drie-milieuvoorziening**: onderwijs, jeugdhulp en zorg en vrije tijd worden in en rondom de school georganiseerd. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met scholen, ouders, jeugdhulp en andere partners. Sport, cultuur en andere buitenschoolse voorzieningen horen daarbij.

Door **gebiedsgerichte samenwerking** te stimuleren en te faciliteren, verbreden en versterken we het aanbod in en om de scholen. De vrijheid van ouders om zelf een school te kiezen voor hun kind blijft vanzelfsprekend gerespecteerd.

Een sterke basisvoorziening⁴

Passend en inclusief onderwijs vraagt om een sterke basisvoorziening: onderwijs, ondersteuning, jeugdhulp en zorg voor alle leerlingen. Dit is een gezamenlijke opdracht voor schoolbesturen, gemeenten en zorgpartners.

Alle kinderen met een uitstroomperspectief onderwijs kunnen ingeschreven worden op een school. De school is *in de lead* bij het werken aan schoolaanwezigheid.

De ondersteuning die we bieden:

- Sluit aan bij wat een leerling nodig heeft, vanuit wat het kind al kan;
- Wordt zo vroeg en licht mogelijk handelingsgericht ingezet, met aandacht voor de context in (bij voorkeur) de eigen buurt;
- Maakt gebruik van de kennis en mogelijkheden van alle partners;
- Is helder en transparant voor iedereen.

⁴ Het bredere geheel van ondersteuning en samenwerking dat beschikbaar is in een regio.

Het samenwerkingsverband stelt duidelijke kaders en maakt afspraken over de route naar ondersteuning en het dekkend netwerk. Scholen werken handelingsgericht en doelgericht aan een stevige basisondersteuning⁵. Dit vormt de basis voor een goed functionerend dekkend netwerk.

Schoolbesturen en gemeenten zorgen ervoor dat scholen de ondersteuning zelf kunnen organiseren en over de juiste middelen beschikken.

Doorgaande lijn in het onderwijs

Een sterke doorgaande lijn van voorschool naar primair en vervolgens naar voortgezet onderwijs zorgt voor soepele overgangen en passende ondersteuning.

Voorschoolse partners delen relevante informatie, zodat scholen direct kunnen aansluiten bij de (ondersteunings)behoeften van het kind. Tussen primair en voortgezet onderwijs is afstemming nodig, vooral voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften.

Vroegtijdige signalering, delen van expertise en gezamenlijke afspraken over doorlopende ondersteuning zijn belangrijk voor continuïteit. Onderwijs, gemeenten, jeugdhulp en zorg werken daarbij nauw samen.

Combinaties van onderwijs, jeugdhulp en zorg en integraal arrangeren helpen bij het verbreden van het aanbod in het reguliere onderwijs

Een combinatie van onderwijs, jeugdhulp en zorg is bedoeld voor leerlingen die vanuit beide domeinen extra ondersteuning nodig hebben. We geven dit gezamenlijk vorm door integraal te arrangeren: vroegtijdig signaleren, op het juiste moment de juiste mensen betrekken, en samen een passend aanbod bedenken, maken, uitvoeren en evalueren – bij voorkeur in de eigen buurt.

De aanpak leggen we vast in een ontwikkelingsperspectief (OPP). Een combinatie van onderwijs, jeugdhulp en zorg kan plaatsvinden in het reguliere onderwijs, in een gespecialiseerde setting, of als combinatie van beiden.

Gespecialiseerd onderwijs

Soms heeft een leerling meer nodig dan het reguliere onderwijs kan bieden. Dan is er een passende plek in het speciaal (basis)onderwijs (sbo of so).

We zorgen voor voldoende plekken en een divers aanbod van gespecialiseerde voorzieningen, zodat het dekkend netwerk aansluit bij de behoeften van alle leerlingen. De route naar gespecialiseerd onderwijs begint meestal op de eigen school en is helder en toegankelijk.

2.3 Samenwerkingswaarden

Binnen ons samenwerkingsverband handelen we vanuit gedeelde overtuigingen over samenwerking. Deze waarden zijn ontstaan tijdens gesprekken met leden, toezichthouders, directeuren, intern begeleiders, leerkrachten en medewerkers van gemeenten.

⁵ Basisondersteuning is de ondersteuning die alle scholen minimaal bieden aan leerlingen. De afspraken over de basisondersteuning zijn opgenomen in de bijlagen 6 en 7.

- **We leren door te doen**
We werken samen aan concrete vraagstukken, proberen nieuwe werkwijzen uit en leren van wat wel en niet werkt. Zo bouwen we aan duurzame verbetering.
- **We leren van elkaar**
We kijken naar wat al goed gebeurt binnen ons samenwerkingsverband en leren daarvan.
- **We doen wat kan en mag**
We doen wat nodig is voor leerlingen, binnen de ruimte van de regels. We kijken naar wat wél kan en zoeken samen naar oplossingen. We nemen verantwoordelijkheid voor onze keuzes en leggen die helder uit.
- **We kiezen onze woorden zorgvuldig**
Woorden moeten voor iedereen dezelfde betekenis hebben – school, ouders, jeugdhulp en zorg. Taal stuurt beeldvorming, beïnvloedt relaties en bevordert inclusie. Door bewust met taal om te gaan, bouwen we aan vertrouwen, gelijkwaardigheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

2.4 Leidende principes

Deze zeven principes geven richting aan ons handelen. Ze maken zichtbaar wat passend onderwijs en inclusie voor ons betekenen. Ze brengen onze visie tot leven en bouwen voort op wat al goed gaat.

1. **Ieder kind met een uitstroomperspectief onderwijs is ingeschreven op een school en krijgt onderwijs in de buurt**
Alle scholen en besturen onderschrijven de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor ieder kind met een uitstroomperspectief onderwijs. Zonder vrijstelling van leerplicht wordt elk kind ingeschreven. Lukt het niet op de school van aanmelding of in het geval dat het kind is aangewezen op het gespecialiseerd onderwijs, dan zoekt de school waarbij is aangemeld in overleg met ouders actief naar een geschikte plek in de buurt of (deel van de) gemeente. De zorgplicht vullen we in als een gedeelde morele opdracht.
2. **Geen kind de school uit. Jeugdhulp komt naar de leerling**
We streven naar inclusief onderwijs dicht bij huis. Jeugdhulp organiseren we zoveel mogelijk collectief in en om de school voor (groepen) leerlingen, ondersteunend aan het onderwijs, zodat ook andere leerlingen kunnen profiteren van de ingezette hulp. Het onderwijs is in de lead bij het werken aan de opbouw van schoolaanwezigheid. Dit draagt bij aan een inclusieve schoolcultuur: ieder kind is welkom. Dit betekent niet dat elke school alle expertise in huis hoeft te hebben, maar wel dat scholen hun expertise met elkaar delen en gebruik kunnen maken van de expertise van andere scholen in de buurt.
3. **Versterking van het reguliere onderwijs in nauwe verbinding met voorschoolse educatie**
We signaleren ondersteuningsvragen bij jonge kinderen vroegtijdig en voorkomen onnodige verwijzingen naar gespecialiseerd onderwijs. We versterken het reguliere aanbod en betrekken de JGZ vroegtijdig en intensiever. Dit vraagt om heldere afspraken tussen onderwijs, GGD en voor- en voorschoolse educatie (VVE), warme overdracht en expertisdeling. Orthopedagogen van het samenwerkingsverband kunnen al in de voorschoolse periode advies geven.

4. Gebiedsgericht samenwerken van scholen en besturen op het niveau van (een deel van) de gemeente

Scholen dragen gezamenlijk zorg voor aanvullend/dekkend aanbod in en om de school voor groepen kinderen binnen een buurt, wijk of deel van de gemeente. Dit kan bijvoorbeeld gaan om gedrag, nieuwkomers of een plusaanbod voor hoogbegaafde leerlingen. Scholen nemen verantwoordelijkheid voor álle leerlingen in het gebied.

5. Samen optrekken met gemeenten voor onderwijsondersteunende jeugdhulp

Het samenwerkingsverband en de gemeenten voeren gezamenlijke regie over de organisatie van de onderwijsondersteunende jeugdhulp en zorg. Dit vergroot efficiëntie en versterkt samenwerking. Onderwijs, gemeenten en jeugdhulp hebben elkaar nodig bij het werken aan de opbouw van meer schoolaanwezigheid, thuiszitten te voorkomen en inclusie te bevorderen – in school, buurt en gemeente.

6. Data-gedreven werken en evaluatie

We werken data-gedreven (leerlingaantallen, verwijzingen, thuiszitters, jeugdhulpgebruik, etc.). Dit helpt sturen op kwaliteit, effectiviteit en doelmatigheid. Systematische evaluatie en gebiedsgerichte monitoring maken bijsturing mogelijk en bevorderen een lerende cultuur.

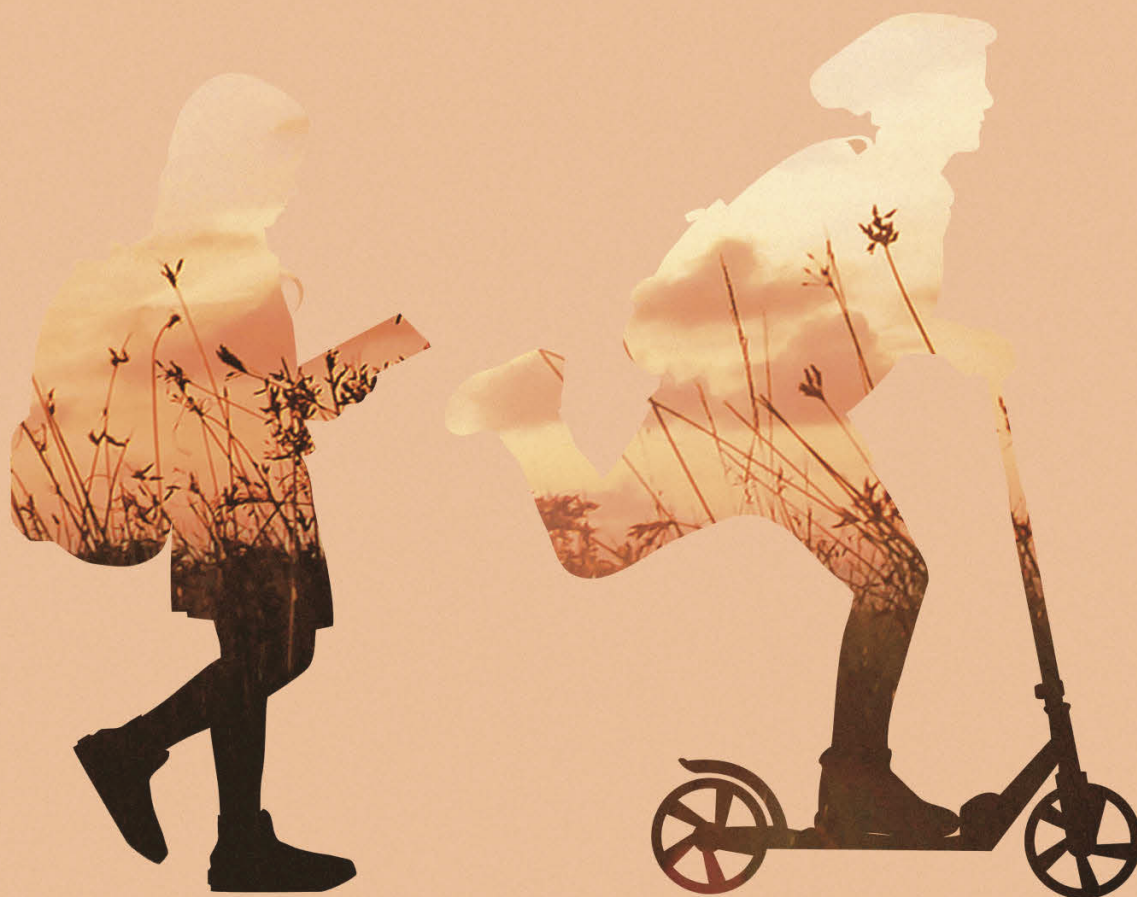
7. Beperkte collectivering van inzet en/of geld, en waar nodig een werkgeversrol voor het onderwijs

Door budgetten en inzet te bundelen kunnen we preventiever werken. De grootste winst zit in gezamenlijke regie op jeugdhulp en aanvullende middelen die structureel voorspelbaar en schoolnabij kunnen worden ingezet. Scholen krijgen meer ruimte om zelf af te wegen wat nodig is, zonder telkens afhankelijk te zijn van beschikkingen. Dit leidt tot passendere aanpak, efficiëntie en lagere kosten – met vergelijkbaar of beter resultaat.

Hoofdstuk 3

De doelen voor de komende vier jaar

In de planperiode 2022–2026 zijn belangrijke stappen gezet en is het draagvlak voor samenwerking onder alle betrokkenen merkbaar gegroeid. Dat geeft een stevige basis om onze missie, visie en leidende principes verder uit te werken in concrete doelen voor de komende jaren.

Dit ondersteuningsplan beschrijft vooral de *wat*-vraag: wat willen we bereiken? De *hoe*-vraag – de precieze uitwerking en implementatie – vullen we samen in met scholen, besturen en partners.

De afspraken in dit plan worden elk jaar concreet gemaakt in een jaarplan met tijdpad. We volgen de voortgang via de PDCA-cyclus en maken gebruik van de kwaliteitsinstrumenten die in dit plan staan beschreven.

We onderscheiden drie aandachtsgebieden:

- De route;
- Het dekkend netwerk;
- De organisatie.

Doelen 2026-2030	
I. De route	
1.	Doorzettingskracht organiseren op gebiedsniveau.
2.	Integraal inclusief handelingsgericht arrangeren verder ontwikkelen voor (groepen) kinderen in de buurt, wijk of gebied.
3.	Samenwerking in de voorschoolse fase versterken ter voorbereiding op regulier onderwijs.
4.	Doorgaande leer- en ondersteuningslijn tussen primair en voortgezet onderwijs versterken.
II. Het dekkend netwerk	
5.	Verder bouwen aan inclusief onderwijs, met ondersteuning die het onderwijsaanbod versterkt en verbreedt – zoveel mogelijk binnen de school.
6.	Jeugdhulp en zorg collectief organiseren en financieren in en om de school.
III. De organisatie	
7.	Data-gedreven werkwijze verder ontwikkelen: onderwijs, samenwerkingsverband en gemeenten verzamelen, delen en benutten structureel gegevens.
8.	Organisatie van het samenwerkingsverband doorontwikkelen om inclusie goed te faciliteren.

I De route: van signalering tot aanbod

We werken aan één heldere, eenduidige route voor het toewijzen van ondersteuning, met duidelijke verdeling van taken, rollen en verantwoordelijkheden.

3.1 Doel 1: Doorzettingskracht organiseren op gebiedsniveau

Elk kind met een uitstroomperspectief onderwijs is ingeschreven op een school in de eigen buurt, wijk of (deel van) gemeente en krijgt daar onderwijs. Schoolbesturen nemen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor passend onderwijs – ook als dat buiten de school van aanmelding moet gebeuren. We spreken bewust van doorzettingskracht (niet -macht): het gaat om volhardend samenwerken tot er een oplossing is, hoe ingewikkeld het ook wordt.

Operationalisering doel 1	
Wat doen de scholen/ schoolbesturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Adequate ondersteuningsstructuur inrichten op school en/of in buurt/wijk/(deel)gemeente; • Naleven van de zorgplicht: niet weg-adviseren, actief zoeken naar passende plek in regulier onderwijs; • Garanderen dat kinderen met uitstroomperspectief regulier onderwijs altijd een plek krijgen op een reguliere school in het postcodegebied van hun wijk; • Bij handelingsverlegenheid: in overleg met andere scholen/ besturen oplossing zoeken in buurt/wijk – aanmeldingsschool neemt lead en heeft inspanningsverplichting; • Ouderkeuze voor school van andere richting (buiten gebied) respecteren.
Wat doet het SWV?	<ul style="list-style-type: none"> • Schoolbesturen aanspreken op hun gezamenlijke verantwoordelijkheid; • Ondersteunen met advies bij het vinden van een passende school.
Wat vragen we aan onze partners?	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen een gebied samenwerken met scholen om geïndiceerde jeugdhulp/zorg zo snel mogelijk beschikbaar te maken voor plaatsing; • Waar nodig Regionaal Expertteam (RET) Midden-Holland inzetten.
Wanneer zijn we tevreden?	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal thuiszitters met uitstroomperspectief onderwijs is substantieel lager; • Zoveel mogelijk kinderen gaan thuisnabij naar school.

3.2 Doel 2: Integraal inclusief handelingsgericht arrangeren⁶ verder ontwikkelen voor (groepen) kinderen in buurt, wijk of gebied

Deze aanpak richt zich op passende ondersteuning in de klas, in en om de school, in de buurt – in nauwe samenwerking met lokale partners. Onderwijs en gemeenten treden op als gelijkwaardige partners en benutten elkaars expertise, met een sterke focus op preventie, collectieve interventies en vroegsignalering.

⁶ Integraal arrangeren is het vroegtijdig signaleren van de onderwijsbehoeften in de context, het op het juiste moment betrekken van de juiste personen en het in gezamenlijkheid bedenken, maken, uitvoeren en evalueren van een passend ondersteuningsaanbod, beschreven in een gezamenlijk plan.

Operationalisering doel 2	
Wat doen de scholen/ schoolbesturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Hanteren van werkwijze integraal arrangeren (zoals binnen het samenwerkingsverband is afgesproken); • Blijvend investeren in de contacten met medewerkers van het lokale team en vertrouwen op elkaars expertise; • Bijeenkomsten integraal arrangeren bezoeken; • Professionele scharrelruimte (doen wat nodig is) organiseren, werken vanuit vertrouwen met eenvoudige procedures.
Wat doet het SWV?	<ul style="list-style-type: none"> • Twee keer per jaar bijeenkomsten integraal arrangeren organiseren op het niveau van de gemeente of een deel van de gemeente waaraan naast onderwijs en gemeente ook partners uit de kinderopvang en jeugdgezondheidszorg deelnemen; • Creëren van de mogelijkheid om een orthopedagoog van het samenwerkingsverband, eerder te betrekken bij vraagstukken, om te sparren en af te stemmen rondom leerlingen binnen de buurt, wijk of het gebied; • Faciliteren dat orthopedagogen van het samenwerkingsverband een rol kunnen vervullen bij de voorbereiding van indicaties voor jeugdhulp in het onderwijs; • Heldere stroomschema's opstellen die inzicht geven in wie wat doet, wanneer en waarom.
Wat vragen we aan onze partners?	<ul style="list-style-type: none"> • Aanwijzen van vaste contactpersonen vanuit de lokale teams (jeugdconsulent, sociaal team), SMW en JGZ in een buurt, wijk of gebied; • Professionele scharrelruimte (flexibele beslissingsbevoegdheid) organiseren, werken vanuit vertrouwen met eenvoudige procedures voor ondersteuning. • Heldere stroomschema's opstellen voor de eigen organisatie die inzicht geven in wie wat doet, wanneer en waarom. • Blijvend investeren in de contacten met medewerkers van de scholen en vertrouwen op elkaars expertise;
Wanneer zijn we tevreden?	<ul style="list-style-type: none"> • Wij zijn tevreden wanneer scholen en lokale teams binnen een gemeente of deel van een gemeente samenwerken bij het integraal/inclusief en handelingsgericht arrangeren voor (groepen) leerlingen; • Essentiële voorwaarden hiervoor zijn: elkaar kennen, vertrouwen op elkaars expertise en structureel overleg voeren.

Vroegtijdige betrokkenheid van orthopedagogen op de route

Om integraal, inclusief en handelingsgericht arrangeren voor (groepen) leerlingen in de buurt, wijk of gebied verder te versterken, hebben we samen met de schoolbesturen een nieuwe werkwijze ontwikkeld. Hierin krijgt de orthopedagoog van het samenwerkingsverband een duidelijke rol in het voortraject – op verzoek van de school.

Op verzoek van een school kan de orthopedagoog al vroeg meedenken, sparren en adviseren. Dit kan gaan over:

- één individuele leerling ;
- een groep leerlingen met vergelijkbare ondersteuningsvragen.

De orthopedagoog kijkt mee naar wat de school, het bestuur en partners in het gebied al kunnen bieden. Het advies is inhoudelijk en gericht op mogelijke vervolgstappen, maar de orthopedagoog voert geen onderzoek uit.

Wanneer de school deskundigenadviezen wil aanvragen bij het samenwerkingsverband, wordt de orthopedagoog gevraagd te bevestigen dat het dossier volledig is.

Na deze bevestiging kan de school direct een gecombineerde aanvraag indienen voor:

- een 1e deskundigenadvies en
- een 2e deskundigenadvies.

Dit verkort het hele proces aanzienlijk, en maakt het doelgerichter. Als een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) nodig blijkt, kan die veel sneller worden voorbereid en ingediend.

Deze werkwijze sluit goed aan bij de behoefte van schoolbesturen en versterkt het gebiedsgericht werken. De orthopedagoog:

- Heeft overzicht over het aanbod in de wijk en het gebied;
- Denkt actief mee over inclusie op wijk- en gebiedsniveau;
- Stemt af met gemeenten bij de voorbereiding van jeugdhulp en zorg die het onderwijs ondersteunt.

Daardoor werkt de orthopedagoog niet alleen casusgericht, maar juist ook proactief in de wijk of het gebied. Samen met scholen en gemeenten adviseert zij/hij over wat er nodig is om passende ondersteuning voor (groepen) leerlingen tijdig, integraal en inclusief te organiseren. Kort samengevat: door de orthopedagoog vroegtijdig en vraaggericht in te zetten, voorkomen we onnodige vertragingen, versterken we preventie en collectieve aanpakken, en kunnen we de route naar ondersteuning sneller en inclusiever maken.

3.3 Doel 3: Samenwerking in de voorschoolse fase versterken ter voorbereiding op regulier onderwijs

Door vroegtijdig en structureel samen te werken met kinderopvang, peuteropvang en JGZ kunnen we ondersteuningsbehoeften sneller signaleren. Dit stimuleert een bredere, collectieve en preventieve aanpak – bij voorkeur in het reguliere onderwijs. Zo kunnen kinderen zoveel mogelijk thuisnabij en inclusief naar school.

Operationalisering doel 3	
Wat doen de scholen/schoolbesturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Meewerken aan een warme overdracht met kinderopvang, peuteropvang en andere voorschoolse voorzieningen; • Meewerken aan het opstellen van een eenduidig format voor een overdrachtsformulier; • Zorgdragen voor heldere communicatie (afgestemd met de voorschoolse voorziening) met ouders; • Mede zorgdragen voor toestemming van ouders voor gegevensdeling; • Structureel en transparant contact onderhouden met voorschoolse voorziening.
Wat doet het SWV?	<ul style="list-style-type: none"> • Mogelijk maken dat jeugdgezondheidszorg en voorschoolse partners een orthopedagoog van het samenwerkingsverband kunnen raadplegen in de voorschoolse fase, om mee te denken en voor het geven van advies. Het is vervolgens aan deze partners om in nauwe samenwerking met ouders de voorbereiding van plaatsing en begeleiding in het regulier onderwijs vorm te geven, waarbij de schoolkeuze van ouders leidend is; • De orthopedagoog van het samenwerkingsverband kan desgevraagd adviseren over wat nodig is om leerlingen aan te kunnen melden bij een reguliere school in de buurt vanuit een voorschoolse voorziening (zie verderop); • Ondersteunen van de schoolbesturen en de voorschoolse partners bij het ontwerpen van een eenduidig overdrachtsformulier met bijbehorende communicatie.

vervolg tabel Operationalisering doel 3

Wat vragen we aan onze partners?	<ul style="list-style-type: none"> • In nauwe afstemming met het onderwijs ontwerpen van een eenduidig overdrachtsformulier; • Zorgdragen voor heldere communicatie (afgestemd met het onderwijs) met ouders; • Zorgdragen voor toestemming van ouders voor gegevensdeling; • Werken aan een zo volledig mogelijk beeld van het jonge kind, in afstemming met een orthopedagoog van het samenwerkingsverband, voordat het bij een school wordt aangemeld.
Wanneer zijn we tevreden?	<ul style="list-style-type: none"> • We zijn tevreden wanneer alle leerlingen met (een) extra ondersteuningsbehoefte(n) voor de start op school in beeld zijn en scholen zich hierop zo goed mogelijk hebben kunnen voorbereiden. Ons uitgangspunt hierbij is dat kinderen zoveel mogelijk in hun eigen buurt naar school kunnen gaan.

3.4 Doel 4: Versterken van de doorgaande leer- en ondersteuningslijn tussen primair en voortgezet onderwijs

De samenwerkingsverbanden po en vo onderzoeken in de komende planperiode hoe de doorgaande leer- en ondersteuningslijn kan worden versterkt, mede aan de hand van de volgende vragen:

- *In hoeverre sluiten de basisondersteuning en de ondersteuningsstructuren van po en vo op elkaar aan, en welke verschillen belemmeren een soepele overgang voor leerlingen?*
- *Wat is er nodig (afspraken, werkwijzen en randvoorwaarden) om vergelijkbare en doorgaande ondersteuning te bieden?*
 - *Hoe kunnen we de doorstroom van leerlingen van het po naar het vso en praktijk-onderwijs verbeteren?*
 - *Hoe kunnen we de doorstroom van po naar vo voor meer- en hoogbegaafde leerlingen verbeteren?*

Operationalisering doel 4

Wat doen de scholen/ schoolbesturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerken met vo-scholen en -besturen om voor leerlingen met meer complexe ondersteuningsvragen een zo soepel mogelijk overgang van po naar vo te realiseren; • Vroegtijdig signaleren, delen van expertise en gezamenlijke afspraken maken over doorlopende ondersteuning.
Wat doet het SWV?	<ul style="list-style-type: none"> • Samen met het samenwerkingsverband vo in de komende planperiode onderzoeken hoe de doorgaande leer- en ondersteuningslijn kan worden versterkt aan de hand van bovenstaande vragen.
Wanneer zijn we tevreden?	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen deze zonder onderbreking bij de overgang van po naar vo. Daarbij houden we rekening met de verschillen in context en structuur tussen het primair en voortgezet onderwijs; • We zijn tevreden wanneer er geen leerlingen met ondersteuningsvragen meer uitvallen bij de overgang van po naar vo.

II Het Dekkend Netwerk: een voorwaarde voor inclusief onderwijs

We werken aan een sterker, breder en flexibeler netwerk van ondersteuning in en om de school. Dit netwerk moet ervoor zorgen dat kinderen zoveel mogelijk thuisnabij en binnen een school voor regulier onderwijs hun onderwijs kunnen volgen.

3.5 Doel 5: Verder bouwen aan inclusief onderwijs, met ondersteuning die het onderwijsaanbod versterkt en verbreedt – zoveel mogelijk binnen de school.

Jeugdhulp en zorg komen naar de leerling toe. Zo kunnen kinderen in hun vertrouwde omgeving blijven leren en zich ontwikkelen.

De school wordt een integrale leer- en leefplek. Hier komen onderwijs, jeugdhulp/zorg en vrije tijd (sport en cultuur) samen. Dit vraagt om passende onderwijshuisvesting.

Ouders zijn gelijkwaardige partners en worden actief betrokken. Leerlingen krijgen een stem via het hoorrecht.

Niet alle benodigde expertise hoeft in elke school aanwezig te zijn. Deze kan ook in de wijk of bij een nabijgelegen school worden georganiseerd.

Scholen, besturen, lokale teams van gemeenten en andere partners werken daarom samen aan de verbreding en versterking van het aanbod (het dekkend netwerk) in en om de school.

Dit aanbod stemmen we af op de ondersteuningsvragen van de populatie in een gebied.

Het aanbod kan onder andere bestaan uit:

- dagbesteding;
- begeleiding;
- ondersteuning voor nieuwkomers;
- HB-plusaanbod.

Deze gebiedsgerichte aanpak is geen doel op zich. Het is een belangrijk middel om inclusie binnen scholen te versterken en duurzaam te ondersteunen.

"Ik zou willen dat we die jeugdhulp dichterbij de scholen gaan organiseren. De school kan dan voor alle kinderen een veilige ontwikkelplek worden waar ze tot hun recht komen. Wat we nodig hebben, is ontschotting, en zoeken naar verbinding, vanuit onderling vertrouwen. Dat past ook goed bij onze identiteit."

(Marco de Jong, directeur-bestuurder CNS Gouda, in nieuwsbrief juni 2025)

Operationalisering doel 5	
Wat doen de scholen/ schoolbesturen?	<ul style="list-style-type: none"> • De beweging maken van maatwerk voor een leerling naar een preventieve aanpak ondersteunend aan de leerkracht, de groep, het team en de school; • Besturen formuleren een heldere visie over wat nodig is aan extra ondersteuning (voor HB en Nieuwkomers), jeugdhulp en zorg om het aanbod van de sch(o)ol(en) in een buurt of wijk te verbreden en versterken, en maken onderlinge afspraken over het (collectieve) aanbod dat scholen in een buurt of wijk (afgesproken postcodegebied) kunnen organiseren en uitvoeren; • Ervoor zorgen dat in een Integraal Huisvestingsplan wordt beschreven wat er in de huisvesting nodig is om een dekkend netwerk voor inclusief onderwijs te realiseren.
Wat doet het SWV?	<ul style="list-style-type: none"> • We bevorderen en faciliteren in opeenvolgende gebieden de samenwerking tussen: scholen, schoolteams en schoolbesturen; sociaal/lokale teams; toegang tot geïndiceerde jeugdhulp; andere relevante partners, waaronder jeugdhulpaanbieders; sport en cultuur. Doel: het aanbod in en rond de scholen verbreden en versterken; • De orthopedagoog van het samenwerkingsverband kan betrokken worden bij de gebiedsgerichte aanpak. Zij/hij fungeert dan als onafhankelijke gesprekspartner.
Wat vragen we aan onze partners?	<ul style="list-style-type: none"> • Een op samenwerking gerichte houding, gericht op het verbreden van het aanbod dat aansluit bij de ondersteuningsbehoeften van scholen binnen een specifiek gebied; • Meewerken aan een dynamische sociale (expertise)kaart (die overzicht geeft van de expertise van onderwijs, jeugdhulp en zorg) in samenwerking met het samenwerkingsverband en de schoolbesturen; • Ervoor zorgen dat in een Integraal Huisvestingsplan wordt beschreven wat er in de huisvesting nodig is om een dekkend netwerk voor inclusief onderwijs te realiseren.
Wanneer zijn we tevreden?	<ul style="list-style-type: none"> • Wij zijn tevreden wanneer leerlingen in een buurt, wijk of (deel van de) gemeente in ieder geval ondersteuning kunnen krijgen op het gebied van gedrag en hoogbegaafdheid en – waar nodig – nieuwkomers, zoveel mogelijk in en om de reguliere school waar zij staan ingeschreven. Wanneer dit nodig is, kan de ondersteuning ook (tijdelijk/gedeeltelijk) plaatsvinden bij een andere school (van een ander schoolbestuur) in de buurt.

Inclusief onderwijs in relatie tot onderwijshuisvesting

Inclusief onderwijs is een maatschappelijke opdracht, niet alleen een taak van het onderwijs. Het vraagt multidisciplinaire expertise in de school, ondersteuning voor leerkracht en leerling, en een verschuiving van speciaal naar regulier onderwijs. Maar het vereist óók aanpassingen in bekostiging en infrastructuur, zoals:

- onderwijshuisvesting;
- inzet van jeugdhulp en -zorg;
- flexibilisering van het leerlingenvervoer.

Bestaande schoolgebouwen moeten soms worden aangepast. Bij nieuwbouw moet inclusie vanaf het begin het uitgangspunt zijn.

Het Rijk heeft hiervoor een onderzoek laten uitvoeren door Oberon en Sygma. Het rapport *Bouwstenen voor inclusievere scholen* (d.d. 24 april 2025) biedt een ontwerp kader. Schoolorganisaties en gemeenten kunnen hiermee afwegingen maken bij inclusief bouwen en toegankelijk inrichten van schoolgebouwen.

Het rapport maakt duidelijk dat inclusief onderwijs bij nieuwbouw en renovatie ruimere ruimtenormen vraagt. Dit heeft gevolgen voor de bekostiging.

Voor schoolbesturen geeft het rapport waardevolle aanknopingspunten om inclusieve huisvesting in te vullen. Het schetst ook de bestuurlijke en organisatorische implicaties, zoals:

- voordelen van intersectorale samenwerking (onderwijs, zorg en jeugdhulp);
- gezamenlijke planvorming;
- lokale beleidskeuzes.

Het onderwijs onderkent dat de lokale keuzes voor inclusiever beleid mogelijk vragen om een herijking van de normbedragen voor onderwijshuisvesting, waarop gemeenten worden bekostigd. Het samenwerkingsverband en de schoolbesturen zijn zich ervan bewust dat gemeenten deze ambities alleen kunnen realiseren binnen de door het Rijk vastgestelde budgetten en wettelijke kaders.

Integratie van Onderwijs en Dagbesteding

Het aantal kinderen dat tijdelijk uitvalt uit regulier onderwijs en gebruikmaakt van dagbesteding neemt toe. Vaak vindt deze dagbesteding plaats ver weg van school, zonder continuïteit in het onderwijs. Daardoor verliezen scholen het zicht op deze leerlingen, worden middelen inefficiënt ingezet en blijft terugkeer naar school beperkt.

Dagbesteding is een tijdelijke interventie om schoolaanwezigheid te behouden of te herstellen. Het Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) is daarbij leidend. Onderwijs is in de lead bij het inzetten van interventies die schoolaanwezigheid bevorderen.

Verwachte voordelen van integratie van onderwijs en dagbesteding zijn:

- betere ontwikkelkansen voor leerlingen;
- duidelijke verantwoordelijkheden;
- minder bureaucratie;
- efficiënter gebruik van middelen.

Lopende initiatieven

Op dit moment wordt in het kader van de gebiedsgerichte aanpak onderzocht hoe dagbesteding in en rondom een school in de wijk kan worden ingezet als onderdeel van de ondersteuning voor leerlingen met gedragsvraagstukken.

Op deze wijze werken we aan en ontwikkelen we scenario's voor integratie van onderwijs en dagbesteding in Midden-Holland. Hierbij werken we nauw samen met:

- de afzonderlijke gemeenten;
- de GRJW;
- andere partners in het sociale domein (jeugdhulpaanbieders, sport, cultuur).

Doel is om continuïteit van onderwijs voor deze doelgroep in brede zin te waarborgen. Door het onderwijs weer leidend te laten zijn bij interventies die schoolaanwezigheid bevorderen, willen we een betere, efficiëntere en inclusievere aanpak realiseren.

Ontwikkelingen aanbod cluster 4-onderwijs

In de afgelopen vijf jaar heeft het SWV jaarlijks gemiddeld 40–45 nieuwe TLV's voor cluster 4 afgegeven. Voor het grootste deel sluiten de onderwijs- en begeleidingsbehoeften van deze leerlingen goed aan bij het reguliere cluster 4 aanbod; slechts een kleine groep heeft zwaardere externaliserende problematiek. Wanneer de randvoorwaarden kloppen, neemt het gedrag doorgaans af, waarbij alleen leerlingen die langdurig buiten onderwijs stonden extra intensieve begeleiding nodig hebben.

Het huidige cluster 4-aanbod (gedrag) staat onder druk. Dit vraagt om gezamenlijke inzet van onderwijs en gemeenten.

Binnen SWV PO Midden-Holland werken we aan uitbreiding van dit aanbod. Voorbeelden zijn:

- de opbouw van de cluster 4-afdeling De Watervogel bij SBO De Oostvogel;
- betrokkenheid van scholen in omliggende regio's, zoals in Rotterdam en Alphen aan den Rijn.

We blijven ons ook in de komende planperiode onverminderd inzetten om voldoende cluster 4-aanbod voor onze leerlingen te realiseren.

In Alphen aan den Rijn werken we samen met de gemeente aan verdere ontwikkeling van SBO/SO Op Maat. Zodra geïndiceerde jeugdhulp structureel op school beschikbaar is, wil deze voorziening meer leerlingen opnemen.

Met deze gecombineerde inspanningen bouwen we aan versteviging van ons dekkend netwerk. Doel is dat leerlingen zoveel mogelijk binnen hun eigen omgeving onderwijs kunnen volgen, met passende ondersteuning dicht bij huis.

Plusaanbod voor hoogbegaafdheid op wijkniveau

Binnen het samenwerkingsverband ontwikkelen we een aanpak voor plusaanbod op wijkniveau.

De denktank hoogbegaafdheid speelt hierin een coördinerende rol. De denktank bestaat uit vertegenwoordigers van schoolbesturen, de HB-specialist en een externe projectleider. Het doel van het plusaanbod is om bovenbestuurlijke en gebiedsgerichte ondersteuning te bieden aan (vermoedelijk) hoogbegaafde leerlingen. Dit geldt voor leerlingen waarvoor de basisondersteuning – inclusief het plusaanbod op school – niet toereikend is.

"Hoogbegaafde leerlingen beleven de dingen vaak heel intens. Ze hebben een scherp observatievermogen, waardoor ze vaak de kleinste dingen opmerken. Ze denken vaak op een andere golflengte. Wat voor hun zo logisch lijkt, is dat voor anderen helemaal niet. Ze zijn vaak voortdurend bezig met zich aanpassen aan hun omgeving, en dat kost ze veel energie. Wat daarbij helpt, is je hiervan bewust te zijn en even de tijd nemen om met deze kinderen in gesprek te gaan en echt naar hen te luisteren en dat je je vraag zo precies mogelijk stelt. Dan kunnen ze beter inschatten welk antwoord er van ze verwacht wordt." **(Annemieke Nagel, HB-specialist van het samenwerkingsverband, in nieuwsbrief maart 2026)**

Hiermee versterken we het dekkend netwerk. Het draagt bij aan inclusiever onderwijs: ieder kind, ongeacht ondersteuningsbehoefte, kan onderwijs volgen binnen de eigen wijk.

3.6 Doel 6: Jeugdhulp en zorg collectief organiseren en financieren in en om de school

In navolging van de collectieve inzet van geïndiceerde jeugdhulp in het gespecialiseerd onderwijs, werken we verder aan het bundelen van:

- gemeentelijke inzet en budgetten;
- waar mogelijk in combinatie met middelen en expertise van het onderwijs.

Doel: versterking van het reguliere (preventieve) aanbod in de buurt en wijk (deel van een) gemeente.

We delen niet alleen financiële middelen, maar ook expertise, inzet en capaciteit.

Scholen behouden de regie over de inzet van ondersteuning. Ze kunnen deze flexibel inzetten voor meerdere leerlingen of groepen, zonder afhankelijk te zijn van complexe procedures.

Waar nodig neemt het onderwijs ook een werkgeversrol op zich. Hierdoor kunnen integrale multidisciplinaire teams ontstaan.

Operationalisering doel 6	
Wat doen de scholen/schoolbesturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Bundelen van inzet en expertise met gemeenten en partners op school of in de buurt; • Flexibel inzetten van ondersteuning voor meerdere leerlingen/groepen; • Regie houden over inzet van ondersteuning; • Waar nodig vervullen van een werkgeversrol.
Wat doet het SWV?	<ul style="list-style-type: none"> • Faciliteren bij de voorbereiding van afspraken over bundeling van middelen en expertise; • Faciliteren van scholen bij de aanpak van het organiseren van (preventief) aanbod; • Coördineren van samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp en zorg.
Wat vragen we aan onze partners?	<ul style="list-style-type: none"> • Gebundeld organiseren van geïndiceerde jeugdhulp en (preventief) aanbod in en rond scholen voor regulier en gespecialiseerd onderwijs; • Delen van expertise, inzet en capaciteit, naast financiële middelen; • Meewerken aan een gebiedsgerichte aanpak.
Wanneer zijn we tevreden?	<ul style="list-style-type: none"> • We zijn tevreden als er naast het bundelen van budgetten en formatie voor geïndiceerde jeugdhulp in het regulier onderwijs ook expertise, inzet en capaciteit van de scholen wordt gedeeld; • We zijn tevreden als het preventieve aanbod in de school en wijk versterkt is en scholen ondersteuning flexibel kunnen inzetten voor een groep kinderen zonder complexe en (individuele) procedures.

Krimpenerwaard Akkoord ⁷

De gemeente Krimpenerwaard, de schoolbesturen voor primair onderwijs en de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs Midden-Holland en Berséba spreken in een bestuurlijk akkoord hun gezamenlijke ambitie uit: de ontwikkeling, het welzijn en de participatie van kinderen en jongeren te versterken.

Partijen erkennen hun gedeelde verantwoordelijkheid voor passend onderwijs. Ze werken

⁷ <https://swv-po-mh.nl/uploads/documents-public/Krimpenerwaard-akkoord-20260226.pdf>

samen aan inclusief onderwijs en samenhangende ondersteuning. In het akkoord leggen ze verschillende afspraken vast die in lijn liggen met de leidende principes uit dit ondersteuningsplan.

"Het voordeel van een gezamenlijk akkoord is dat we allemaal gezamenlijk de beweging naar meer inclusie maken. Elke school bewandelt daarbij haar eigen pad, passend bij de specifieke context, maar wel vanuit een gedeelde visie op werken aan inclusief onderwijs. (...) Ons doel is dat zoveel mogelijk kinderen in hun eigen wijk of dorp naar school kunnen, zodat ze met hun vriendjes uit de buurt samen kunnen opgroeien. Daarvoor is het nodig dat alle partijen rond het kind goed samenwerken, zodat er meer verbinding kan ontstaan tussen school en thuis, en het sociale netwerk waarbinnen het kind opgroeit."

(Diana Lorier, bestuursvoorzitter De Vier Windstreken, in nieuwsbrief maart 2026)

Een belangrijke afspraak is om de benodigde expertise binnen scholen en ondersteuningsstructuren gezamenlijk toegankelijk te maken in de hele gemeente Krimpenerwaard. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het bestaande BPO-loket voor de Krimpenerwaard te verbreden: het wordt gebruikt voor toewijzing én uitvoering. Zo verdelen we expertise uit verschillende domeinen over de scholen.

Dit is een concrete uitwerking van doel 6: het collectief organiseren en financieren van zowel preventieve als geïndiceerde jeugdhulp en zorg in en om de school.

III De Organisatie

We werken aan het creëren van randvoorwaarden die nodig zijn om onze taken en verantwoordelijkheden rond samenwerken aan inclusief onderwijs goed invulling te kunnen geven.

3.7 Doel 7: Data-gedreven werkwijze verder ontwikkelen: onderwijs, samenwerkingsverband en gemeenten verzamelen, delen en benutten structureel gegevens

Door relevante data te verzamelen over onder andere:

- *toelaatbaarheidsverklaringen (TLV's),*
- *thuiszitters,*
- *wachtenden met een TLV op plaatsing,*
- *risicoleerlingen,*
- *dagbesteding,*
- *vrijstellingen,*
- *leerlingenvervoer en*
- *jeugdhulpgebruik*

kunnen we richter sturen op kwaliteit, preventie en passende ondersteuning.

Dit helpt ons ook een beter beeld te krijgen van de ondersteuningsvragen van de populatie, die per gebied verschillen. We hebben daarbij oog voor zowel tellen als vertellen: gegevens worden niet alleen geregistreerd, maar ook besproken en gebruikt als basis voor gezamenlijke besluitvorming en verbetering.

Operationalisering doel 7	
Wat doen de scholen/ schoolbesturen?	<ul style="list-style-type: none"> • Gegevens gebruiken en delen met elkaar om de ondersteuning op scholen en in een buurt, wijk of gebied te verbeteren en op elkaar af te stemmen; • Op een transparante manier verantwoording afleggen naar elkaar (schoolbesturen) en naar buiten over de voortgang van passend onderwijs, en het werken aan inclusief onderwijs op de scholen en in een gebied.
Wat doet het SWV?	<ul style="list-style-type: none"> • De brede monitor vanuit het samenwerkingsverband uitbreiden met o.a. gegevens over het gebruik van dagbesteding, vrijstellingen, leerlingenvervoer, jeugdhulp en zorg; • De brede monitor in navolging van de aanpak in de Krimpenerwaard gebiedsgericht vormgegeven en bespreken; • Verhalen achter de cijfers ophalen door gebruik te maken van storytelling; • Monitoring gebruiken voor ontwikkeling van het dekkend netwerk: is het aanbod in overeenstemming met de vraag?
Wat vragen we aan onze partners?	<ul style="list-style-type: none"> • Data beschikbaar stellen over het gebruik van dagbesteding, vrijstellingen, leerlingenvervoer en jeugdzorg.
Wanneer zijn we tevreden?	<ul style="list-style-type: none"> • We zijn tevreden als gegevens niet alleen worden geregistreerd, maar ook besproken en gebruikt als basis voor gezamenlijke besluitvorming en verbetering, bijvoorbeeld voor het aanbod in de wijk, buurt of het gebied.

3.8 Doel 8: Organisatie van het samenwerkingsverband doorontwikkelen om inclusie goed te faciliteren

De scholen, hun besturen en – namens hen – het samenwerkingsverband voert samen met de gemeente de regie op de organisatie van de inzet van jeugdhulp in en om het onderwijs.

De uitvoering blijft bij:

- de samenwerkende scholen en hun besturen in de buurt;
- de partners voor jeugdhulp;
- kinderopvang;
- vrije tijd.

De rol van het samenwerkingsverband is die van adviseur, aanjager en regisseur. Dit geldt vooral waar het gaat om het samen optrekken met gemeenten en hun partners bij het werken aan inclusie in de buurt of wijk – in ieder geval voor de jeugdhulp.

Operationalisering doel 8	
Wat doen de scholen/ schoolbesturen?	<ul style="list-style-type: none"> • De schoolbesturen voeren samen met de partners het vastgestelde beleid uit en bekostigen de uitvoering gezamenlijk. De schoolbesturen maken hierbij gebruik van de vergoeding per leerling die zij ontvangen vanuit het samenwerkingsverband (het ongedeelde schoolbudget); • Het eigenaarschap voor het realiseren van de verbreding en versterking van het aanbod (het dekkende netwerk op het niveau van het gebied) ligt bij schoolbesturen.
Wat doet het SWV?	<ul style="list-style-type: none"> • Het SWV voert regie op gebiedsniveau door als adviseur en aanjager op te treden. Het SWV faciliteert het gebiedsgericht werken gefaseerd met procesondersteuning, bewaakt de kaders op SWV niveau en zorgt voor overzicht. Waar nodig brengt het SWV partijen bij elkaar en vervult het een verbindende rol, zoals eerder in Zuidplas en in de Krimpenerwaard; • Waar het gaat om de organisatie van jeugdhulp in en om het onderwijs trekken de gemeenten en samenwerkingsverband samen op; • De gebiedsgerichte aanpak wordt gefaseerd ingevoerd, per gebied en/of per thema (hoogbegaafdheid, gedrag of nieuwkomers), waarbij meerdere gebieden (binnen onze regio) gelijktijdig kunnen werken aan (verschillende onderdelen van) een gebiedsgerichte aanpak.
Wat vragen we aan onze partners?	<ul style="list-style-type: none"> • De partners voeren samen met het onderwijs het vastgestelde beleid uit; • De gemeente kan de gebiedsgerichte aanpak faciliteren met: <ul style="list-style-type: none"> - lokale teams; - inzet van zorgaanbieders; - menskracht en middelen. <p>Deze middelen worden bij voorkeur in nauwe samenspraak met het onderwijs gebundeld ingezet.</p>
Wanneer zijn we tevreden?	<ul style="list-style-type: none"> • We zijn tevreden wanneer: <ul style="list-style-type: none"> - het samenwerkingsverband (SWV) en de gemeenten ieder hun eigen rol nemen; - zij in nauwe samenwerking het gebiedsgericht werken faciliteren. <p>Daardoor kunnen scholen, besturen en partners uit het sociale domein zich volledig richten op de gezamenlijke uitvoering. En dit alles is vertaald in een concrete, gezamenlijke gebiedsaanpak.</p>

Op de volgende pagina staat een kaart met de gebieden ((delen van) gemeenten) en scholen binnen SWV Midden-Holland voor de gebiedsgerichte aanpak.

Scholen in Samenwerkingsverband PO Midden-Holland

Zuidplas

Moerkapelle

1 Keijzerschool

Zevenhuizen

- 2 De Eendragt
3 Kindcentrum Koningskwartier
4 't Reigerbos
5 De Nessevliet

Moordrecht

- 6 OBS IXIEJE
7 PCB Meester Lalleman
8 St. Jozefschool

Waddinxveen

- 9 RKBS De Regenboog
10 CBS TOV
11 Dick Brunaschool
12 IKC Kleurrijk
13 KC de KAS
14 Koning Willem-Alexanderschool
15 Theo Thijssenschool
16 OBD De Gouwe

Alphen a/d Rijn Kern Boskoop

Boskoop

- 17 De Zevensprong
18 Immanuelschool
19 De Hortus
20 PCB Rehoboth

Bodegraven-Reeuwijk

Bodegraven

- 21 Da Costaschool
22 KC Wereldweijde
23 IKC Schatrijk
24 OBS 't Vogelnest
25 Prinses Beatrixschool
26 De Speel- en Werkhoeve
27 De Miland
28 Willibrord

Nieuwerbrug

29 CBS De Brug

Reeuwijk

- 30 De Bron
31 De Regenboog
32 OBS De Venen

Waarder

33 Prins Willem-Alexanderschool

Driebruggen

34 De Wegwijzer

Krimpenerwaard

Gouderak

35 De Bron
36 OBS De Kranepoort

Haastrecht

37 De Morgenster
38 De Peilikaan

Stolwijk

39 OBS De Sterrenboom

Schoonhoven

40 De Krullevaar
41 OBS De Vlieger
42 OBS Koningin Emma
43 PCB De Rank
44 PCB Ichthus

Ammerstol

45 OBS De Kromme Draai

Bergambacht

46 CBS De Ark
47 OBS Kiezel en Kei

Berkenwoude

48 OBS De Polsstok

Lekkerkerk

49 CBS Eben-Haëzerschool
50 OBS Het Schateiland
51 OBS Koningin Wilhelmina

Krimpen aan de Lek

52 OBS Flora
53 OBS Prinses Irene
54 PCB De Wegwijzer

Ouderkerk aan den IJssel

55 OBS De Schakel
56 Koningin Julianaschool
57 Koningin Wilhelminaschool

Gouda

Noord

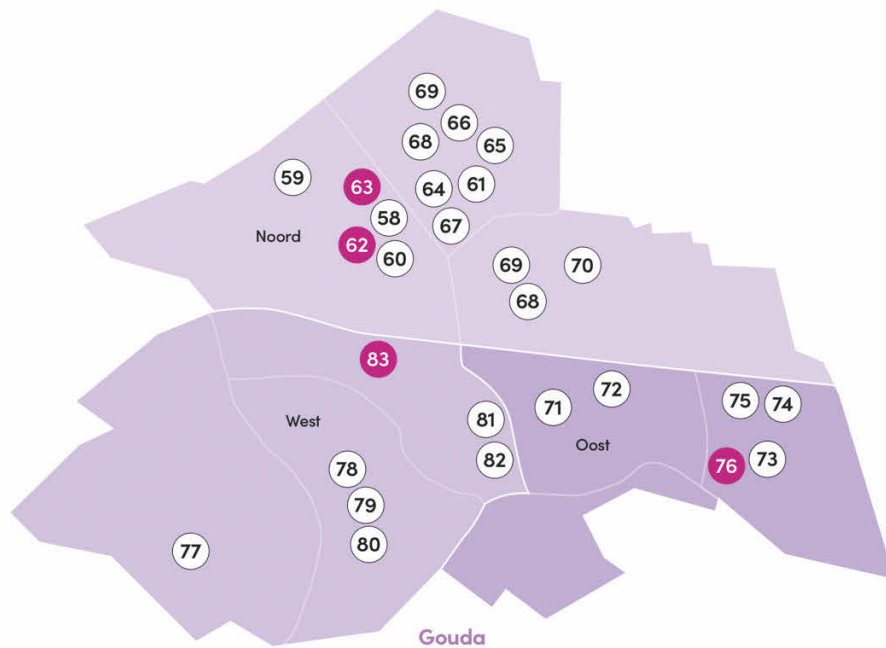
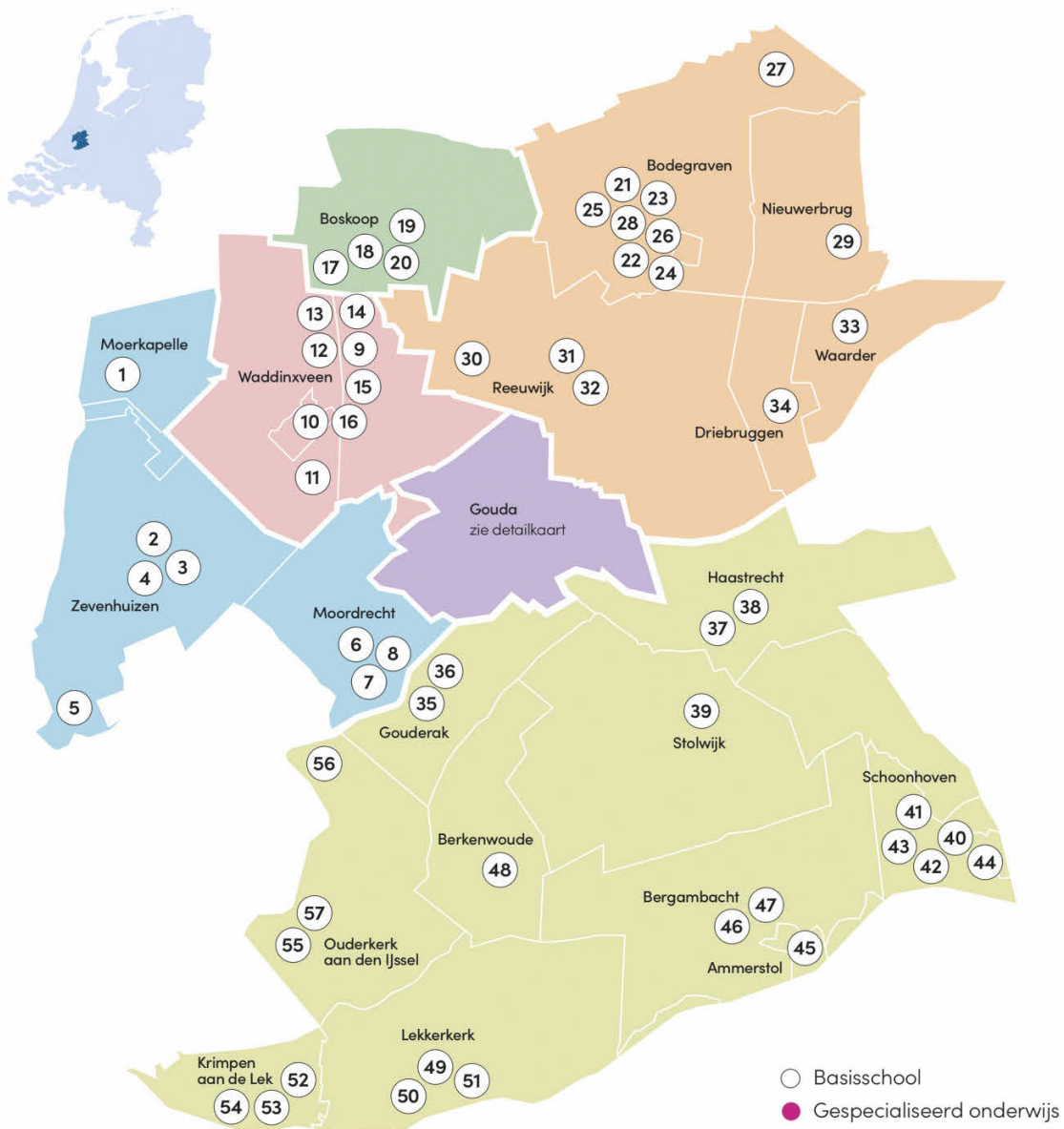
- 58 Livingstoneschool
59 De Triangel
60 OBS Het Schateiland
61 Islamitische Basisschool Al Qalam
62 SBO Het Avontuur
63 SO De Startbaan
64 De Carrousel
65 Plaswijckschool
66 De Cirkel
67 De Ridderslag
68 Wilhelminaschool
69 De Bijenkorf
70 OBS Vindingrijk

Oost

- 71 Prinses Julianaschool
72 OBS Wereldwijs
73 OBS 't Palet
74 Kindcentrum Goejanverwelle
75 't Carillon
76 SBO De Oostvogel

West

- 77 KC De Ontdekkingsreizigers
78 De Goudakker
79 Westerschool
80 OBS De Kas
81 Casimirschool
82 St. Aloysiusschool
83 SBO Park & Dijk

Hoofdstuk 4

Kaders voor beleid en uitvoering

Volgend uit de missie en visie, de leidende principes en ter aanvulling op de doelen uit hoofdstuk 3, herbevestigen we voor de komende planperiode de volgende afspraken en uitgangspunten.

Niet alles is nieuw: veel van deze afspraken gelden al langer in ons samenwerkingsverband en zijn essentieel voor een goede samenwerking.

We hebben de afspraken en uitgangspunten geordend. We onderscheiden twee hoofdthema's:

- De route;
- Het dekkend netwerk.

4.1 De route

We streven naar één adequate en eenduidige route voor de toewijzing van ondersteuning. Deze route is gebaseerd op een heldere verdeling van taken, rollen en verantwoordelijkheden. De onderstaande afspraken, richtlijnen en uitgangspunten dragen hieraan bij.

4.1.1 Zorgplicht bij de school van aanmelding/inschrijving

Schoolbesturen hebben de verantwoordelijkheid om kinderen met specifieke onderwijsbehoeften een zo passend mogelijke ondersteuning te bieden. Dat kan op de eigen school, maar ook op een andere reguliere of speciale (basis)school.

Van belang is dat scholen en hun besturen maximaal invulling geven aan de zorgplicht: alle kinderen met een uitstroomperspectief op onderwijs worden ingeschreven op school en volgen onderwijs. Bij complexe vraagstukken organiseert de school de ondersteuning die nodig is om de onderwijsdoelen te bereiken (zoals geformuleerd in het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)).

Om dit goed te realiseren, hebben we de volgende afspraken gemaakt:

- Schoolbesturen en hun scholen zijn verantwoordelijk voor de ondersteuning en de ondersteuningsroutes voor hun leerlingen bij alle ondersteuningsvragen;
- Wanneer het samenwerkingsverband wordt benaderd over een casus – meestal via de coördinator van het team orthopedagogen en eerste deskundigen – wordt de casus teruggekoppeld naar het desbetreffende (zorgplichtige) schoolbestuur. Het schoolbestuur pakt dit verder op;
- Als voor de leerling een OPP is opgesteld, kan een orthopedagoog van het samenwerkingsverband worden betrokken en om inhoudelijk advies worden gevraagd;
- Het bestuur houdt het samenwerkingsverband op de hoogte wanneer leerlingen het risico lopen op (dreigend) thuiszitten. Dit gebeurt onder meer door het inventariseren van risico-leerlingen via KindKans. De gegevens worden viermaal per jaar bij de scholen binnen het samenwerkingsverband opgevraagd en geactualiseerd. Na iedere uitvraag ontvangen de besturen een overzicht met aantallen en omschrijvingen van leerlingen die risico lopen binnen hun eigen bestuur.

4.1.2 Adequate ondersteuningsstructuur op de scholen, met een goede aansluiting onderwijs - jeugdhulp

De schoolbesturen en scholen in Midden-Holland richten een adequate ondersteuningsstructuur in. Doel is dat alle leerlingen ingeschreven worden op school. Schoolbesturen hebben vrijheid in de concrete invulling, mits aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan:

- **Heldere en eenduidige afspraken over rollen en positie van de diverse betrokkenen op de route**

Toereikende en kwalitatief goede onderwijs- en jeugdhulpexpertise beschikbaar in school (op de route), zodat de ondersteuningsbehoefte van een leerling adequaat in kaart kan worden gebracht en in samenspraak met ouders een integrale aanpak (hoe klein of groot ook) kan worden voorbereid

Belangrijke rollen in dit proces zijn:

- De intern begeleider⁸ zorgt voor een adequaat instrumentarium op school om onderwijs- en hulpvragen rond een kind te signaleren. Zij/hij stimuleert dat dit instrumentarium ook daadwerkelijk gebruikt wordt, organiseert multidisciplinair overleg waar nodig, volgt en bewaakt – in samenspraak met ouders – de ondersteunings- en verwijzingstrajecten en grijpt in waar deze dreigen te stagneren.
- Bij een aantal schoolbesturen is deskundigheid beschikbaar in de vorm van een generalist of specialist op het gebied van ondersteuning. Deze bieden niet alleen vraagverheldering, consultatie en diagnostiek, maar hebben ook een brede blik op het specialistische achterveld van ondersteuningsaanbieders.
- Kennis van de thuissituatie is gewaarborgd door betrokkenheid van een contactpersoon van het lokaal team op schoolniveau (zie hierna).
- Een belangrijke rol is weggelegd voor de 1e en 2e deskundigen, in het kader van het wettelijk verplichte deskundigenadvies (zie eveneens hierna).

In **bijlage 1** bij dit ondersteuningsplan is een schema opgenomen met een beknopt overzicht van de verantwoordelijkheden en rollen van de diverse betrokkenen op de route.

“Een label kan handig zijn, maar 'genezing' is niet de weg. We proberen voor alle kinderen terug te gaan naar de 'zone van naaste ontwikkeling'. Daardoor stimuleer je dat het kind groeit en daar gaat het om. Samen met het kind leg je de lat steeds een stukje hoger. Daar hebben alle kinderen recht op, want ieder kind laat groei zien.”

(Fleur Boxman, intern begeleider op OBS Het Schateiland in Lekkerkerk, in nieuwsbrief juli 2024)

- **Betrokkenheid van de vaste contactpersoon van het lokaal team bij de route op het niveau van de scholen in alle gemeenten van het SWV**

Als blijkt dat naast onderwijsondersteuning ook geïndiceerde jeugdhulp nodig is, kan er een combinatie van onderwijs, jeugdhulp en zorg worden gemaakt. Door als school zo vroeg mogelijk de contactpersoon van het lokaal team van de betreffende gemeente te betrekken, kan er in het kader van integraal arrangeren één plan (in ieder geval een OPP) worden gemaakt. Hierin staat duidelijk aan welke doelen gewerkt moet worden en wat er nodig is aan extra ondersteuning vanuit onderwijs én jeugdhulp.

Het OPP kan worden gebruikt als onderbouwing voor zowel:

- een aanvraag van een Toelaatbaarheidsverklaring (TLV) voor gespecialiseerd onderwijs;
 - een verzoek tot afwijking van onderwijstijd in het kader van de Variawet⁹.
- Daarnaast kan een gezinsplan dienen als onderbouwing voor een beschikking voor jeugdhulp of zorg.

⁸ Op sommige scholen is dit de kwaliteitscoördinator.

⁹ De Variawet is een Nederlandse onderwijswet die scholen de mogelijkheid geeft om af te wijken van het verplichte minimum aantal onderwijstijd-uren voor leerlingen die vanwege lichamelijke of psychische beperkingen tijdelijk of gedeeltelijk geen volledig onderwijs kunnen volgen.

De school draagt zorg voor het opstellen van het OPP en stemt dit af met ouders en betrokken professionals. Voor het gezinsplan neemt de school contact op met de vaste contactpersoon van het lokaal team om waar nodig mee te denken over de inzet van preventie en jeugdhulp. Het lokaal team organiseert vervolgens de benodigde ondersteuning.

- **Hanteren van de werkwijze integraal arrangeren**

Onder integraal arrangeren verstaan we:

- vroegtijdig signaleren van ondersteuningsvragen;
- op het juiste moment betrekken van de juiste personen;
- in gezamenlijkheid bedenken, maken, uitvoeren en evalueren van een passend ondersteuningsaanbod.

Belangrijke uitgangspunten bij integraal arrangeren zijn:

- Handelingsgericht werken en planmatig evalueren zijn uitgangspunten bij elke combinatie van onderwijs, geïndiceerde jeugdhulp en zorg. Bij alle combinaties worden afspraken vastgelegd over wie wat doet;
- De school is altijd in de lead waar het gaat om de aanpak gericht op de opbouw van meer onderwijs in school. Voor elke leerling met een extra ondersteuningsbehoefte stelt de school een OPP op. Jeugdhulp die ondersteunend is aan de onderwijsdoelen wordt in het OPP opgenomen;
- De school die met het lokaal team/de gemeente een combinatie van onderwijs en zorg vormgeeft, geeft aan wat eerder is gedaan, of onderbouwt duidelijk waarom betrokkenheid van het lokaal team nodig is om een combinatie te realiseren;
- Ouders en de leerling zelf worden altijd betrokken bij de inrichting van een combinatie van onderwijs, geïndiceerde jeugdhulp en zorg. In overeenstemming met het hoorrecht heeft de leerling, ongeacht leeftijd en mogelijkheden, altijd een stem in het traject. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de school.

"We proberen zoveel mogelijk aan te sluiten bij wat het kind zelf aangeeft. Het resultaat is dat de leerling zich beter gehoord en gezien voelt, en dat we het onderwijsaanbod beter kunnen laten aansluiten bij wat het kind nodig heeft. Het hoorrecht is voor ons een kleine toevoeging aan wat we al doen."

(Anja van Harten, IB'er op SBO Park en Dijk in Gouda, in nieuwsbrief oktober 2025)

Deze werkwijze is vastgelegd in de brochure Integraal arrangeren Midden-Holland¹⁰. Om integraal arrangeren te versterken en een goede samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp en zorg te waarborgen, blijven we in de komende planperiode investeren in gezamenlijke professionalisering op inhoud, organisatie en financiën, met duidelijke afspraken over rollen en taken om 'als team' te functioneren.

- **Opstellen ontwikkelingsperspectief (OPP)**

Ouders hebben recht op duidelijkheid over het moment waarop een school een OPP inzet. Nauwe betrokkenheid van ouders bij de opstelling van het OPP is daarbij noodzakelijk.

¹⁰ https://swv-po-mh.nl/uploads/documents-public/Brochure-Integraal_arrangeren-Midden-Holland-definitief-08-2022.pdf.

Vanuit het OPP maakt de leerkracht in samenspraak met de intern begeleider beargumenteerde keuzes over korte- en lange-termijndoelen en wat er aangeboden wordt om die doelen te bereiken.

Een OPP wordt, in samenspraak met ouders, opgesteld voor:

- leerlingen die in aanmerking komen voor specifiek leerlinggebonden ondersteuning;
- leerlingen voor wie uitstroom op het niveau van groep 8 niet haalbaar lijkt en/of als gevolg van aanvullende ondersteuningsvragen (leren, werkhouding, sociaal-emotioneel functioneren) de vooraf gestelde doelen herhaaldelijk niet behaald worden. Bij jonge leerlingen vormt het reguliere aanbod altijd de basis, aangezien hun ontwikkeling nog grillig verloopt. Het uitgangspunt is: eerst intensiveren (intensievere begeleiding), dan compenseren (hulpmiddelen aanbieden), dan dispensereren (einddoelen bijstellen);
- leerlingen voor wie een verwijzing naar het speciaal (basis)onderwijs wordt voorbereid.

Voordat een advies van een 1e of 2e deskundige wordt aangevraagd, moet er altijd een OPP zijn opgesteld door de school. Ook wanneer orthopedagogen van het samenwerkingsverband in een eerder stadium worden betrokken voor advies over de meest passende interventie (zie paragraaf 4.1.3), geldt dat dit alleen kan als er voor de betreffende leerling een OPP is opgesteld. Specifiek voor observatievragen geldt daarbij dat het handelingsdeel nog niet hoeft te zijn ingevuld.

- **Ouders en leerlingen altijd betrokken**

Scholen betrekken ouders altijd en zo actief als nodig is bij het bieden van onderwijs aan hun kind. Ouders wordt om instemming gevraagd voor het handelingsdeel van het OPP. Ouders krijgen de gelegenheid informatie te verstrekken vanuit hun eigen ervaring met het functioneren van hun kind, worden serieus genomen en aangesproken vanuit hun eigen verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van hun kind. Bij verschil van mening kan de ouder/verzorger een klacht indienen bij het schoolbestuur.

Scholen zijn door de invoering van het hoorrecht ook verplicht om leerlingen actief te betrekken bij beslissingen die hun onderwijs en ondersteuning raken.

- **Doorbraakaanpak organiseren**

De doorbraakaanpak is ontwikkeld om te voorkomen dat leerlingen thuis komen te zitten doordat onderwijs en jeugdhulp er niet tijdig in slagen een passend aanbod te realiseren. In de regio Midden-Holland is hiervoor het Regionaal Expertteam Midden-Holland (RET) beschikbaar.

Het RET Midden-Holland biedt jeugdigen, ouders en professionals ondersteuning bij het vinden van nieuw perspectief en het organiseren van passende hulp bij meervoudige en complexe hulpvragen. Binnen iedere casus wordt het onderwijsperspectief geborgd door een vertegenwoordiger van het samenwerkingsverband po of vo. Dit gebeurt vanuit de overtuiging dat onderwijs een belangrijke bijdrage levert aan de ontwikkeling en normalisering van jeugdigen. Afhankelijk van de aard van de casus sluit vanuit het samenwerkingsverband po een orthopedagoog van het samenwerkingsverband aan.

4.1.3 Deskundigenadvisering

Een advies door een 1e en 2e deskundige is in ieder geval aan de orde bij een voorgenomen aanvraag voor een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) voor gespecialiseerd onderwijs.

Volgens jurisprudentie moeten er bij het deskundigenadvies twee inhoudelijk van elkaar te onderscheiden adviezen worden opgesteld. Hierin moeten de dragende argumenten voor het al dan niet aanvragen van een TLV duidelijk naar voren komen.

Van belang is dat het deskundigenadvies een onderbouwde motivatie bevat over:

- de duur en inhoud van een vervolgaanpak;
 - een advies over terugplaatsingsmogelijkheid voor het geval er een TLV wordt aangevraagd
- De werkwijze voor latere terugplaatsing is beschreven in paragraaf 4.1.4 en in bijlage 3.

De deskundigen moeten onafhankelijk gepositioneerd zijn. Aan deze eis is voor het 1e deskundigenadvies invulling gegeven door de deskundigen onder te brengen in een team van orthopedagogen en 1e deskundigen met een coördinator, in dienst van het samenwerkingsverband. In de vorige planperiode is geprobeerd om de vaste contactpersoon van het lokale team als 2e onafhankelijke deskundige in te zetten, maar dit is tot nu toe niet gelukt. Momenteel wordt er nog steeds gebruikgemaakt van een 2e deskundige die door het samenwerkingsverband extern wordt ingehuurd. Wanneer blijkt dat dit blijvend nodig is, wordt overwogen om ook de 2e deskundige in dienst te nemen bij het samenwerkingsverband.

Samen met schoolbesturen is een nieuwe werkwijze uitgewerkt. Hierbij kunnen orthopedagogen van het samenwerkingsverband, indien gewenst door scholen, al vroeg in het proces betrokken worden. Zij kunnen sparren met de school, meedenken en adviseren. Hierdoor zijn scholen beter voorbereid. Het voortraject wordt kwalitatief sterker en de doorlooptijd wordt verkort wanneer dit uiteindelijk leidt tot een aanvraag voor een 1e en 2e deskundigenadvies en mogelijk een TLV.

Voorafgaand aan een aanvraag voor een 1e en 2e deskundigenadvies is er altijd een bevestiging nodig van een orthopedagoog van het samenwerkingsverband dat het dossier compleet is. In dat geval kan de school direct beide adviezen aanvragen. De doorlooptijd voor het afgeven van deze adviezen is dan korter.

De rol van orthopedagogen verschuift hiermee naar gebiedsgericht werken: zij kunnen een verbindende rol krijgen bij de samenwerking tussen scholen en gemeenten, denken mee over inclusie in de wijk en dragen zorg voor de afstemming met gemeenten over de voorbereiding van indicaties voor onderwijsondersteunende jeugdhulp en zorg.

4.1.4 Richtlijnen voor de afgifte van een TLV (voorheen beoordelingskader)

In de voorgaande planperiode is het initiatief genomen om de beoordelingscriteria voor de afgifte van TLV's van de samenwerkingsverbanden in de regio beter op elkaar af te stemmen. Zo wordt in gelijke gevallen gelijk gehandeld. De richtlijnen voor de afgifte van TLV maken integraal onderdeel uit van dit ondersteuningsplan (zie bijlage 2).

De grootste verandering ten opzichte van het vorige beoordelingskader is dat het nu handelingsgericht is herschreven. Het basisdocument is in Midden-Holland en alle omliggende samenwerkingsverbanden hetzelfde. Voor SWV PO Midden-Holland zijn daarnaast regio-specifieke afspraken en gedragslijnen opgesteld. Deze hebben betrekking op:

- sociaal-emotionele ontwikkeling;
- de duur van de TLV-afgifte voor jonge kinderen;

- de gevraagde beschikking voor de toeleiding naar een passend aanbod voor dubbel bijzondere leerlingen, zoals bij De Vuurvogel¹¹.

Het beleid van samenwerkingsverband PO Midden-Holland is erop gericht om zoveel mogelijk leerlingen een passende onderwijsplek in het reguliere basisonderwijs te geven. Dit betekent dat leerlingen met een ondersteuningsbehoefte in beginsel ingeschreven blijven staan binnen een reguliere setting.

Voor een deel van de leerlingen zal plaatsing op gespecialiseerd onderwijs echter onvermijdelijk zijn. Tijdens het verblijf op een school voor speciaal (basis)onderwijs komt tijdens de besprekingen of bij periodieke evaluaties van het ontwikkelingsperspectief steeds expliciet de vraag aan de orde of passend onderwijs voor deze leerling – zowel wat betreft de leergebieden als voor sociaal gedrag en leren leren – in het regulier basisonderwijs gerealiseerd kan worden.

In het kader van de duur van de toelaatbaarheidsverklaringen in relatie tot de mogelijkheden van terugplaatsing hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Het deskundigenadvies gaat uitdrukkelijk in op de terugplaatsingsmogelijkheid voor de betreffende leerling in geval van verwijzing na een aanvraag en toekenning van een TLV. De zogenaamde terugplaatsbare leerlingen worden specifiek gevolgd door het gespecialiseerd onderwijs. Dit vraagt ook een goede, systematische periodieke evaluatie in het gespecialiseerd onderwijs, waarbij de 1e deskundige betrokken is;
- Omdat blijkt dat in de praktijk terugplaatsing voor een relatief zeer klein deel van de leerlingen haalbaar is, worden – ter voorkoming van een jaarlijks terugkerende bulk van TLV's die verlengd moeten worden – toelaatbaarheidsverklaringen overwegend afgegeven voor de duur van de schoolloopbaan in het primair onderwijs¹². In plaats daarvan wordt gericht ingezet op terugplaatsing van leerlingen die hiervoor in aanmerking komen. Voor deze kinderen wordt een TLV voor kortere termijn afgegeven;
- Om het proces van terugplaatsing vanuit speciaal (basis)onderwijs naar regulier onderwijs in goede banen te leiden en te borgen, is een stappenplan opgesteld (zie bijlage 3).

4.1.5 **Uitstroom Medisch Kinderdagverblijf/residentiële setting naar primair onderwijs**

Leerlingen kunnen in enkele gevallen vanuit een Medisch Kinderdagverblijf (MKD) – ook wel dagbehandeling jonge kind (DJK) genoemd – of vanuit een andere open residentiële setting doorstromen naar het primair onderwijs. Denk bijvoorbeeld aan de trainingsklas van De Piloot bij De Vlinder. Het is van belang om hierover goede onderlinge afspraken te maken.

In de praktijk blijkt de uitstroom uit de trainingsklas, en in mindere mate de JOB-groepen (Jeugdhulp Onderwijs Behandeling), van De Vlinder in Gouda vaak te stagneren. Het kost regelmatig veel moeite om voor kinderen met een complexe ondersteuningsvraag een passende plek te vinden.

Daarom is gewerkt aan een goed stelsel van afspraken met de partijen die bij De Vlinder betrokken zijn. Deze afspraken zijn erop gericht om de route zodanig in te richten dat stagnatie bij de uitstroom zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Daarbij maken we onderscheid tussen twee situaties:

- er is sprake van een school van herkomst;
- er is geen school van herkomst.

¹¹ Een plusaanbod binnen SBO De Oostvogel in Gouda voor dubbel bijzondere leerlingen.

¹² Voor jonge kinderen (kleuters) wordt hiervan afgeweken en wordt de TLV afgegeven tot minimaal het einde van groep 3. De duur van de TLV hangt verder af van het ontwikkelingsperspectief van de leerling. Het is aan de deskundigen om de duur van afgifte te bepalen.

Deze afspraken zijn vastgelegd in de brochure *Uitstroom vanuit dagbehandeling met residentieel onderwijs*. De brochure is te vinden op de website van het samenwerkingsverband¹³.

4.1.6 Doorgaande lijn voorschool naar primair onderwijs

Met de voorschoolse partners werken we aan een verdere versterking van de doorgaande lijn tussen voorschool en primair onderwijs. De verbinding met gemeenten, jeugdhulp en zorg is daarbij van groot belang.

Een goede overgang van de voorschoolse periode naar de school voor primair onderwijs is essentieel. Als relevante informatie over het kind of de thuissituatie al vanuit de voorschoolse periode beschikbaar is, kan de school meteen aan de slag. Zo gaat er geen kostbare tijd verloren, wordt dubbel werk voorkomen en kan extra ondersteuning, jeugdhulp of zorg – als dat nodig is – snel worden ingezet. Dit is in het belang van de school, het kind en de ouders. Het kind komt sneller op de plek die het beste past. De school weet alvast hoe het kind het beste benaderd kan worden. Daardoor voelt het kind zich sneller veilig. Dit vraagt om partnerschap: voorschoolse voorzieningen en scholen informeren elkaar adequaat. Kinderdagverblijven investeren in de kwaliteit van de signaleringsvaardigheden van hun medewerkers. Scholen nemen de signalen serieus en handelen ernaar.

In deze planperiode zetten we extra in op het versterken van de samenwerking in de voorschoolse fase ter voorbereiding op regulier onderwijs (zie onze doelen). Samen met voorschoolse partners en gemeenten onderzoeken we of we afspraken kunnen maken om de doorgaande lijn te verbeteren, bijvoorbeeld met eenduidige overdrachtsafspraken tussen voorschool en onderwijs.

Waar nodig betrekken we in deze fase ook de orthopedagoog van het samenwerkingsverband, in nauwe samenwerking met de jeugdgezondheidszorg. Zo kan tijdig advies worden gegeven over de voorbereiding op, plaatsing in en begeleiding binnen het regulier onderwijs.

4.1.7 Doorgaande lijn van primair naar voortgezet onderwijs

Ook willen we investeren in de doorgaande lijn van primair naar voortgezet onderwijs¹⁴. De verbinding met jeugdhulp en zorg is daarbij van groot belang.

Er bestaan grote verschillen tussen de pedagogische infrastructuur van het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs. Dit kan een vloeiende overgang bemoeilijken, vooral voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte of hulpvraag. In het basisonderwijs is ondersteuning vaak impliciet aanwezig – in een veilige, vertrouwde omgeving – zonder dat de school zich daar altijd bewust van is. De overgang naar het vo kan dan, gezien de geheel andere structuur, heel groot zijn. Daarbij komt dat de puberteit intreedt.

Dit vraagt erom dat po en vo vroegtijdig de signalen bespreken van leerlingen met complexe ondersteuningsvragen. Gedacht kan worden aan het laten doorlopen van specifieke expertise van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs, of andersom: het naar voren halen van specifieke expertise van het voortgezet onderwijs naar het primair onderwijs.

¹³ <https://swv-po-mh.nl/uploads/documents-public/Brochure-integraal-arrangeren-na-uitstroom-vanuit-dag-behandeling-met-residentieel-onderwijs--versie-september-2024.pdf>

¹⁴ In dit kader kan ook worden verwezen naar de bestaande bestuurlijke werkgroep po-vo, die zich richt op afspraken in het kader van de route van po naar vo en in het bijzonder de overstapprocedure. Het samenwerkingsverband po is hierin niet vertegenwoordigd.

- **Tussentijdse overstap po-vo**

Uitgangspunt van het beleid is dat leerlingen uit het primair- of speciaal onderwijs altijd aan het begin van het nieuwe schooljaar overstappen naar het voortgezet (speciaal) onderwijs, niet gedurende het schooljaar.

- **Leerlingen met langdurig verzuim in het primair onderwijs**

Uitgangspunt van beleid is dat leerlingen in het primair onderwijs die langdurig (meer dan een half jaar) geen school bezoeken en thuis of bij een dagbesteding/dagbehandeling verblijven, worden teruggeleid naar school. Wanneer een leerling een uitstroomperspectief heeft op onderwijs en geen vrijstelling van leerplicht, is de (reguliere) school van inschrijving in de lead. Dit betekent dat de school, in nauw overleg met ouders en leerling, de opbouw van schoolaanwezigheid onderzoekt. De context en het belang van de leerling zijn leidend bij de keuze van de vormgeving van de aanpak. Wanneer de leerling toe lijkt te zijn aan de overstap naar het v(s)o, betreft de school het samenwerkingsverband v(s)o om mee te denken over deze vervolgstap. Het is aan de school van inschrijving om het schooladvies richting het v(s)o vast te stellen en het OPP actueel te houden.

4.1.8 Nieuwkomers

Het samenwerkingsverband passend onderwijs heeft geen directe verantwoordelijkheid voor de opvang en het onderwijs aan nieuwkomers. Die taak ligt bij gemeenten en schoolbesturen en kent per gemeente verschillen.

"Door het nieuwkomersonderwijs te concentreren op één locatie, kunnen wij beter differentiëren op leeftijd, en is er dankzij de kleinere groepen meer tijd en aandacht voor de individuele leerlingen. Deze vorm van nieuwkomersonderwijs is nodig om na een jaar bij ons inclusie te realiseren op een reguliere basisschool. Het is de voorbereiding op inclusie."
(Elize Meijer en Erika Bruikman, directeur en locatieleider OBS Vindingrijk in Gouda, in nieuwsbrief april 2025)

Zodra nieuwkomers instromen in het reguliere onderwijs, ontstaat wel de opdracht om passende ondersteuning te bieden. Onze ambitie is daarom om op niveau van het samenwerkingsverband een duidelijke visie en richting te formuleren. De uitvoering kan gebiedsgericht worden vormgegeven.

Een ideeënplatform op niveau van het samenwerkingsverband – vergelijkbaar met de HB-aanpak – kan gezamenlijk ideeën ontwikkelen over welk ondersteuningsaanbod deze leerlingen nodig hebben.

Waar gewenst denkt het samenwerkingsverband mee over een aanbod in specifieke gebieden en over de aansluiting op het gespecialiseerd onderwijs voor nieuwkomers.

4.2 Dekkend netwerk

Een dekkend netwerk begint met een sterke basisvoorziening op de reguliere scholen binnen het samenwerkingsverband. Zo kunnen kinderen zoveel mogelijk in hun eigen omgeving naar school.

Ondersteuning wordt vroegtijdig en zo licht mogelijk ingezet, om een zo groot mogelijk

effect te bereiken. Scholen kunnen en hoeven niet alle expertise zelf in huis te hebben. Ze delen kennis en maken gebruik van elkaars mogelijkheden.

Voor specifieke expertise vanuit onderwijs, jeugdhulp en zorg bundelen we inzet en organiseren we groepsaanbod zoveel mogelijk in en om de school, binnen de buurt of wijk.

Scholen, schoolbesturen en gemeenten zorgen samen voor een aanvullend aanbod in en om de school, zoals:

- dagbesteding;
- begeleiding;
- plusaanbod voor hoogbegaafden;
- en (indien van toepassing) nieuwkomers.

Dit vraagt om een gezamenlijke verantwoordelijkheid van schoolbesturen voor alle leerlingen in het gebied, ongeacht op welke school zij staan ingeschreven.

Het samenwerkingsverband voert samen met gemeenten en haar partners regie op de organisatie van de jeugdhulp bij de gebiedsgerichte inclusieve aanpak. Indicaties voor jeugdhulp die het onderwijs ondersteunen worden in afstemming met het onderwijs voorbereid – samen met medewerkers van de toegang tot jeugdhulp en waar nodig een orthopedagoog van het samenwerkingsverband.

We streven naar een versterkt, verbreed en flexibel dekkend netwerk in en om de school. Zo kunnen kinderen zoveel mogelijk thuisnabij en binnen het regulier onderwijs passende ondersteuning krijgen.

"Voor mij betekent thuisnabij onderwijs dat ieder kind welkom is in de klas. Het criterium is altijd het welbevinden van de leerling. Kinderen die met negatieve schoolervaringen bij ons op school kwamen, draaiden op een gegeven moment bij en kregen weer plezier in school. Wat wij hier anders doen is vooral dat er zoveel kennis en expertise aanwezig is. En de lijntjes zijn kort: als ik ergens mee zit, kan ik terecht bij de IB'er of de orthopedagoog."

(Tom van de Kamp, leerkracht op KC Koningskwartier in Zevenhuizen, in nieuwsbrief oktober 2024)

Onderstaande bestaande en nieuwe afspraken en uitgangspunten dragen daaraan bij:

4.2.1 Een sterke basisvoorziening

- **Handelings- en doelgericht werken**

Bij het vaststellen en faciliteren van ondersteuningsbehoeften van leerlingen werken scholen handelingsgericht.

Professionalisering van leerkrachten, interne begeleiders en directieleden draagt bij aan het vergroten van de handelingsbekwaamheid van de professionals op school.

Alle schoolbesturen investeren daarom – met gebruikmaking van elkaars expertise – doelgericht in professionalisering. Waar wenselijk en mogelijk stemmen zij deze professionalisering op elkaar af.

“Vakmanschap ontwikkel je als schoolteam samen, door met elkaar te praten, elkaar te helpen en ondersteunen. Daarvoor zijn ook extra mensen nodig, zoals co-teachers en specialisten, die hun kennis overdragen aan de leerkrachten. Met elkaar ontwikkelen we allerlei creatieve oplossingen om alle kinderen binnen boord te houden.”

(Femke Ooms, leerkracht op PCB De Rank in Schoonhoven, in nieuwsbrief juli 2024)

- **Afspraken over de basisondersteuning**

Alle schoolbesturen en scholen in het samenwerkingsverband zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de basisondersteuning op hun scholen. Deze vormt de bodem onder het dekkend netwerk en geeft aan wat ouders in ieder geval van de school mogen verwachten. Bijlage 6 beschrijft de afspraken over de basisondersteuning waaraan alle scholen in het samenwerkingsverband minimaal moeten voldoen. De afspraken over basisondersteuning voor meer- en hoogbegaafde leerlingen staan in bijlage 7.

In 2024 hebben AOb en Ouders & Onderwijs een landelijke norm voor basisondersteuning als advies opgesteld en aangeboden aan het ministerie van OCW. Deze norm beschrijft welke lichte ondersteuning scholen minimaal moeten bieden op drie gebieden:

- taal (lees-/spellingsproblemen en dyslexie);
- (hoog)begaafdheid;
- taak-/werkgedrag.

Het doel is om verschillen tussen samenwerkingsverbanden te verkleinen en duidelijkheid te geven over wat onder basisondersteuning valt en wat extra ondersteuning is.

De norm heeft op dit moment nog de status van advies; wettelijke verankering volgt naar verwachting in de komende jaren. Voor ons samenwerkingsverband betekent dit dat we onze eigen afspraken over basisondersteuning blijven hanteren totdat de landelijke norm wettelijk is vastgelegd.

- **Gebiedsgerichte aanpak voor inclusie in de buurt**

We werken vanuit het principe dat onderwijs, onderwijsondersteunende jeugdhulp en zorg zoveel mogelijk in of rond de scholen worden georganiseerd. Dit maakt het mogelijk om ondersteuning direct in het onderwijs in te zetten.

Schoolbesturen voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor alle leerlingen in de wijk. Ze maken samen afspraken over een collectief aanbod dat aansluit bij actuele vraagstukken, zoals:

- (hoog)begaafdheid;
- gedrag;
- en (indien van toepassing) nieuwkomers.

We zetten in op het verbreden van het aanbod in en om de school, in de buurt, wijk of het gebied waarin de school staat.

Deze samenwerking vindt plaats in nauwe afstemming met gemeenten en andere partners. Samen realiseren we een sterke, inclusieve leer- en leefomgeving.

4.2.2 Hoogbegaafdheid

Vanaf 2026 zijn de middelen voor onderwijs en ondersteuning aan (hoog)begaafde leerlingen structureel onderdeel geworden van de bekostiging aan samenwerkingsverbanden in het primair en voortgezet onderwijs.

In de komende periode richten we ons op de volgende punten:

- Doorontwikkeling van het digitale kenniscentrum HB;
- Doorontwikkeling van de voltijdsvoorziening voor zogenaamde ‘dubbel-bijzondere’ leerlingen op De Vuurvogel;
- Inzet van een HB-specialist;
- Evaluatie en doorontwikkeling van de HB-standaard;
- Versterken van een gebiedsgericht dekkend plusaanbod in het kader van de gebiedsgerichte aanpak.

Deze activiteiten bouwen voort op de bestaande afspraken en expertise en dragen bij aan een inclusiever en thuisnabij onderwijsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen.

4.2.3 Beschikbaarheid expertise so en sbo

Zeker in het licht van de beweging naar inclusie moeten scholen een beroep kunnen doen op de expertise die nodig is om leerlingen optimaal te ondersteunen in school.

- **Systematiek inzet Begeleiders Passend Onderwijs (BPO)**

In 2024 heeft een tevredenheidsonderzoek onder de scholen plaatsgevonden. De inzet van de BPO werd positief gewaardeerd. Na overleg met de schoolbesturen vormde dit onderzoek geen aanleiding om wijzigingen aan te brengen in de bestaande systematiek.

Een totaal beschikbaar aantal uren so-expertise wordt via een eenvoudig model als trekingsrechten toegekend aan de schoolbesturen. Elke school krijgt twaalf uur, naar eigen inzicht in te zetten. Het resterende deel wordt naar rato van het aantal leerlingen verdeeld over de schoolbesturen.

Scholen zijn vrij de expertise in te zetten zoals zij dat willen, binnen de kaders van het ondersteuningsplan.

“Met name voor vragen rond gedrag is voor ons de blik van een BPO'er van toegevoegde waarde. Ze kijken mee in de groep: wat valt op, op welke leerling(en) zouden we kunnen inzoomen, welke tips hebben ze voor het handelen van de leerkracht? Ze fungeren als klankbord voor de leerkracht en voor mij, om helder te krijgen wat er precies aan de hand is, en wat we nog zouden kunnen doen, bijvoorbeeld op het gebied van klassenmanagement, of de sfeer in de groep.”

(Ilona van den Hoorn, IB'er op De Bijenkorf in Gouda, in nieuwsbrief mei 2025)

Scholen wordt gevraagd om de inzet tijdig – bij voorkeur een schooljaar vooruit – in te kopen, zodat er zo min mogelijk uren onbenut blijven. Eventuele resterende uren mogen worden overgedragen aan collega-scholen.

- **Wijze van inzet Begeleiders Passend Onderwijs (BPO)**

De wijze waarop de BPO'er wordt ingezet, wordt bepaald door de vraag van het aanvragende bestuur of de scholen. De inzet richt zich primair op expertisevergroting van de leerkracht, doorgaans aan de hand van een concrete ondersteuningsvraag voor een kind of een groepje kinderen.

Dit draagt bij aan het voorkomen dat voor vergelijkbare ondersteuningsvragen opnieuw externe expertise nodig is.

“Zelf hebben we vaak al van alles geprobeerd met een leerling. Als we het dan even niet meer goed weten, is het fijn om de BPO'er erbij te kunnen halen en te laten meekijken. Zij ondersteunt ons om een stap verder te kunnen zetten, en kan ons adviseren of het misschien al verstandig is om het samenwerkingsverband erbij te betrekken. Het is voor ons ook een check: hebben we de juiste stappen gezet?”

(Mandy Lapré, IB'er op obs IXIEJE in Moordrecht, in nieuwsbrief mei 2025)

De inzet van de BPO'er dient twee doelen:

- curatieve zorg voor de leerling (wanneer de leerkracht niet zelfstandig de gevraagde ondersteuning kan bieden);
- voorkomen van nieuwe aanvragen (door toerusting van de leerkracht).

Door in deze planperiode meer in te zetten op een groeps- en schoolaanpak kan de expertise beter worden ingezet voor groepen leerlingen. Dit draagt bij aan de beweging naar inclusief werken. Om deze beweging te versterken, bekijken we in deze planperiode of de BPO verbreed kan worden met andere specialismen vanuit de gemeente (jeugdhulp/zorg). Dit voor-nemen maakt onderdeel uit van het bestuurlijk akkoord voor de Krimpenerwaard.

Een ander uitgangspunt is dat BPO'ers worden ingezet als onderdeel van een mogelijke combinatie van onderwijs, jeugdhulp en zorg. Ze ondersteunen niet bij het formuleren van de ondersteuningsvraag en de toeleiding naar ondersteuning. Die rol is belegd bij de eigen intern begeleiders, onderwijskundigen en trajectbegeleiders van de scholen en hun besturen.

Gezien de rol van het so-loket – dienstverlening aan alle schoolbesturen/scholen, vraagbaakfunctie, bemiddeling bij inzet van vrije ruimte en het genereren van management-informatie voor het samenwerkingsverband – krijgt het loket¹⁵ een bedrag toegekend vanuit het samenwerkingsverband. Daarnaast dragen de so-partners (de aanbieders van BPO) bij aan de kosten.

4.2.4 Intensivering samenwerking bao-sbo-so

- **Hybride vormen**

Het samenwerkingsverband blijft in de komende planperiode inzetten op de verdere versterking en verbreding van het dekkend netwerk. Daarbij wordt ook maximaal gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de wetgever biedt om te flexibiliseren en, wanneer dit in het belang van het kind is, te werken met hybride vormen van onderwijs en jeugdhulp. Met name kan daarbij worden gedacht aan symbiose¹⁶, waarbij leerlingen in het basisonderwijs een deel van het onderwijsprogramma kunnen volgen op een andere school voor primair onderwijs, sbo of so.

- **Plusaanbod**

Binnen het samenwerkingsverband is er een aanbod voor groepen leerlingen met een herkenbaar so-profiel. Dit wordt nu nog vooral uitgevoerd binnen het sbo. Waar mogelijk wordt dit uitgebreid naar een combinatie met regulier onderwijs, zoals bij basisschool KC

¹⁵ Een plusaanbod binnen SBO De Oostvogel in Gouda voor dubbel bijzondere leerlingen.

¹⁶ Symbiose in het onderwijs houdt in dat een leerling die staat ingeschreven op een school (meestal speciaal onderwijs) een deel van het onderwijs volgt op een andere school. Afspraken hierover moeten worden ingebed in het OPP. Zie symbiose richtlijn van de onderwijsinspectie.

Goejanverwelle (voor Mytyl-onderwijs). Dit aanbod biedt extra ondersteuning voor een groep leerlingen die normaal gesproken in het so zouden worden geplaatst.

Voorbeelden van cluster 4-aanbod:

- Bij SBO Op Maat (Alphen aan den Rijn);
- Reformatorische SBO De Boomgaard (Gouda);
- De Watervogels (onderdeel van SBO De Oostvogel, Gouda).

"Onze prioriteit is om de kinderen te leren hoe ze zich staande kunnen houden in de wereld. Wij proberen ze daarvoor zoveel mogelijk succeservaringen te bieden, daar krijgen ze zelfvertrouwen van. Het gaat om kinderen die al een hele geschiedenis hebben en beschadigd bij ons binnenkomen. Maar dat betekent niet dat ze 'zelig' zijn en niets meer kunnen. (...) Ieder kind wil leren, ieder kind wil mee."

(Het team op SBO De Oostvogel, in nieuwsbrief december 2024)

Voorbeelden van cluster 3-aanbod:

- Twee groepen bij SBO Het Avontuur (ZML-aanbod);
- Een vergelijkbare constructie bij de reguliere school Goejanverwelle (Mytyl-aanbod).

"Het team is heel enthousiast en barst van de ideeën om de nieuwe kinderen te betrekken bij de activiteiten. Ook voor de 'reguliere' kinderen is het een kans. Je ziet eigenlijk dat zij het heel vanzelfsprekend vinden dat de kinderen uit de mytylklas bij hen op school zitten. Met elkaar brengen we zo inclusief onderwijs in de praktijk. Dit is waar we naartoe willen."

(Marleen Baas, directeur Kindcentrum Goejanverwelle, in nieuwsbrief oktober 2024)

Omdat plaatsing op een sbo-school alleen mogelijk is met een TLV voor het sbo, zijn afspraken gemaakt om een TLV-so om te zetten naar een TLV-sbo wanneer een leerling deelneemt aan het herkenbaar plusaanbod voor een groep kinderen. De bekostiging van de oorspronkelijke TLV-so blijft behouden.

Het samenwerkingsverband betaalt het verschil in kosten tussen een TLV-so (categorie laag of midden) en een TLV-sbo rechtstreeks aan de sbo-school die het plusaanbod uitvoert. Als het plusaanbod wordt uitgevoerd op een reguliere school, hoeft de TLV-so niet te worden omgezet naar een TLV-sbo. In dat geval wordt het verschil in kosten tussen een TLV-so (categorie laag of midden) en de bekostiging voor het organiseren van regulier basisonderwijs rechtstreeks uitbetaald aan de reguliere school en het bestuur dat het herkenbaar plusaanbod voor een groep kinderen uitvoert.

"We zijn met de SO-groep begonnen, omdat we binnen het SBO steeds meer leerlingen kregen die we, onder meer vanwege hun IQ, eigenlijk naar een SO-school zouden moeten verwijzen. Wij zagen echter dat deze leerlingen binnen een rijke, schoolse omgeving, gekoppeld aan hoge verwachtingen, een heel eind kunnen komen, en zelfs uit kunnen stromen naar het Praktijkonderwijs. Toen dachten we: waarom doen we het niet zelf?"

(Maartje Smit, directeur SBO Het Avontuur in Gouda, in nieuwsbrief februari 2025)

4.2.5 Een goed en toegankelijk aanbod van een combinatie van onderwijs, jeugdhulp en zorg

Combinaties van onderwijs, jeugdhulp en zorg richten zich op het creëren van een breed integraal aanbod in (reguliere) scholen waar meerdere kinderen gebruik van kunnen maken. Het gaat om een aanbod waarin onderwijs, preventie en één of meerdere zorgaanbieder(s) samenwerken in de uitvoering.

Doel is om dankzij deze gecombineerde inzet tegemoet te komen aan zowel de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte op school als bijkomende jeugdhulp- en/of zorgvragen. In ieder geval wordt een OPP opgesteld, waaruit duidelijk wordt aan welke doelen gewerkt moet worden en wat er nodig is aan ondersteuning vanuit onderwijs én jeugdhulp. Het OPP dient ook als onderbouwing van een eventuele afwijking van onderwijstijd in het kader van de Variawet. Een gezinsplan kan daarnaast de onderbouwing geven voor een beschikking voor jeugdhulp/zorg.

- **Gebundelde inzet geïndiceerde jeugdhulp in onderwijs**

In de vorige planperiode is samen met gemeenten in Midden-Holland (GRJW) gewerkt aan een collectieve, beschikkingsvrije inzet van jeugdhulp in scholen, onder regie van de school. Gemeenten en samenwerkingsverbanden (po en vo) zijn gezamenlijk het onderzoek Zorg in Onderwijstijd gestart om de inzet van geïndiceerde jeugdhulp in het gespecialiseerd onderwijs concreet uit te werken. Dit moet leiden tot meer ondersteuning voor leerlingen in (v)s(b)o, met efficiencywinst voor gemeenten en een betere kwaliteit en continuïteit voor scholen. Het doel is dat jeugdhulp vanaf 1 januari 2027 structureel onderdeel wordt van het schoolteam van het gespecialiseerd onderwijs¹⁷. De gemeenten in Midden-Holland hebben de intentie om Zorg in Onderwijstijd ook verder uit te breiden naar het regulier onderwijs.

We werken deze planperiode verder aan het collectief organiseren en financieren van jeugdhulp en zorg op school. Dit betekent dat gemeenten en samenwerkingsverbanden hun inzet en budgetten bundelen en waar mogelijk ook expertise en capaciteit delen. Het doel is om ondersteuning flexibel en efficiënt in te zetten, onder regie van de school, zonder complexe procedures. Zo versterken we het preventieve aanbod in de buurt en wijk en zorgen we voor continuïteit en kwaliteit van jeugdhulp en zorg in het onderwijs.

Waar nodig kan het onderwijs ook een werkgeversrol vervullen. Dit wordt in de Krimpenerwaard uitgetoetst als onderdeel van het bestuurlijk akkoord tussen schoolbesturen po, samenwerkingsverbanden en gemeente Krimpenerwaard.

- **Integratie onderwijs en dagbesteding**

De afgelopen periode is er gewerkt aan onderwijs in de dagbesteding door een pilot te starten bij dagbestedingslocatie Groei en Bloei. Leerlingen staan en blijven ingeschreven op school. Voor deze leerlingen is afwijking van onderwijstijd aangevraagd.

Het samenwerkingsverband heeft een leerkracht aangesteld, maar het geven van onderwijs aan deze leerlingen gebeurt onder de verantwoordelijkheid van de school van inschrijving. De school blijft, in samenwerking met de leerkracht op locatie, verantwoordelijk voor goed en passend onderwijs. Er kan geen sprake zijn van geldstromen – en daarmee overdracht van de verantwoordelijkheid voor het geven van onderwijs – van de school naar de jeugdhulpaanbieder.

¹⁷ Dit doel is niet van toepassing op de gemeente Alphen aan den Rijn waar de kern Boskoop en haar scholen onder vallen. Hier is sprake van een overgangsjaar richting aansluiting bij vergelijkbare afspraken binnen de jeugdhulpregio Holland Rijnland per 1 januari 2027.

"De meeste kinderen die deelnemen aan de activiteiten op Groei & Bloei gaan voor een deel naar de zorgboerderij, voor een deel naar hun eigen school. Ze hebben het nodig om hier even tot rust te komen. Ze kunnen hier hun batterij weer opladen. En ze hebben drie keer plezier: morgen mag ik, vandaag ga ik, en gisteren had ik een leuke dag! Een dag bij ons helpt ze de week te breken. En doordat ze hier andere vaardigheden ontwikkelen, doen ze hier succeservaringen op, die hun zelfvertrouwen vergroten. Daardoor lukt het ze uiteindelijk beter om onderwijstijd op te bouwen in school."

(Marleen van Zwienen, Zorgboerderij en Activiteitencentrum Groei & Bloei, in nieuwsbrief juni 2025)

Voor een effectieve uitvoering zijn er samenwerkingsafspraken opgesteld voor onderwijs en dagbesteding. Deze afspraken kunnen worden gebruikt bij andere initiatieven binnen het samenwerkingsverband waar onderwijs en dagbesteding samenkomen.

In het kader van de gebiedsgerichte aanpak wordt nu gewerkt aan een initiatief in Gouda Noord (wijk Bloemendaal). Dit richt zich op de opvang in de wijk van leerlingen met gedragsvraagstukken. Er wordt onderzocht hoe dagbesteding in en rondom een school in de wijk kan worden ingezet als onderdeel van de ondersteuning voor deze doelgroep.

Tegelijkertijd wordt er voor de hele regio gewerkt aan scenario's voor integratie van onderwijs en dagbesteding in Midden-Holland. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de afzonderlijke gemeenten, de GRJW en andere partners in het sociale domein (jeugdhulp-aanbieders, sport, cultuur). Doel is om continuïteit van onderwijs voor deze doelgroep in brede zin te waarborgen, door het onderwijs weer leidend te laten zijn bij het inzetten van interventies die schoolaanwezigheid bevorderen.

4.2.6 Observatie van kinderen binnen de reguliere en voorschoolse setting

Observatie van kinderen waarvan de ondersteuningsvragen nog niet helder zijn, vindt bij voorkeur plaats binnen de reguliere setting: op de basisschool waar de leerling staat ingeschreven. Hierbij schakelen we externen in die samen met de intern begeleider en de leerkracht een plan maken om de observatievragen te beantwoorden.

Als er meer nodig is omdat scherper geobserveerd moet worden, is het belangrijk om te beschikken over een daartoe ingerichte observatiesetting. Uitgangspunt daarbij is dat de leerling ingeschreven blijft op de reguliere basisschool. Het (tijdelijke) verblijf is erop gericht om:

- een beeld te krijgen van de pedagogische en didactische onderwijsbehoeften van het kind;
- duidelijkheid te krijgen over de aanpak die nodig is om het kind op adequate (passende en werkzame) wijze ondersteuning te bieden bij de (schoolse) ontwikkeling;
- inzicht te verwerven en handelingsadviezen te kunnen geven over de faciliteiten die een school moet kunnen bieden om dit te realiseren.

Om te voorkomen dat basisscholen jonge kinderen inschrijven waarbij op voorhand al een vermoeden bestaat dat zich problemen gaan voordoen, streven we ernaar om observatie in de voorschoolse setting mogelijk te maken. Door de samenwerking met partners in de voor- en voorschoolse educatie – zoals kinderopvangorganisaties, peuteropvang en de jeugdgezondheidszorg – vroegtijdig en structureel vorm te geven, kunnen ondersteuningsbehoeften eerder worden signaleerd.

Dit draagt bij aan een bredere, collectieve en meer preventieve aanpak – bij voorkeur binnen het reguliere onderwijs – zodat kinderen zoveel mogelijk in hun eigen buurt naar school kunnen.

De orthopedagoog van het samenwerkingsverband kan in de voorschoolse fase worden betrokken door de jeugdgezondheidszorg en andere voorschoolse partners. Zo kan tijdig advies worden gegeven vanuit het SWV over de voorbereiding op plaatsing en begeleiding in het regulier onderwijs, waarbij de schoolkeuze van ouders leidend blijft.

Daarnaast kan de orthopedagoog desgevraagd adviseren over wat nodig is om leerlingen vanuit een voorschoolse voorziening aan te melden bij een reguliere school in de buurt.

“Hoe vroeger we weten wat een kind nodig heeft, hoe beter we ons daarop kunnen voorbereiden. We hebben dus graag contact met de voorschool en de kinderopvang om de signalen daar vroeg op te vangen. En wij op onze beurt besteden veel aandacht aan een warme overdracht naar het voortgezet onderwijs, zodat ze zich ook daar beter kunnen voorbereiden op ieder individueel kind.”

(Judith Jansen-Vermeulen, IB'er op PCB De Rank in Schoonhoven, in nieuwsbrief juli 2024.)

Hoofdstuk 5

De organisatie

5.1 Goed bestuur

Het samenwerkingsverband is een netwerk van scholen en hun besturen in de regio Midden-Holland. Samen met hun partners dragen zij de verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van leerlingen. Om dit zo goed en transparant mogelijk te organiseren, is het SWV PO Midden-Holland ingericht als een vereniging, met een onafhankelijke Raad van Toezicht en een directeur-bestuurder voor de dagelijkse leiding. SWV PO Midden-Holland volgt de Governancecode funderend onderwijs¹⁸.

5.2 Organen van de vereniging

- **Algemene (Leden)vergadering (ALV)**

Het hoogste orgaan van de vereniging is de Algemene Ledenvergadering (ALV). Hier worden de besluiten genomen over de strategische koers van het samenwerkingsverband. Aan de ALV nemen alle vijftien schoolbesturen deel die zijn aangesloten bij het samenwerkingsverband. Daarnaast zijn twee schoolbesturen aangesloten via 'opting-in'¹⁹. Het gaat om besturen van buiten de regio die speciaal onderwijs verzorgen voor de leerlingen in Midden-Holland.

Besluitvorming Algemene Ledenvergadering

Besluiten worden in de ALV genomen op basis van consent. Dit houdt in dat een besluit kan worden genomen als de leden er geen zwaarwegend en goed onderbouwd bezwaar tegen hebben. Consent is niet hetzelfde als consensus: bij consensus moet iedereen het eens zijn, bij consent is dat niet nodig. Als een of meer leden het niet eens zijn met een voorgenomen besluit, maar geen sterke argumenten hebben om tegen te zijn, kan het besluit toch doorgaan. Voor een goed werkend consent is het belangrijk dat:

- argumenten serieus worden genomen en gewogen;
- er bereidheid is om samen tot een besluit te komen;
- er vertrouwen bestaat tussen de betrokkenen.

Als er geen consent wordt bereikt, volgt een stemming met gewogen stemmen. Een besluit komt dan tot stand bij een volstrekte meerderheid: 50% plus één.

	leerlingaantal	stemgewicht
I	0 - 500	2
II	500 - 1000	3
III	1000 - 2000	4
IV	2000 - 3000	6
V	3000 - 4000	8
VI	4000 +	10

De stemweging is nader uitgewerkt in artikel 14, lid 12 van de statuten van de Vereniging.

¹⁸ <https://www.poraad.nl/professioneel-bestuur/goed-bestuur/governancecode-funderend-onderwijs>

¹⁹ Zie voor de lijst met een overzicht van de aangesloten schoolbesturen van SWV PO MH, bijlage 11.

- **Raad van Toezicht (RvT)**

De Raad van Toezicht (RvT) ziet erop toe dat het samenwerkingsverband goed functioneert en dat de doelen van de organisatie én het maatschappelijk belang worden nagestreefd. Daarnaast is de RvT werkgever en klankbord voor de directeur-bestuurder. Bij het uitvoeren van deze taken volgt de RvT het toezichtkader dat door de ALV is vastgesteld. De Raad van Toezicht bestaat bij SWV PO Midden-Holland uit drie onafhankelijke leden.

"Wat onze regio bijzonder maakt, is dat we te maken hebben met zes gemeenten die zich precies tussen de grote steden in bevinden. Wij kunnen de dingen niet op dezelfde schaal organiseren als waarop een grote stad dat kan. Samenwerken om te komen tot een dekend netwerk, is de opdracht van het samenwerkingsverband, en daar zien wij op toe."
(Raad van Toezicht, in de nieuwsbrief van SWV PO Midden-Holland, februari 2025)

- **Directeur-bestuurder**

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van het samenwerkingsverband. De statuten van de vereniging geven daarbij de kaders aan.

- **De Ondersteuningsplanraad (OPR)**

De Ondersteuningsplanraad (OPR) bestaat voor de helft uit personeelsleden van de schoolbesturen en voor de andere helft uit ouders en telt maximaal twaalf leden. De directeur-bestuurder en de OPR bespreken iedere zes weken met elkaar de ontwikkelingen in het samenwerkingsverband. De OPR heeft instemmingsrecht op het ondersteuningsplan dat het samenwerkingsverband eens per vier jaar opstelt.

"Wat onze rol zo interessant maakt, is dat we dichtbij het vuur zitten. Wij vertegenwoordigen echt de stem van de praktijk. Wij zien dagelijks wat werkt en wat niet werkt, en kunnen dat doorgeven aan de bestuurder."

(OPR, in de nieuwsbrief van SWV PO Midden-Holland, juni 2025)

- **De Medezeggenschapsraad (MRp)**

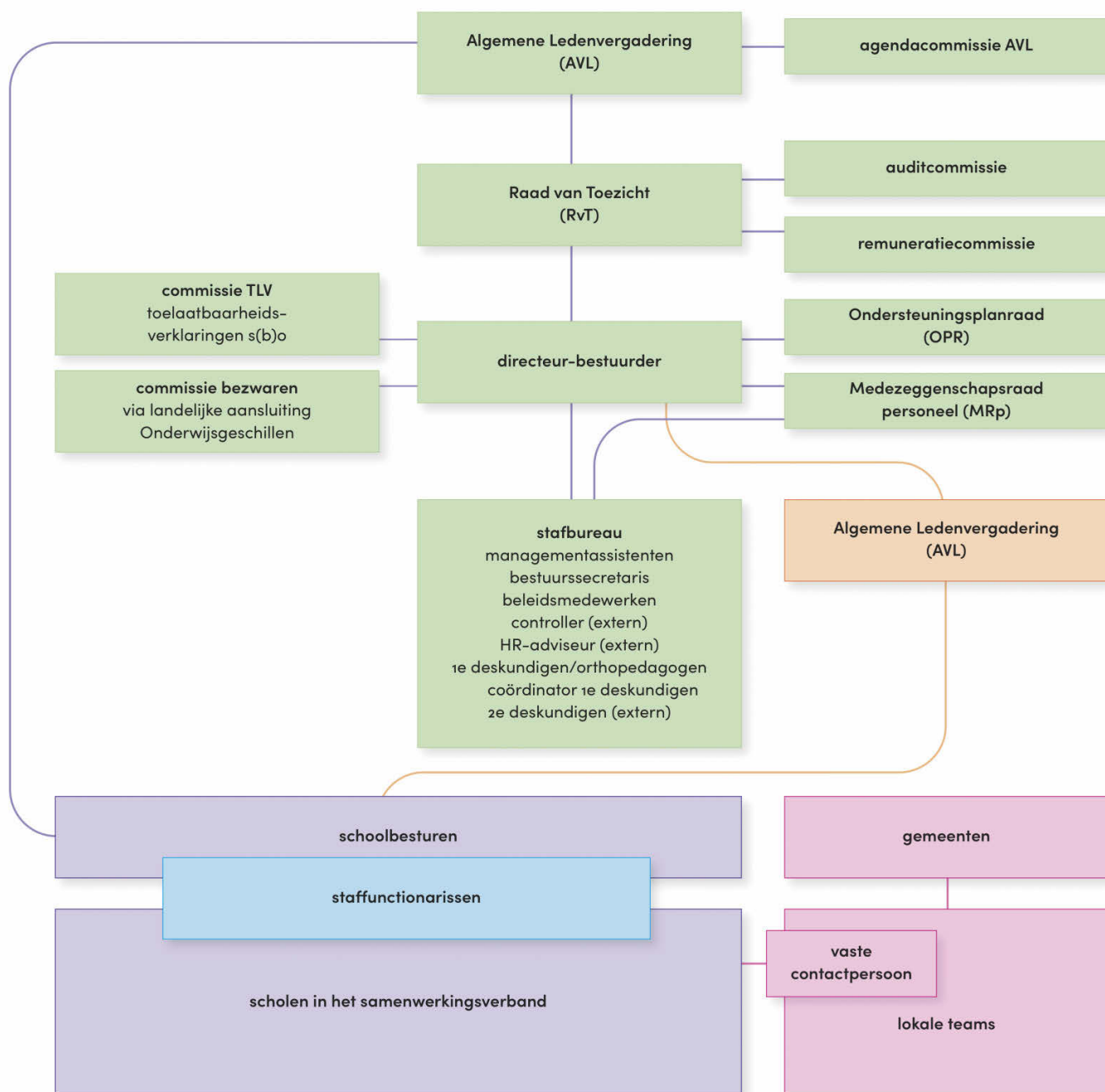
Samenwerkingsverbanden met twee of meer personeelsleden in dienst hebben een medezeggenschapsraad voor het personeel, de zogenaamde MRp. Deze is sinds juni 2021 operationeel en heeft drie leden.

- **De Commissie voor de Toelaatbaarheidsverklaringen sbo/so**

Een van de wettelijke taken van samenwerkingsverbanden (volgens de Wet op het primair onderwijs) is de beoordeling of leerlingen toelaatbaar zijn tot het speciaal (basis)onderwijs (sbo of so). Deze taak is belegd bij een commissie TLV²⁰. De Richtlijnen afgifte Toelaatbaarheidsverklaring (TLV) bieden het beoordelingskader. De commissie bestaat uit twee leden, waarvan één voorzitter. De leden van de Commissie TLV zijn niet in dienst van het samenwerkingsverband.

²⁰ De directeur-bestuurder van het SWV heeft het ondertekenen van de TLV's gemandateerd aan de voorzitter van de commissie TLV.

5.3 Organogram

5.4 Interne organisatie van het samenwerkingsverband

Binnen SWV PO Midden-Holland liggen de verantwoordelijkheden voor de uitvoering van passend en inclusief onderwijs bij de schoolbesturen zelf. De organisatie van het samenwerkingsverband kan daardoor bescheiden van omvang zijn, met voldoende inhoudelijke deskundigheid en bedrijfsmatige ondersteuning. De organisatie bestaat uit de directeur-bestuurder en diens stafbureau:

Functionaris	Omvang	Toelichting
directeur-bestuurder	0,8 fte	
bestuurssecretaris	0,8 fte	
beleidsadviseur	0,6 fte	
managementassistenten	1,1 fte	(2 medewerkers)
medewerker control	0,2 fte	Extern
HR-adviseur	0,1 fte	Extern
coördinator 1e deskundigen	0,4 fte	
orthopedagogen/1e deskundigen	4,0 fte	(7 medewerkers)
leerkracht (LB/LC)	0,5 fte	
2e deskundigen		Extern

5.5 Ouder- en jeugdsteunpunt

SWV PO Midden-Holland heeft, samen met samenwerkingsverband VO, een ouder- en jeugdsteunpunt ingericht. Dit steunpunt biedt informatie over passend onderwijs, zowel algemeen als specifiek voor de regio. Ouders en leerlingen kunnen hier terecht voor vragen en advies. Met de binnenkomende vragen kan het samenwerkingsverband zijn beleid en procedures verbeteren. Contact verloopt via telefoon of e-mail. Als ouders en/of leerlingen dit willen, kunnen zij een persoonlijk gesprek aanvragen met een medewerker van het samenwerkingsverband. Het ouder- en jeugdsteunpunt Midden Holland en Rijnstreek is te vinden op: <https://steunpunt-middenholland-rijnstreek.nl/>.

5.6 Klachten en bezwaren

- **Bezwaren met betrekking tot toelaatbaarheidsverklaring (TLV) voor het sbo of so**

Tegen een besluit over de afgifte van een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) kan bezwaar worden gemaakt bij de directeur-bestuurder van het samenwerkingsverband door:

1. de ouders van een leerling waarvoor een TLV is aangevraagd;
2. het schoolbestuur dat de TLV heeft aangevraagd;
3. andere belanghebbenden.

Voor de juridische afhandeling van bezwaren is het samenwerkingsverband aangesloten bij de Landelijke Bezwaaradviescommissie Toelaatbaarheidsverklaring (LBT) van Stichting Onderwijsgeschillen.

- **Klachten over passend onderwijs op school**

Ouders van leerlingen in het regulier basisonderwijs, speciaal basisonderwijs of een school voor speciaal onderwijs (cluster 3 of 4) kunnen bij het schoolbestuur van de school waar de leerling staat ingeschreven en/of bij de Geschillencommissie passend onderwijs (GPO)

een klacht indienen tegen het schoolbestuur over:

- (de weigering van) toelating van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben;
- de verwijdering van leerlingen;
- de vaststelling en bijstelling van het ontwikkelingsperspectief (OPP) voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.

Omdat het gaat over passend onderwijs op school is het samenwerkingsverband geen partij in de procedure, maar kan het wel aansluiten bij de zitting van de GPO.

5.7 Discretionaire bevoegdheid directeur-bestuurder

Soms doen zich situaties voor die vragen om directe interventie. Het kan bijvoorbeeld gaan om gevallen van crisis of verhuizing waarbij (de reële kans op) thuiszitten ontstaat of waarbij een schoolbestuur redelijkerwijze niet aan zijn zorgplicht kan voldoen. Ook zijn situaties denkbaar waarbij plaatsing op een school voor speciaal (basis)onderwijs niet adequaat en/of binnen de wettelijke termijnen kan plaatsvinden. In deze gevallen kan een schoolbestuur een gemotiveerd beroep doen op het samenwerkingsverband voor een tegemoetkoming in de kosten.

De directeur-bestuurder heeft in deze gevallen een discretionaire bevoegdheid. Gezien het acute karakter van een aanvraag, is de aanvraagprocedure zo kort mogelijk. Op basis van een gemotiveerde aanvraag van een schoolbestuur, bij voorkeur voorzien van een OPP voor de betreffende leerling, neemt de directeur-bestuurder zo snel mogelijk na ontvangst een besluit, na consultatie van de Commissie TLV. Het aanvragende bestuur kan achteraf de informatie aanvullen (zoals alsnog een compleet OPP aanleveren) en is verplicht de ingezette middelen te verantwoorden.

Hoofdstuk 6

Financiën

Het financiële beleid van het samenwerkingsverband is erop gericht scholen in staat te stellen passend onderwijs te realiseren voor alle leerlingen. Met de beschikbare middelen versterken scholen de basisondersteuning, organiseren zij tijdig extra ondersteuning waar dat nodig is, en bevorderen zij gezamenlijk thuisnabij en inclusief onderwijs.

6.1 Financiële uitgangspunten en verdeelmodel

- De beschikbare middelen voor de ondersteuning worden decentraal ter beschikking gesteld aan de schoolbesturen. Zij zijn er zelf verantwoordelijk voor hoe zij de middelen in willen zetten voor de organisatie van de ondersteuning op hun scholen. Het ondersteuningsplan biedt daarvoor de kaders.
- De ongedeelde ondersteuningsmiddelen worden verdeeld over de schoolbesturen volgens een ongewogen bedrag per leerling, vermeerderd met een vaste voet per schoolbestuur. Dit geldt zowel voor de reguliere basisscholen als de scholen voor speciaal basisonderwijs;
- Het beschikbare bedrag per leerling wordt bepaald door het totaal beschikbare bedrag te delen door het totaal aantal leerlingen op de scholen binnen het samenwerkingsverband op de laatste teldatum (1 februari). Bij eventuele wijzigingen na die datum, zoals fusies, kunnen de hierbij betrokken schoolbesturen desgewenst zelf onderling een andere wijze van verdeling afspreken, zonder tussenkomst van het samenwerkingsverband;
- De bekostiging van het sbo en so is gebaseerd op het solidariteitsprincipe. Dit betekent dat de verwijzende scholen niet betalen voor de verwijzing van een leerling naar het s(b)o. Het samenwerkingsverband bekostigt het sbo en so rechtstreeks.

Bij het samenwerkingsverband blijven de middelen die nodig zijn voor:

- de kosten van plaatsen in het sbo en het so;
- de kosten van inzet expertise vanuit de so-partners (BPO-inzet) en HB-specialist;
- de kosten van de centrale organisatie: bestuurder, secretariaat, bestuurssecretaris, beleidsadviseur, medewerker control en kwaliteit, medewerker HR, administratiekantoor, orthopedagogen en 1e deskundigen, commissie TLV, incidentele inhuur, bedrijfsvoering, kosten OPR en overige (bureau)kosten;
- de kosten van onvoorziene ondersteuning, ter beoordeling van de directeur-bestuurder op grond van zijn discretionaire bevoegdheid;
- kosten van projecten/beleid, in overeenstemming met de meerjarenbegroting.

6.2 Verantwoording en doelmatigheid

De schoolbesturen verdelen de ondersteuningsmiddelen naar eigen inzicht over de bij hen aangesloten scholen. Zowel over de rechtmatigheid als de doelmatigheid van de besteding van deze middelen leggen de schoolbesturen verantwoording af:

- De rechtmatigheid verantwoorden zij via een door de accountant goedgekeurd jaarverslag;
- De doelmatigheid verantwoorden zij tijdens het jaarlijkse bestuursgesprek met het samenwerkingsverband. Het samenwerkingsverband maakt voor dit gesprek onder meer gebruik van een kwalitatieve monitoring via storytelling en het volgen van geautomatiseerde tellers in Kindkans.

Deze planperiode wordt de wijze van toetsing van doelmatige besteding van middelen verder uitgewerkt.

Planning- en control cyclus

Het samenwerkingsverband hanteert een jaarlijkse planning- en control cyclus (PDCA). De inzet van middelen wordt:

- Gepland via de (meerjaren)begroting en de bijbehorende jaarplanning;
- Uitgevoerd door schoolbesturen en het samenwerkingsverband;
- Gemonitord via rapportages en bestuurlijke gesprekken;
- Geëvalueerd in het jaarverslag en de bestuursgesprekken over doelmatigheid.

De uitkomsten van deze cyclus worden benut voor beleidsontwikkeling en bijstelling van de financiële en inhoudelijke keuzes.

Financiële continuïteit en risicobeheersing

Het samenwerkingsverband bewaakt de financiële continuïteit en houdt rekening met mogelijke risico's, zoals ontwikkelingen in leerlingaantallen, veranderingen in ondersteuningsbehoeften en fluctuaties in het sbo en so. Deze risico's worden meegewogen in de meerjarenbegroting. Waar nodig worden reserves aangehouden om onvoorziene ontwikkelingen op te kunnen vangen, zodat de continuïteit van ondersteuning voor leerlingen gewaarborgd blijft.

6.3 Toelichting meerjarenbegroting in relatie tot het ondersteuningsplan ²¹

In de begroting 2026 en het meerjarenperspectief tot en met 2029 zijn de financiële keuzes gemaakt die helpen om de ambities en doelstellingen uit het ondersteuningsplan te realiseren. De inzet van middelen maakt de uitvoering van het huidige én het nieuwe beleid mogelijk, financiert de organisatie, en garandeert de financiële continuïteit van het samenwerkingsverband als geheel. Hieronder wordt de samenhang per ambitie toegelicht.

Ambitie 1: De route

Met de middelen binnen deze ambitie versterken we de ondersteuningsroute voor leerlingen door:

- De inzet van orthopedagogen van het samenwerkingsverband voor onder andere het 1e en 2e deskundigenadvies;
- Het borgen van onafhankelijke besluitvorming via de commissie TLV;
- Het ondersteunen van integraal inclusief handelingsgericht arrangeren door scholing, procesbegeleiding en samenwerking met gemeenten en andere partners waaronder de Kinderopvang en JGZ;
- Het beschikbaar houden van expertise, waaronder Begeleiders Passend Onderwijs (BPO);
- Vroegtijdige betrokkenheid van orthopedagogen op de route mogelijk te maken.

Deze inzet draagt bij aan tijdige, passende en samenhangende ondersteuning, met als doel het bevorderen van thuisnabij, inclusief onderwijs.

Ambitie 2: Dekkend netwerk

Met de middelen binnen deze ambitie verbreden we het dekkend netwerk, onder meer door:

- Het versterken en uitbreiden van het plusaanbod binnen de regio;
- De structurele inbedding van ondersteuning voor (hoog)begaaide leerlingen, inclusief expertisedeling en gebiedsgerichte aanpak;

²¹ Er zijn, na vaststelling, aansluitverschillen geconstateerd in het MJB-bestand als onderdeel van de begroting 2026. Deze verschillen zijn gecorrigeerd door ze te verschuiven naar de post ontwikkelruimte in de begroting. De resultaten per kalenderjaar zijn hierdoor niet gewijzigd; de doorwerking op het saldoresultaat en het eigen vermogen blijft ongewijzigd.

- Het beschikbaar houden van vangnetvoorzieningen en het opvangen van frictiekosten bij nieuwe of veranderende voorzieningen;
- Het stimuleren en aanjagen van de gebiedsgerichte aanpak, met expliciete aandacht voor de thema's gedrag, nieuwkomers en hoogbegaafdheid, om de ontwikkeling van inclusief onderwijs op de scholen mogelijk te maken.

Deze inzet ondersteunt de ambitie om een sterker, breder en flexibeler netwerk van ondersteuning in en om de school te kunnen realiseren. Kinderen kunnen daardoor zoveel mogelijk thuisnabij en binnen een school voor regulier onderwijs hun onderwijs volgen.

Ambitie 3: De organisatie

De middelen binnen deze ambitie zijn gericht op het goed functioneren en doorontwikkelen van het samenwerkingsverband als organisatie, waaronder:

- Governance en toezicht, inclusief ondersteuning van de Raad van Toezicht en de ondersteuningsplanraad;
- De doorontwikkeling van het ouder- en jeugdsteunpunt;
- Monitoring en dataverzameling, onder andere via Kindkans, ter ondersteuning van sturing, verantwoording en kwaliteitsontwikkeling.

Deze inzet draagt bij aan een professioneel, transparant en lerend samenwerkingsverband.

6.4 Meerjarenbegroting

Op de volgende pagina staat de meerjarenraming als onderdeel van de vastgestelde begroting 2026 in een aangepaste weergave. De meerjarenraming is opnieuw ingedeeld en geeft een beter zicht op de onderlinge afhankelijkheid van verschillende geldstromen. De financiële gevolgen van bijvoorbeeld het werken aan inclusie worden dan ook zichtbaar in de begroting en later de jaarrekening.

De begroting 2026 sluit met een beperkt negatief resultaat. Dit past binnen de meerjarige financiële koers waarbij beschikbare reserves doelgericht worden ingezet ten behoeve van de ambities uit het ondersteuningsplan. In de meerjarenbegroting is zichtbaar dat het eigen vermogen geleidelijk afneemt richting de signaleringswaarden van de Inspectie. De financiële continuïteit van het samenwerkingsverband blijft daarbij geborgd.

Vanaf 2027 is in de meerjarenbegroting structureel ontwikkelruimte opgenomen om doelen uit het ondersteuningsplan aanvullend te kunnen financieren, waaronder voor de verdere ontwikkeling van gebiedsgericht werken. Jaarlijks wordt hierover, binnen de vereniging van het samenwerkingsverband, een besluit genomen bij het vaststellen van de nieuwe jaarbegroting.

Uit de concept jaar cijfers 2025 blijkt nu dat het eigen vermogen per 31 december 2025 aanzienlijk hoger uitvalt dan eerder voorzien. Waar in de meerjarenbegroting nog wordt uitgegaan van ongeveer € 0,8 miljoen, laten de conceptcijfers een eigen vermogen van ongeveer € 2,2 miljoen zien. Dit leidt tot extra financiële ruimte ten opzichte van de ramingen die bij het opstellen van de meerjarenbegroting en dit ondersteuningsplan zijn gehanteerd. Deze aanvullende ruimte was niet voorzien en wordt daarom aangemerkt als ontwikkelruimte. De wijze waarop deze ontwikkelruimte wordt ingezet, wordt op een later moment afzonderlijk bepaald. Daarbij wordt rekening gehouden met het geldende vermogensbeleid en de bijbehorende signaleringswaarden. In samenhang daarmee wordt het eigen vermogen conform de meerjarige financiële koers teruggebracht naar het normatief niveau, passend bij de leidende principes en doelen van het ondersteuningsplan.

Meerjarenbegroting

		begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028	begroting 2029
BESCHIKBARE MIDDELEN VOOR HET ONDERSTEUNINGSPLAN					
DUO BRUTO BATEN	ZWARE ONDERSTEUNINGSMIDDELEN	10.478.670	10.839.589	10.860.338	10.933.504
DUO BRUTO BATEN	ZWARE ONDERSTEUNINGSMIDDELEN - DEEL HB	187.688	194.153	194.524	195.835
DUO BRUTO BATEN	LICHTE ONDERSTEUNINGSMIDDELEN	7.468.246	7.733.128	7.750.972	7.804.107
DUO BRUTO BATEN	LICHTE ONDERSTEUNINGSMIDDELEN SMW	67.575	66.719	66.511	66.012
BATEN UIT BRUTO BUDGETTEN		18.202.179	18.833.589	18.872.345	18.999.458
BATEN UIT SUBSIDIES EN OVERIGE	PROJECTEN DUO	17.000	9.917	0	0
BATEN UIT SUBSIDIES EN OVERIGE	PROJECTEN DERDEN	60.454	60.454	60.454	0
BATEN UIT SUBSIDIES		77.454	70.371	60.454	0
BESCHIKBARE MIDDELEN VOOR HET ONDERSTEUNINGSPLAN		18.279.633	18.903.960	18.932.799	18.999.458
UITPUTTING ONDERSTEUNINGSPLAN					
BUREAU	PERONEEL	434.866	434.866	434.866	434.866
BUREAU	AFSCHRIJVINGEN	4.900	4.900	2.100	2.100
BUREAU	HUISVESTING	14.000	14.000	14.000	14.000
BUREAU	ADMINISTRATIE EN BEHEER	70.400	70.400	70.400	70.400
BUREAU	OVERIGE	30.100	30.100	30.100	30.100
		554.266	554.266	551.466	551.466
AMBITIE 1 DE ROUTE	PERONEEL - TLV CIE./DESK. ADVIES	838.994	713.994	713.994	713.994
AMBITIE 1 DE ROUTE	PERONEEL - BPO	587.288	587.288	587.288	587.288
AMBITIE 1 DE ROUTE	ADMINISTRATIE EN BEHEER	50.000	50.000	50.000	50.000
		1.476.282	1.351.282	1.351.282	1.351.282
AMBITIE 2 DEKKEND NETWERK	PERONEEL	30.250	0	0	0
AMBITIE 2 DEKKEND NETWERK	ADMINISTRATIE EN BEHEER	45.000	45.000	45.000	45.000
AMBITIE 2 DEKKEND NETWERK	OVERIGE	221.860	219.069	209.524	210.835
AMBITIE 2 DEKKEND NETWERK	OVERDRACHTEN	953.299	848.299	848.299	848.299
AMBITIE 2 DEKKEND NETWERK	ONTWIKKELRUIMTE	0	564.000	594.000	694.000
		1.250.409	1.676.368	1.696.823	1.798.134
AMBITIE 3 DE ORGANISATIE	ADMINISTRATIE EN BEHEER	38.500	38.500	38.500	38.500
AMBITIE 3 DE ORGANISATIE	OVERIGE	69.000	69.000	69.000	69.000
		107.500	107.500	107.500	107.500
ARRANGEMENTEN BAO	ALGEMENE ARRANGEMENTSMIDDELEN	6.805.839	7.032.753	7.030.244	7.076.245
ARRANGEMENTEN BAO	OVERDRACHTEN SMW	67.575	67.575	67.575	67.575
		6.873.414	7.100.329	7.097.819	7.143.820
ARRANGEMENTEN SBO	AFDRACHTEN SBO	2.945.621	2.945.621	2.945.621	2.945.621
ARRANGEMENTEN SO	AFDRACHTEN SO	5.104.943	5.104.943	5.104.943	5.104.943
ARRANGEMENTEN SBO	VANGNETREGELING SBO EN SO	31.000	31.000	31.000	31.000
		8.081.564	8.081.564	8.081.564	8.081.564
TOTAAL BENODIGD VOOR HET ONDERSTEUNINGSPLAN		18.343.436	18.871.310	18.886.456	19.033.767
EXPLOITATIERESULTAAT		-63.803	32.650	46.344	-34.309

Eigen vermogen

	prognose 2025	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028	begroting 2029
Eigen vermogen					
Beginstand	2.571.794	771.794	707.991	740.641	786.985
Resultaat	-1.800.000	-63.803	32.650	46.344	-34.309
Eindstand	771.794	707.991	740.641	786.985	752.676
Baten		18.279.633	18.903.960	18.932.799	18.999.458
Vermogenspositie - Maximaal obv 0,35 * totale baten		639.787	661.639	662.648	664.981
Aanwezig eigen vermogen		707.991	740.641	786.985	752.676
Bovenmatig deel obv 0,35 * totale baten		68.204	79.003	124.337	87.695
Ratio		1,11	1,12	1,19	1,13

Hoofdstuk 7

Kwaliteits- zorg en verant- woording

7.1 De basis van onze kwaliteitszorg

Met kwaliteitszorg bedoelen we de manier waarop we kunnen vaststellen of de organisatie doelgericht kan werken, welke acties we ondernemen om onze doelen te behalen, en hoe we meten óf we onze doelen behalen. Hierbij kunnen twee kanttekeningen worden gemaakt:

1. Niet alle aspecten van passend onderwijs zijn volledig meetbaar. Indicatoren om doelen te toetsen, kunnen daardoor tekortschieten in het weergeven van de volledige werkelijkheid.
2. Een te strakke focus op meetbare resultaten kan ertoe leiden dat het samenwerkingsverband zich te veel richt op het sturen op basis van cijfers, waardoor de dagelijkse praktijk uit het zicht dreigt te raken (welke werkelijkheid zit er achter de cijfers?).

Om deze redenen is het essentieel om een kwaliteitszorgsysteem te gebruiken dat rekening houdt met de diversiteit van ervaringen binnen passend onderwijs. Cijfers moeten altijd worden voorzien van context en toelichting.

7.2 Kwaliteitssystematiek: kwaliteitscyclus en instrumentarium

In de kern is kwaliteitszorg eenvoudig: het draait om het volgen van de bekende PDCA-cyclus. Dat betekent: doelen stellen (Plan), acties uitvoeren om de doelen te behalen (Do), meten of de doelen zijn bereikt (Check) en bijstellen of nieuwe doelen formuleren (Act). In de praktijk lopen daarbij het Plannen en Bijstellen (Plan en Act) vaak in elkaar over.

Plan (doelen stellen) en Act (doelen bijstellen)

De doelen van het samenwerkingsverband worden geformuleerd in het ondersteuningsplan. Zij zijn gekoppeld aan de aandachtsgebieden waar het samenwerkingsverband zich op richt:

- het dekkend netwerk (het totaal aanbod aan ondersteuning in de regio);
- de processen die nodig zijn om het dekkend netwerk te realiseren (arrangeren);
- de samenwerking die hiervoor nodig is (met elkaar, met de gemeenten);
- de financiën (risico's afdekken, toewijzing).

De doelen komen deels voort uit de wettelijke taken van een samenwerkingsverband, deels vanuit de eigen missie en visie die de deelnemende besturen gezamenlijk hebben vastgesteld.

"De vaststelling van het Ondersteuningsplan is voor ons een ijkmoment waarbij we officieel naar elkaar uitspreken: we zitten nog op hetzelfde spoor in de samenwerking."

(Marco van der Zwam, Gemeenschappelijke Regeling Jeugd en Wmo Midden–Holland (GR JW), in de nieuwsbrief van april 2025)

Do (uitvoeren)

De opgestelde doelen worden door het samenwerkingsverband en/of de individuele of gezamenlijke schoolbesturen omgezet in concrete acties. De primaire verantwoordelijkheid voor passend onderwijs (de zorgplicht) ligt in ons samenwerkingsverband bij de scholen en hun besturen. Het samenwerkingsverband heeft ook een eigen verantwoordelijkheid, en beschikt over diverse sturingsmogelijkheden, waaronder de toewijzing en verdeling van financiële middelen, de coördinatie van het beleid, en het maken van afspraken met en het faciliteren van afspraken tussen schoolbesturen (bijv. over het aanbod in een gebied, het dekkend netwerk).

Check (resultaten meten)

In dit gedeelte van de cyclus meten we of de doelen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd, en in welke mate. We beschikken daarvoor over meerdere instrumenten (het kwaliteitsinstrumentarium), waarmee we data ophalen die ons informatie geven over het bereiken van de doelen.

- **Het kwaliteitsinstrumentarium**

Het kwaliteitsinstrumentarium van het samenwerkingsverband kenmerkt zich door:

- een goede balans tussen kwantitatieve en kwalitatieve verantwoording, tussen 'tellen' en 'vertellen';
- beperken van de administratieve last voor de besturen, door zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande bronnen.

Het samenwerkingsverband maakt gebruik van de volgende instrumenten:

- a. de informatie van DUO (**kijkglazen**);
- b. het **dashboard passend onderwijs** van de sectorraden (sturings- en verantwoordingsinformatie, benchmarking van samenwerkingsverbanden);
- c. de eigen **TLV-registratie**;
- d. de periodieke **financiële rapportages**;
- e. inhoudelijke monitoring van de **aard van de verwijzingsvragen** via de 1e deskundigen die werkzaam zijn bij het samenwerkingsverband: met 'tellers' en 'procesmatige vragen' binnen de **digitale omgeving** (Kindkans) worden de voortgang en de resultaten van de arrangeerprocessen geautomatiseerd bijgehouden;
- f. **kwalitatieve gesprekken** aan het eind van elk kalenderjaar tussen medewerkers van het samenwerkingsverband en de schoolbesturen, naar aanleiding van de monitor vanuit Kindkans (zie e.). In deze gesprekken wordt het proces geëvalueerd, met aandacht voor het moment waarop de 1e deskundigen worden betrokken, de volledigheid van OPP's en het effect van de inzet van BPO'ers en overige ondersteuning. Ook vindt er een inhoudelijke evaluatie plaats, aan de hand van de onderwijsbehoeften van de leerlingen die zijn aange-

meld. Er worden ontwikkelkansen geformuleerd voor schoolbesturen om beter aan de behoeften van de betreffende leerlingen te kunnen voldoen. Dit kan leiden tot een versterking van het dekkend netwerk in de regio. Daarnaast kan uit het kwalitatieve gesprek naar voren komen wat de sterke kanten zijn van de scholen en het werk van hun besturen, en hoe zij daarmee andere schoolbesturen binnen het samenwerkingsverband kunnen inspireren en versterken (hoe ondersteunen en helpen we elkaar?);

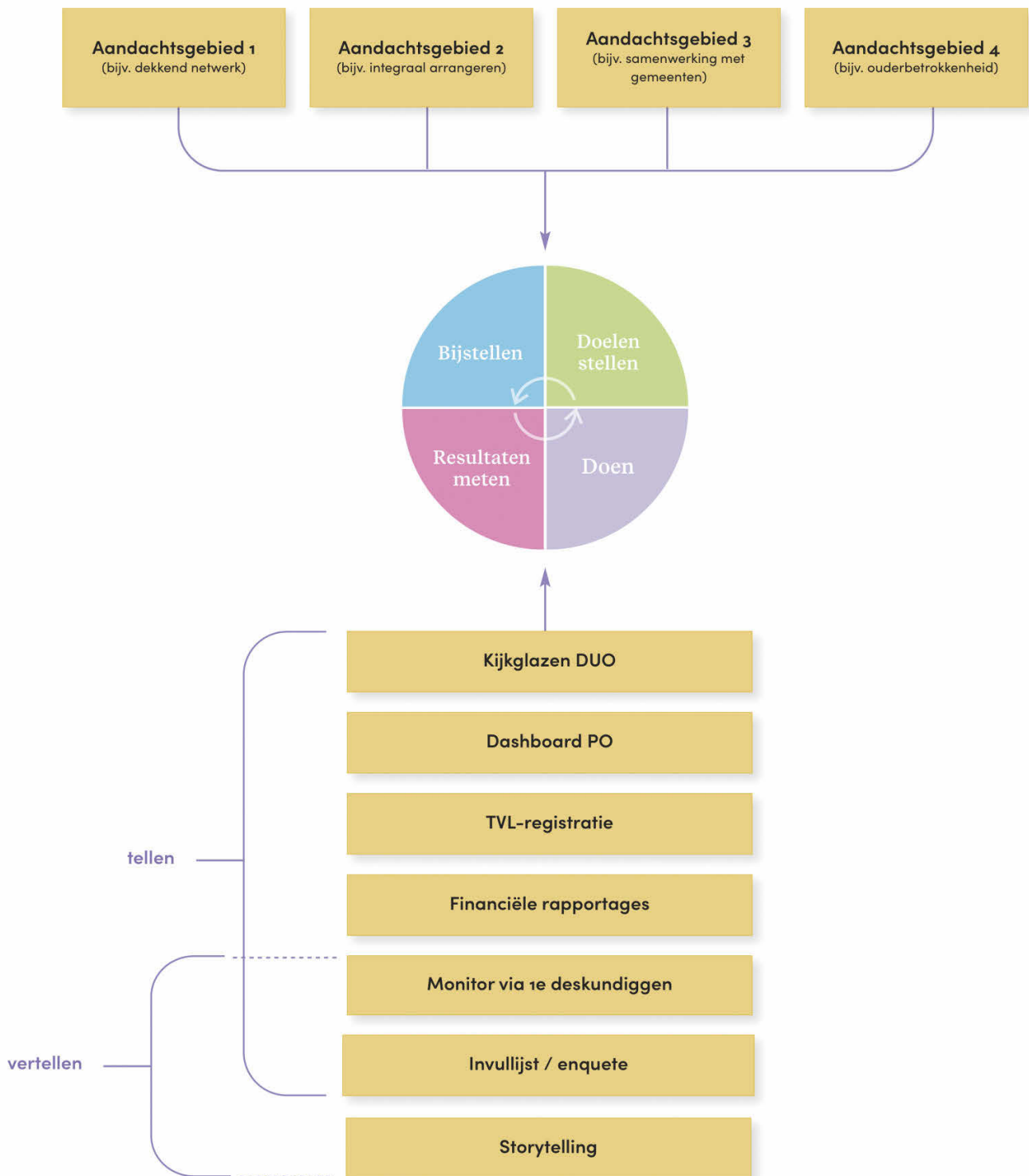
- g. een **jaarlijkse verantwoording** (via een uitvraag) over de inzet van de in het afgelopen kalenderjaar ontvangen ondersteuningsmiddelen van het SWV door de aangesloten schoolbesturen;
- h. **storytelling**²², oftewel de gedachte dat alleen een verhaal goed kan overbrengen wat de inzet van middelen op een school of in een situatie, voor een kind, school of gezin, teweegbrengt. Wat gebeurt er nu echt in en om de school? En, nog belangrijker, wat is daar in de praktijk het ervaren resultaat van? Welk aanbod (als onderdeel van het totaal van voorzieningen) wordt er precies gerealiseerd in en in samenwerking met de school? En in hoeverre sluit dit volgens direct betrokkenen aan bij wat er nodig is voor de ontwikkeling van kinderen op school, thuis en binnen de wijk?

Deze benadering richt zich op het verzamelen van echte ervaringen van iedereen die in de praktijk bij onderwijs, opvoeden en opgroeien in de wijk is betrokken. We gaan daarmee op zoek naar de verhalen achter de cijfers, die resulteren in verbetervoorstellen die geformuleerd worden samen met het hele 'pedagogische ecosysteem' dat een kind omringt.

- i. **inventarisatie van risicoleerlingen in Kindkans**. Scholen melden thuiszitters en risicoleerlingen viermaal per jaar in Kindkans. Het samenwerkingsverband bundelt deze gegevens voor de kwartaalrapportage naar de Onderwijsinspectie, en deelt ze met de schoolbesturen.
- j. de beschikbare cijfers worden jaarlijks in mei/juni gebundeld in een **brede monitor**. Het gaat om gegevens over de ontwikkeling van leerlingenaantallen (bao, sbo en so), deelname- en verwijzingspercentages, ontwikkelingen 1e deskundigenadviezen en TLV's, de inzet van begeleiders passend onderwijs, de plaatsingslijst (leerlingen die wachten op een plek in het so) en thuiszitters. De monitor wordt besproken met de Raad van Toezicht en de Algemene Ledenvergadering. De monitor wordt de komende planperiode verbreed met data over het gebruik van aangepast leerlingenvervoer en jeugdhulp. Ook de resultaten van de brede uitvraag naar thuiszitters en risicoleerlingen worden op hoofdlijn zichtbaar gemaakt. De cijfers worden waar mogelijk uitgesplitst op het niveau van het gebied.

²² Hiervoor wordt het regelmatig het instrument Vertellis?! ingezet.

In schema:

7.3 Jaarcyclus & verantwoording

Het samenwerkingsverband hanteert de volgende jaarcyclus waarop bovengenoemde instrumenten worden ingezet:

Plan

1. november/december: **Jaarplan en Begroting**

Het jaarplan en de bijbehorende begroting zijn opgebouwd aan de hand van de drie ambities uit het ondersteuningsplan: de route, het dekkend netwerk en de organisatie. De evaluatie vanuit het Jaarverslag (zie 6.) vormt de basis voor het Jaarplan voor het volgende kalenderjaar.

Do

2. januari t/m december: **uitvoering** door scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverband, in samenwerking met hun partners.

Check

3. februari/maart: **verantwoording van de inzet van ondersteuningsmiddelen** door schoolbesturen
4. mei/juni: opstellen **brede monitor**
5. mei/juni: **terugkoppeling bestuursgesprekken**

Act

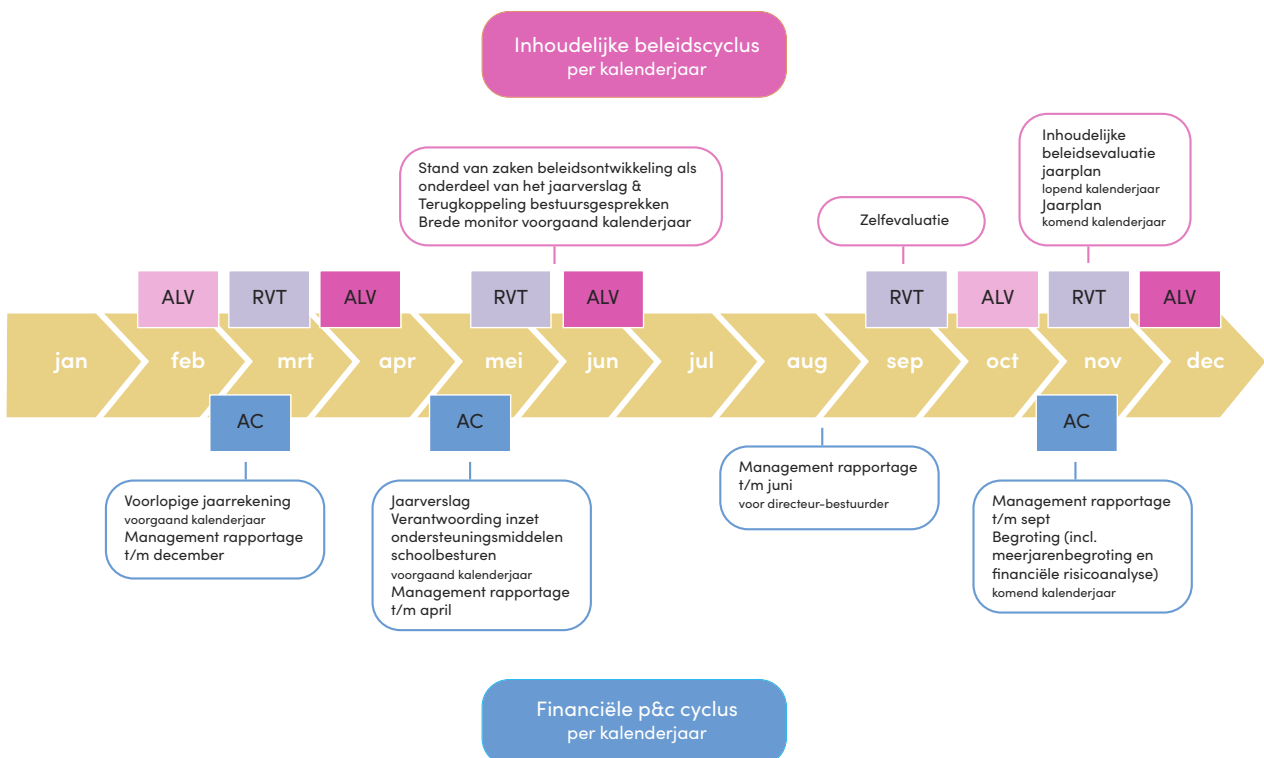
6. mei/juni: **Jaarverslag**

Het jaarverslag bevat:

- **Bestuursverslag:** een reflectie op de beleidsontwikkeling, behaalde resultaten en uitdagingen (evaluatie), inclusief het jaarverslag van de Raad van Toezicht;
- **Jaarrekening:** een overzicht van de financiële stand van zaken, inclusief verantwoording van middelen en toelichting op afwijkingen.

Het jaarverslag vormt het belangrijkste instrument voor interne en externe verantwoording.

In schema:

Bijlagen

Bijlagen ondersteuningsplan 2026-2030

- Bijlage 1: Verantwoordelijkheden en rollen van betrokkenen op de route
- Bijlage 2: Richtlijnen afgifte TLV per 1-8-2026
- Bijlage 3: Fasering en stappenplan terugplaatsing
- Bijlage 4: Brochure integraal arrangeren
- Bijlage 5: Brochure integraal arrangeren bij uitstroom vanuit de Vlinder
- Bijlage 6: Afspraken over de basisvoorziening
- Bijlage 7: Basisondersteuning voor het onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen in het SWV PO Midden-Holland
- Bijlage 8: Stroomschema's betrekken orthopedagoog vanuit het SWV, aanvraag deskundigenadviezen en aanvraag TLV
- Bijlage 9: Vangnetbepaling gespecialiseerd onderwijs
- Bijlage 10: Leeswijzer wettelijk verplichte onderdelen van een ondersteuningsplan
- Bijlage 11: Aangesloten schoolbesturen bij SWV PO MH
- Bijlage 12: Begrippen- en afkortingenlijst

Bijlage 1: Verantwoordelijkheden en rollen van betrokkenen op de route

Betrokkene	Verantwoordelijkheid/rol
schoolbestuur	<ul style="list-style-type: none"> • is zorgplichtig voor de kinderen die op hun scholen zijn aangemeld en/of ingeschreven • is verantwoordelijk voor de route, volgens de in dit schema beschreven randvoorwaarden, en voor de daaruit volgende ondersteuning • bekostigt uit het ongedeelde ondersteuningsbudget de activiteiten op de route, met uitzondering van de inzet van de commissie TLV, en de ondersteuning tot aan sbo en so
leerkracht	<ul style="list-style-type: none"> • werkt handelings- en doelgericht • schakelt bij handelingsverlegenheid de intern begeleider in • betreft ouders bij alle relevante stappen in het ondersteunings- en verwijzingstraject zodra dit aan de orde is en geeft de keuzes aan die daarbij gemaakt kunnen worden • betreft de leerling in overeenstemming met het hoorrecht
intern begeleider ²³	<ul style="list-style-type: none"> • zorgt voor het ter beschikking zijn op de school van een adequaat instrumentarium om onderwijs- en hulpvragen rond een kind te signaleren en bewaakt dat dit instrumentarium gebruikt wordt • betreft ouders bij alle relevante stappen in het ondersteunings- en verwijzingstraject zodra dit aan de orde is en geeft de keuzes aan die daarbij gemaakt kunnen worden • betreft de leerling in overeenstemming met het hoorrecht • vormt een tandem met de vaste contactpersoon van het lokaal team en realiseert multidisciplinair overleg waar nodig • schakelt tijdig de 1e en 2e deskundige in voor het uitbrengen van advies wanneer één van de volgende vragen/ overwegingen aan de orde is: <ul style="list-style-type: none"> - toelaatbaarheidsverklaring sbo of so - observatie- of time-out-plaats - gebruik hybride onderwijsvorm - optioneel: advisering over andere specifiek leerlinggebonden ondersteuning
directie	<ul style="list-style-type: none"> • is verantwoordelijk voor en aanspreekbaar op alle acties van de school - leerkrachten en intern begeleiders - op de route, inclusief het doen van een aanvraag TLV
ouders	<ul style="list-style-type: none"> • dragen als educatief partner, samen met de school, de verantwoordelijkheid om een situatie te scheppen waarin een kind zich optimaal kan ontwikkelen
deskundige vanuit het onderwijs ²⁴	<ul style="list-style-type: none"> • worden als volwaardige partners, altijd actief en volledig betrokken bij het zoeken naar de meest passende ondersteuning van hun kind • Om te kunnen voldoen aan de afspraken over de basisvoorziening kunnen schoolbesturen/ scholen ervoor kiezen om naast een orthopedagoog van het samenwerkingsverband een eigen deskundige in te zetten.

²³ Deze functionaris wordt binnen scholen tegenwoordig ook wel kwaliteitscoördinator genoemd.

²⁴ Het gaat om deskundigen op het gebied van ondersteuning die niet alleen vraagverheldering, consultatie en diagnostiek kunnen bieden, maar ook een brede blik hebben op het specialistische achterveld van ondersteuningsaanbieders.

Betrokkene	Verantwoordelijkheid/rol
vast contactpersoon lokaal team	<ul style="list-style-type: none"> • vormt een tandem met de intern begeleider en ondersteunt deze bij het verhelderen van de vraag wanneer er zorgen zijn over de ontwikkeling van een leerling in de thuissituatie • neemt, na signalering door de school, verantwoordelijkheid voor het initiëren, volgen en bewaken van hulp- en andere interventietrajecten thuis of problematiek die de psychosociale ontwikkeling van kinderen betreft • communiceert over de voortgang van de hier bedoelde trajecten met de intern begeleider • legt de verbinding tussen de ondersteuningsstructuur van de school en het lokaal team • draagt zorg voor een tijdige opschaling binnen het sociale domein, wanneer de problematiek de competentie van de tandem intern begeleider/ lokaal team te boven gaat
orthopedagoog (SWV)	<ul style="list-style-type: none"> • Op verzoek van de school (facultatief) kan de orthopedagoog worden ingezet voor: <ul style="list-style-type: none"> - meedenken over de onderwijs en ondersteuningsbehoeften van leerlingen - adviseren over passende vervolgstappen binnen het ondersteunings of plaatsingstraject - aansluiten bij SOT overleggen en meedenken/faciliteren tijdens oudergesprekken - bijdragen aan de gebiedsgerichte samenwerking tussen scholen en partners - een rol vervullen bij de voorbereiding van indicaties voor jeugdhulp in het onderwijs. • Voor het indienen van een aanvraag voor zowel het eerste als het tweede deskundigenadvies is vooraf altijd een bevestiging van een orthopedagoog van het samenwerkingsverband nodig dat het dossier volledig is. Deze controle zorgt voor een snelle en efficiënte afhandeling van de deskundigenadviezen.
1e deskundige ²⁵	<ul style="list-style-type: none"> • brengt, als orthopedagoog of psycholoog, op verzoek van de school advies uit over wat het kind nodig heeft, rekening houdend met het OPP voor het kind, met betrekking tot: <ul style="list-style-type: none"> - het al dan niet aanvragen van een toelaatbaarheidsverklaring sbo of so - het gebruik van een observatie- of time-out-plaats - gebruik hybride onderwijsvorm - op verzoek van de school: andere specifiek leerlinggebonden ondersteuning • opereert onafhankelijk (conform jurisprudentie)

²⁵ In de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) passend onderwijs van 12 februari 2014 staat hierover, in artikel 34.8: “De deskundigen, bedoeld in artikel 18a, elfde lid, van de wet zijn een orthopedagoog of een psycholoog en *afhankelijk van de leerling over wiens toelaatbaarheid wordt geadviseerd* ten minste een tweede deskundige, te weten een kinder- of jeugdpsycholoog, een pedagoog, een kinderpsychiater, een maatschappelijk werker of een arts”.

Betrokkene	Verantwoordelijkheid/rol
2e deskundige ²⁶	<ul style="list-style-type: none"> • brengt, als kinder- of jeugdpsycholoog, pedagoog, kinderpsychiater, maatschappelijk werker of arts, advies uit over wat het kind nodig heeft, rekening houdend met het OPP voor het kind, met betrekking tot: <ul style="list-style-type: none"> - het al dan niet aanvragen van een toelaatbaarheidsverklaring sbo of so - het gebruik van een observatie- of time-out-plaats - gebruik hybride onderwijsvorm - op verzoek van de school: andere specifiek leerlinggebonden ondersteuning • opereert onafhankelijk (conform jurisprudentie)
commissie TLV	<ul style="list-style-type: none"> • beoordeelt de toelaatbaarheid van leerlingen tot het sbo en so, op basis van de richtlijnen afgifte toelaatbaarheidsverklaring en na advies van een 1e en 2e deskundige
samenwerkingsverband	<ul style="list-style-type: none"> • coördineert de afspraken over de route, evalueert deze en borgt deze onder meer in de richtlijnen afgifte toelaatbaarheidsverklaring • voert vastgesteld beleid uit, zoals het inrichten van een pool van deskundigen • bevordert eenduidige advisering door de deskundigen • is gesprekspartner van de gemeenten waar het gaat om de afspraken over de gemeenschappelijke beleidskaders en de ontwikkelagenda • voert namens de gezamenlijke besturen de inhoudelijke regie op de inzet van jeugdhulp in onderwijs, in voorbereiding op de inkoop van jeugdhulp door gemeenten • is opdrachtgever van de commissie TLV

²⁶ In de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) passend onderwijs van 12 februari 2014 staat hierover, in artikel 34.8: “De deskundigen, bedoeld in artikel 18a, elfde lid, van de wet zijn een orthopedagoog of een psycholoog en *afhankelijk van de leerling over wiens toelaatbaarheid wordt geadviseerd* ten minste een tweede deskundige, te weten een kinder- of jeugdpsycholoog, een pedagoog, een kinderpsychiater, een maatschappelijk werker of een arts”.

Bijlage 2: Richtlijnen afgifte TLV per 1-8-2026

Inleiding

Sommige leerlingen hebben een zodanige structurele, intensieve en specifieke ondersteuningsbehoefte dat deze de mogelijkheden van het regulier basisonderwijs overstijgen. In die specifieke situaties ontstaat het risico dat de leerling zich onder zijn of haar mogelijkheden ontwikkelt (niet conform het OPP) en het welbevinden in het geding komt. Het kan zijn dat plaatsing binnen het speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs in die gevallen beter passend is.

Voor deze leerlingen kan een Toelaatbaarheidsverklaring (TLV) worden aangevraagd bij het samenwerkingsverband. Beoordeling van de TLV-aanvraag en daarmee ook het onderwijstype en de bekostigingscategorie vindt plaats op basis van een beoordeling van samenhangende aspecten.

Samenwerkingsverband PO Midden Holland streeft ernaar om bij de afgifte van TLV's op een meer uniforme wijze te werken en sluit zich dan ook aan bij de richtlijnen die ook gehanteerd worden door SWV PPO Leiden, SWV Duin- en Bollenstreek en SWV Rijnstreek, omdat zij in het dekkend netwerk gebruik maken van dezelfde scholen en voorzieningen. Dit is belangrijk omdat we waar mogelijk en rekening houdend met de context en persoonlijke factoren, gelijke situaties gelijk willen behandelen. Door een eenduidige aanpak en richtlijn kunnen de samenwerkingsverbanden ervoor zorgen dat het proces voor alle betrokkenen transparant en efficiënt verloopt.

Aanvraag TLV

- De reguliere school kan niet tegemoetkomen aan de onderwijsbehoeften van de leerling, er is sprake van handelingsverlegenheid bij de reguliere school.
- Er is sprake van een zorgvuldig verlopen voortraject waarin ouder(s)/verzorger(s), leerling en eventuele zorgpartners betrokken zijn.
- Het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) maakt inzichtelijk welke begeleiding (basisondersteuning én extra ondersteuning) er geboden is en wat het effect hiervan is.
- Bestaat er een helder beeld van de bevorderende en belemmerende factoren behorende bij de leerling en de ondersteuningsbehoeften van de leerling?
- Is, door het continueren van de huidige onderwijsomgeving, het welbevinden van de leerling in het gedrang?
- Staat het verwachte uitstroomperspectief beschreven?
- Zijn andere reguliere scholen bevraagd of zij kunnen voldoen aan de onderwijsbehoeften van de leerling.

Duur en looptijd TLV

- Een TLV wordt tenminste voor één schooljaar afgegeven (1 augustus t/m 31 juli).
- Voor leerlingen met louter stabiele kindkenmerken kan een TLV voor de gehele schoolloopbaan worden afgegeven.
- Voor EMB leerlingen zal in principe de TLV voor de gehele basisschoolperiode toegekend worden.
- Een TLV kan worden afgegeven voor een periode van twee tot drie jaar in de volgende situaties:
 - jonge leerlingen zonder duidelijk integratief beeld/medische diagnose, waardoor het nog niet mogelijk is het uitzicht voor de langere termijn te bepalen;

- leerlingen waarvoor intensieve personele ondersteuning nodig is (omdat standaard ondersteuning niet toereikend is)
- leerlingen waarbij extra ondersteuningsmaterialen nodig zijn (gericht op materialen die niet op school aanwezig zijn) en
- leerlingen met complexe onderwijsbehoeften (voor leerlingen die zeer intensieve ondersteuningsvragen hebben).

Bekostigingscategorie SO laag

Onder de categorie bekostiging SO laag vallen leerlingen met enkelvoudige problematiek én voortdurende tot intensieve ondersteuningsvragen op het gebied van leren & ontwikkelen, de sociaal-emotionele ontwikkeling & gedrag óf de fysieke gezondheid. Het gaat daarbij om:

- Kinderen met zeer ernstige gedragsproblemen, ontwikkelingsproblemen en/of psychiatrische problemen.
- Zeer moeilijk lerende kinderen met een matig verstandelijke beperking met daarbij een zeer geringe sociale redzaamheid.
- Langdurig zieke kinderen met een zeer gericht zelfredzaamheid en/of leerachterstand, of met structureel verzuim.
- Ernstige problemen rondom gezondheid die de leerling belemmert in de schoolse ontwikkeling/het schools functioneren en die specifieke (medische) ondersteuning vraagt.

Bekostigingscategorie SO midden

Deze categorie betreft zowel de afgifte van een TLV SO midden of SO laag met additionele bekostiging tot midden.

Onder de categorie SO midden vallen leerlingen met meervoudige problematiek en intensieve tot zeer intensieve ondersteuningsvragen op tenminste twee van de volgende gebieden leren & ontwikkelen, de sociaal-emotionele ontwikkeling & gedrag óf de fysieke gezondheid.

De meervoudige onderwijsbehoeften veroorzaken beperkingen die leiden tot een ernstige belemmering om aan het regulier onderwijs deel te nemen.

Daarnaast is er mogelijk sprake van een onderwijsbeperking door een zeer geringe zelfredzaamheid/zelfstandigheid (afhankelijk van derden voor algemene dagelijkse levensverrichtingen en voor de onderwijs voorwaardelijke (fijn-) motorische activiteiten en handelingen), en/of een leerrendement niet passend bij de cognitieve mogelijkheden.

Het gaat daarbij om:

- Frequente en complexe ondersteuningsbehoeften op het gebied van leren & ontwikkelen én frequente en complexe ondersteuningsbehoeften op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling & gedrag.
- Frequente en complexe ondersteuningsbehoeften op het gebied van leren & ontwikkelen én frequente en complexe ondersteuningsbehoeften op het gebied van de fysieke gezondheid.
- Frequente en complexe ondersteuningsbehoeften op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling & gedrag én frequente en complexe ondersteuningsbehoeften op het gebied van de fysieke gezondheid.

Bekostigingscategorie SO hoog

Onder de categorie SO hoog vallen leerlingen waarbij sprake is van onderwijsbehoeften op meerdere gebieden die motorische en/of verstandelijke beperkingen veroorzaken (leren & ontwikkelen, sociaal-emotionele ontwikkeling & gedrag én de fysieke gezondheid), die leiden tot een zeer ernstige belemmering om aan onderwijs deel te nemen. Er is sprake van een zeer geringe zelfredzaamheid en/of sociale redzaamheid, en/of ernstige gedragsproblemen bij zeer geringe cognitieve capaciteiten (vaak uitstroom dagbesteding).

Het gaat daarbij om;

- Leerlingen die vallen onder de categorie ernstig meervoudig beperkt (EMB).
- Leerlingen met een ontwikkelingsleeftijd tussen de zes maanden en vier jaar.
- Leerlingen waarbij sprake is van een zichtbare discrepantie tussen de cognitieve, fysieke en executieve mogelijkheden.
- Leerlingen die naast onderwijs de hele dag zorg nodig hebben op het gebied van de algemene verzorging en/of medisch handelen, wat zorgt voor een beperking van de onderwijstijd met minimaal 25%.
- Leerlingen voor wie paramedisch en/of medisch handelen in onderwijstijd essentieel is voor de onderwijsontwikkeling.

Voor deze leerlingen geldt dat ze:

- schoolbaar en leerbaar zijn;
- kunnen functioneren in een groep van minimaal zes leerlingen en
- in staat zijn om tenminste 50% van de onderwijstijd aanwezig te zijn en tijdens die tijd ook belastbaar zijn voor onderwijs.

Speciaal Basisonderwijs	
Richtlijn afgifte TLV	
Didactisch en cognitief functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • Uitstroomperspectief minimaal Pro/vmbo LWOO. • Structureel intensieve ondersteuning nodig op didactisch gebied (verlengde instructie, herhaalde instructie). • Meer dan twee eigen leerlijnen. • De leerling heeft behoefte aan aangepast lesmateriaal/aangepaste lesstof. • De leerling vraagt om aansluiting bij een groepsaanbod.
Werkhouding en taakgerichtheid	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling vraagt intensieve ondersteuning van de leerkracht (bijvoorbeeld met betrekking tot werkhouding, concentratie, taakgerichtheid, zelfcontrole, planning, organisatie en motivatie). • De leerling laat een grote ondersteuningsbehoefte zien op het gebied van zelfstandig werken.
Sociaal-emotioneel functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling heeft extra ondersteuning nodig op sociaal-emotioneel gebied (ondertiteling van sociale situaties, zelfstandigheid/zelfredzaamheid). • Het welbevinden van de leerling is in het gedrang door het continueren van de huidige onderwijsomgeving. • De leerling heeft behoefte om onderdeel te zijn van een groep met ontwikkelingsgelijken.

Speciaal Onderwijs (SO) Cluster 4	
Richtlijn afgifte TLV	
Didactisch en cognitief functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • Uitstroomperspectief minimaal Pro. • De leerling heeft structureel behoefte aan aangepast lesmateriaal/aangepaste lesstof. De aanpassingen vergen aantoonbaar veel tijd van de leerkrachten.
Werkhouding en taakgerichtheid	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling vraagt voortdurend aansturing/begeleiding van de leerkracht (bijvoorbeeld m.b.t. werkhouding, concentratie, taakgerichtheid, zelfcontrole, plannen, organiseren, motivatie).
Sociaal-emotioneel functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling vraagt voortdurend aansturing/begeleiding van de leerkracht (bijvoorbeeld m.b.t. het opvolgen van instructies, het omgaan met autoriteit, reflecteren op eigen gedrag). • De leerling vraagt om zeer veel ondersteuning op het gebied van (regulatie van) emoties, impulscontrole en persoonskenmerken. • De leerling vraagt om voortdurende ondersteuning in de omgang met anderen. • Bij de leerling is mogelijk sprake van (ernstige) gedrags- en/of psychiatrische problematiek.
Leeromgeving/leerkracht	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling heeft structureel behoefte aan een prikkelarme omgeving, waarin veel (pedagogische) veiligheid, structuur en consequent handelen wordt geboden. • De begeleiding van de leerling vereist zeer specialistische kennis van de docent/het team m.b.t. gedragsproblematiek en/of gedragsstoornissen. • Groepsomvang deelnemen aan groepsinstructie en deelnemen aan groepsaanbod.
Thuisituatie	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling heeft zowel in het onderwijs als in de thuisituatie/vrijtijdsbesteding een duidelijke ondersteuningsbehoefte ten aanzien van zijn/haar sociaal-emotionele ontwikkeling en/of gedrag. • Meestal is er sprake (geweest) van inzet vanuit de jeugdhulp en vraagt dit om afstemming/samenwerking tussen school en jeugdhulp.

Speciaal Onderwijs (SO) Cluster 3 ZML	
Richtlijn afgifte TLV	
Didactisch en cognitief functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • Verwacht uitstroomperspectief dagbesteding, (beschutte) arbeid, VSO ZML, Pro. • Forse leerachterstanden op meerdere didactische gebieden. • Vastgestelde verstandelijke beperking, laag functioneringsniveau. • De leerling heeft behoefte aan een onderwijsaanbod dat aansluit bij de belevingswereld en dagelijkse praktijk, korte verbale instructies, visuele ondersteuning, voordoen-samendoen-nadoen etc.
Werkhouding en taakgerichtheid	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling vraagt intensieve ondersteuning van de leerkracht (bijvoorbeeld met betrekking tot werkhouding, taakgerichtheid, aandacht, concentratie, taakaanpak, begeleiding bij lesovergangen). • De leerling laat een grote ondersteuningsbehoefte zien op het gebied van zelfstandig werken (heeft behoefte aan het uitdagen en bevorderen van de zelfstandigheid). • De leerling heeft extra onderwijsbehoeften als het gaat om informatieverwerking en/of werktempo.
Sociaal-emotioneel functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling heeft een intensieve ondersteuningsbehoefte ten aanzien van zijn/haar sociale redzaamheid in relatie tot de kindkenmerken. • Het welbevinden van de leerling is in het gedrang door het continueren van de huidige onderwijsomgeving.
Leeromgeving/leerkracht	<ul style="list-style-type: none"> • De onderwijsbegeleiding van de leerling eist specialistische kennis van de doelgroep bij de leerkracht. • De leerling heeft behoefte aan een specifieke specialistische structuur die ernstige belemmeringen om aan het onderwijs deel te nemen, wegneemt. • Gebalanceerde afwisseling van inspannende en ontspannende activiteiten in relatie tot de energiebalans.
Zelfredzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling vraagt voortdurend aansturing/begeleiding van de leerkracht (bijvoorbeeld m.b.t. verwoorden sociale situaties, ondersteuning bij samenspel, herhalen van regels en afspraken). • Een basisklimaat gericht op autonomie, initiatiefname en verantwoordelijkheid leren dragen (onderscheid maken tussen ik en de ander). • Begeleiding nodig in het verwoorden van gedachten, gevoelens en emoties.
Thuisituatie	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling heeft zowel in het onderwijs als in de thuisituatie/vrijtijdsbesteding een duidelijke ondersteuningsbehoefte ten aanzien van zijn/haar sociaal-emotionele ontwikkeling en/of gedrag. • Meestal is er sprake (geweest) van inzet vanuit de jeugdhulp of WLZ en vraagt dit om afstemming/samenwerking tussen school en jeugdhulp. • Voortkomend vanuit bovenstaande criteria kan het een ondersteuningsbehoefte zijn, waarin samen op getrokken moet worden met zorg/jeugdhulp om vervolgens onderwijs te kunnen bieden.

Speciaal Onderwijs (SO) Cluster 3 Mytyl (LZ en LB)	
	Richtlijn afgifte TLV
Didactisch en cognitief functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • Uitstroomperspectief tussen Pro en VWO. • De leerling heeft behoefte aan ondersteuning bij onderwijs voorwaardelijke (fijn)motorische activiteiten en handelingen. • De leerling heeft behoefte aan ondersteuningsvormen die zijn gericht op het (stimuleren van het) leerproces, zoals praktische begeleiding tijdens de les of speciale ondersteuning bij specifieke vakken.
Werkhouding en taakgerichtheid	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling heeft extra onderwijsbehoeften als het gaat om informatieverwerking, taakgerichtheid, werkhouding en/of werktempo.
Sociaal-emotioneel functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling heeft extra onderwijsbehoeften als het gaat om de sociaal emotionele ontwikkeling (basisveiligheid en vertrouwen). • Het accepteren en leren omgaan met de beperking en/of belemmering. • Ondersteuning en begeleiding nodig bij het deelnemen aan het sociale leven.
Leeromgeving/leerkracht	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling heeft behoefte aan aangepaste (sanitaire) voorzieningen, een aangepast schoolgebouw (volledig rolstoeltoegankelijk) en tevens mogelijkheden om te rusten (rustruimte). • De leerling heeft behoefte aan het inzetten van speciale (technische) hulpmiddelen en materialen.
Spraak- en taalontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Logopedisch behandeling (indien nodig) op basis van een integraal plan om het onderwijs te kunnen volgen. • Ondersteunende materialen zoals een spraakcomputer, visuele ondersteuning en picto's.
Zelfredzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling heeft behoefte aan praktische ondersteuning van anderen bij algemene dagelijkse levensverrichtingen en bij gebruik van technische hulpmiddelen.
Motorische ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Intensieve fysio- en ergotherapie is nodig i.c.m. andere paramedische behandelingen, met behulp van een integraal plan om het onderwijs te kunnen volgen.
Medisch	<ul style="list-style-type: none"> • Een lichamelijke, neurologische of psychosomatische stoornis, die leidt tot motorische beperkingen en leidt tot een ernstige belemmering om aan het onderwijs deel te nemen. • De leerling heeft behoefte aan (ver)zorg- en/of verpleeghandelingen. • De leerling heeft behoefte aan een vermindering van leertijd met minstens 25% door noodzakelijke zorg of aan de aandoening gerelateerd verzuim. • De leerling heeft extra onderwijs- en zorgbehoeften als het gaat om energieniveau, slaapbehoeften en/of -patronen.

Speciaal Onderwijs (SO) Cluster 3 Tyltyl (EMB)	
	Landelijke richtlijnen afgifte TLV
Ernstig meervoudige beperking	Een leerling met een combinatie van een (zeer) ernstige verstandelijke beperking (IQ tot 35), een lichamelijke beperking en bijkomende stoornissen, voor wie naast extra ondersteuning in het onderwijs ook extra zorg nodig is en die is aangemeld of gaat worden bij een school voor speciaal onderwijs.
Ontwikkelingsniveau	<p>De meeste intelligentietests zijn niet berekend op afname bij zeer zwak presterende leerlingen. Een IQ <55 is onvoldoende betrouwbaar vast te stellen. Daarom wordt naast een IQ-meting ook gekeken naar het ontwikkelingsniveau van de leerling. Onderstaande beschrijvingen zijn gebaseerd op Resing & Blok 2002.</p> <p><i>IQ <20, referentieleeftijd: 0-2 jaar</i> <i>Te verwachten maximale ontwikkelingsniveau van de leerling aan het einde van de schoolloopbaan:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan soms lopen; • zeer elementaire vorm van spreken mogelijk; • heeft baat bij regelmatige lichamelijke activiteit; • eenvoudige vormen van zelfredzaamheid (bijvoorbeeld lepel vasthouden, zelfstandig koekje eten) zijn mogelijk; • kan niet voor zichzelf zorgen; heeft bij bijna alle algemene dagelijkse levensverrichtingen hulp nodig en • heeft onder schooltijd (diverse) paramedische therapieën en/of verpleegkundige zorg nodig. <p><i>IQ 20-34, referentieleeftijd: 2-4 jaar.</i> <i>Te verwachten maximale ontwikkelingsniveau van de leerling aan het einde van de schoolloopbaan:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan meestal leren lopen; • kan taal begrijpen en er op reageren; • de spraakontwikkeling is beperkt; • beschikt niet over de basisvoorwaarden om te leren lezen, schrijven en rekenen; • kan getraind worden in elementaire verzorging en andere basisvaardigheden, bijvoorbeeld: aankleden, haren kammen, zelfstandig uit een beker drinken en een vorm van zindelijkheid aanleren is mogelijk; • heeft hulp nodig bij de meeste algemene dagelijkse levensverrichtingen; • heeft leiding nodig en intensieve, sturende begeleiding en • heeft onder schooltijd (diverse) paramedische therapieën en/of verpleegkundige zorg nodig.
Medisch	<p>Leerlingen met EMB zijn kwetsbaar en hebben een sterk verhoogd risico op gezondheidsproblemen, zoals bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • epilepsie; • obstipatie en refluxziekte; • slaapproblemen; • kauw- en slikproblemen; • verergerende afwijkingen in spieren of skelet en • gedragsproblemen als zelfverwonding.
Thuisituatie	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling heeft dag en nacht ondersteuning nodig.

HB/dubbel bijzonder	
Richtlijnen beschikking aanbod	
Didactisch en cognitief functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen met een bovengemiddeld leervermogen oftewel een hoog ontwikkelingspotentieel en een hoog IQ. Voor dit IQ geldt een ondergrens van 115 (95% betrouwbaarheidsinterval) mits er in het verleden is aangetoond dat de leerling op hoogbegaafdheidsniveau (130+) heeft gefunctioneerd en dat een activerende voorziening en ondersteuning nodig is om weer naar dit niveau terug te kunnen groeien. • De ondersteuningsvragen van de leerling betreffen ten minste twee gebieden (dubbel-bijzonder); het cognitief/didactisch gebied én tevens werkhoudings- en internaliserende gedragsproblemen. • Behoeftte aan een (volledig) gepersonaliseerd didactisch aanbod. • Begeleiding nodig in en bij het ontwikkelen van effectieve leer- en werkstrategieën.
Werkhouding en taakgerichtheid	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling vraagt voortdurend aansturing/begeleiding van de leerkracht (denk hierbij aan het opvolgen van instructies, doorzetten, taakgerichtheid, hulp vragen). • Er is sprake van een intensieve ondersteuningsbehoefte op het gebied van leren en ontwikkelen, inclusief de executieve functies (denk hierbij aan perfectionisme, gebrek aan motivatie, taakinitiatie, plannen en organiseren).
Sociaal-emotioneel functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • Er is sprake van een intensieve ondersteuningsbehoefte op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling (denk hierbij aan de ondersteuning op het gebied van het zelfbeeld, zelfvertrouwen, omgaan met faalangst, voor zichzelf opkomen). • Leerlingen die dreigen vast te lopen binnen het onderwijs of deels of gedeeltelijk uitvallen. • Behoeftte aan een sociaal-emotioneel ondersteuningsaanbod en/of therapeutische behandeling.
Leeromgeving/leerkracht	<ul style="list-style-type: none"> • Behoeftte aan een uitdagende leeromgeving waarin de leerling veel autonomie kan ervaren. • Een gespecialiseerde leerkracht die tijdig hulp kan bieden aan de leerling wanneer problemen dreigen te ontstaan. • In enkele gevallen ruimte bieden voor het intraineren van de schoolgang.
Contra-indicaties	<ul style="list-style-type: none"> • Externaliserende gedragsproblematiek die een bedreiging opleveren voor de omgeving (veiligheid van de leerling en/of de omgeving is in het geding). • Uitval in de thuissituatie (klinische (dag-)behandeling is noodzakelijk). • Een gering ontwikkelingsperspectief, omdat andere problematiek voorliggend is en/of behandeling eerst dient plaats te vinden. • Wettelijke vertegenwoordigers weigeren (jeugdhulp-) begeleiding in te zetten. • Een leerling die niet in staat is te functioneren in een groep (van maximaal 12) leerlingen.

Toevoeging voor SWV PO MH: Richtlijnen afgifte TLV

Bij de richtlijnen voor het afgeven van een TLV zijn de ondersteuningsbehoeften van de leerling leidend als het gaat om de beoordeling en toekenning van de TLV, de duur en de bekostigingscategorie.

Sociaal emotioneel en functioneren

De ondersteuningsbehoeften van de leerling worden bepaald op het gebied van:

- leren en ontwikkelen inclusief de executieve functies
- sociaal-emotionele ontwikkeling
- communicatie
- fysieke situatie
- medische situatie
- of een combinatie van bovenstaande

Naast de intensiteit van de ondersteuningsbehoefte kan er ook sprake zijn van bijvoorbeeld een discrepantie tussen de cognitieve ontwikkeling en het sociaal-emotioneel functioneren. Vandaar dat in de nieuwe richtlijnen het sociaal-emotioneel functioneren wordt meegewogen bij het beoordelen van de afgifte van de TLV. In het oude beoordelingskader werd gebruik gemaakt van een aanvullende rapportage (sociale) zelfredzaamheid.

Duur en looptijd TLV

De gedragslijn binnen SWV PO MH is dat een toelaatbaarheidsverklaringen in principe wordt afgegeven voor de duur van de gehele schoolloopbaan in het primair onderwijs. Voor jonge kinderen (kleuters) wordt hiervan afgeweken en wordt de TLV afgegeven tot minimaal het einde van groep 3. De duur van de TLV hangt verder af van het ontwikkelingsperspectief van de leerling. Het is aan de deskundigen en uiteindelijk de TLV-commissie om de duur van afgifte te bepalen.

Wat is er nodig voor dubbel bijzondere kinderen met bijbehorende stoornissen

Bijgevoegd (zie voorgaande pagina) zijn de richtlijnen die gebruikt worden om te beoordelen wat er nodig is om aan de ondersteuningsvraag van dubbel bijzondere kinderen met bijbehorende stoornissen tegemoet te komen. Ouders kiezen zelf een passend aanbod voor de leerling. Dit kan binnen het samenwerkingsverband bij de Vuurvogel zijn of buiten het SWV PO MH. De TLV-beschikking die wordt afgegeven geeft aan welk aanbod er nodig is en door het samenwerkingsverband wordt bekostigd.

Wanneer een school (binnen of buiten onze regio) op haar eigen website een herkenbaar aanbod heeft voor deze specifieke groep leerlingen en de mogelijkheid heeft om hen toe te laten, kan zij een verzoek indienen om de TLV-beschikking om te zetten naar:

- SBO(-plus), indien het aanbod overeenkomt met dat van De Vuurvogel;
- alleen een 'plus', wanneer het gevraagde aanbod binnen een reguliere school wordt gerealiseerd;
- een andere passende variant, afhankelijk van de situatie en het aanbod van de school.

Bijlage 3: Fasering en stappenplan terugplaatsing

Fase	Wat	Hoe	Wat is bij wet verplicht	Wanneer?
1. Oriëntatie op overstappen: de leerling vol in beeld	<ul style="list-style-type: none"> Goed zicht krijgen op de leerling: wat heeft hij nodig om zich verder te kunnen ontwikkelen? Wat zijn haar of zijn pedagogische en didactische behoeften? Welke onderwijs-omgeving past daar het beste bij? 	<ul style="list-style-type: none"> De leerling in beeld brengen op allerlei gebieden en binnen de domeinen school, gezin en vrijetijdsbesteding. Vroegtijdig met ouders en leerling in gesprek. Pedagogische en didactische behoeften handelingsgericht beschrijven. Ouders en leerling zo nodig aan het idee laten wennen dat een overstap een mogelijke weg is. Contact met jeugdzorg (indien van toepassing). 	<ul style="list-style-type: none"> De school voor speciaal (basis) onderwijs evalueert samen met de leerling en de ouders tenminste één keer per jaar het OPP van de leerling en adviseert over de mogelijkheid van terugplaatsing of doorstroming. De leerling gaat aan het einde van de toelaatbaarheid voor het s(b)o terug naar het regulier onderwijs, tenzij de school aan kan tonen dat dit niet wenselijk is voor de leerling. 	november – januari
2. Onderwijsbehoeften en het vinden van de juiste school	<ul style="list-style-type: none"> School zoeken die aansluit bij de onderwijsbehoeften van de leerling. 	<ul style="list-style-type: none"> (Be)zoeken van scholen, met kennis van en zicht op de leerling. Actief betrekken van ouders en leerling in het proces. Kijken naar geschikte school, inclusief het team en de klas/groep. Verdieping van de reguliere school in behoeften van potentiële leerling en in setting van het s(b)o. Iedereen (leerling, ouders, s(b)o, reguliere school) staat achter de intentie om leerling te laten overstappen. 	<ul style="list-style-type: none"> De school van herkomst heeft zorgplicht en is verplicht om samen met de ouders en de leerling een geschikte school te vinden. De ouders melden hun kind uiteindelijk aan bij de nieuwe school en doen dit tenminste 10 weken voor aanvang van het moment van overstappen. 	januari–maart
3. De voorbereiding op de overstap	<ul style="list-style-type: none"> Leerling voorbereiden op de overstap: wat moet hij nog leren voordat de overstap een feit is? Kennismaking van de leerling met de nieuwe school. Overdracht regelen Afscheid nemen van de oude school. 	<ul style="list-style-type: none"> De s(b)o school kijkt samen met leerling, ouders en reguliere school wat er nodig is voor de overstap. Plan van aanpak maken tot aan overstap. Overdracht van gegevens. Warme overdracht – kennismaking van alle partijen (leerling, ouders, speciale school, reguliere school) met name op het niveau van de direct betrokkenen. Leerling weet wat hem te wachten staat op de reguliere school. Eventueel externe hulp en begeleiding inschakelen. 	<ul style="list-style-type: none"> De ouders en de school voor speciaal (basis) onderwijs verstrekken alle relevante informatie. De reguliere school beslist of de leerling wordt toegelaten. Het gezamenlijk onderzoek naar de geschikte school en de afspraken die gemaakt zijn, worden door de reguliere school vastgelegd. 	maart-juni

Fase	Wat	Hoe	Wat is bij wet verplicht	Wanneer?
4. De start in het reguliere onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> • Optimale introductie van de leerling op de nieuwe school. • Prettige start. 	<ul style="list-style-type: none"> • Afspraken maken voor de eerste schooldagen en de begeleiding tijdens de eerste dagen op de nieuwe school. • Begeleiding op de reguliere school is geregeld. • Het team staat erachter en is op de hoogte. • Direct betrokkenen hebben praktische handelingsadviezen. • Leerling en team worden voldoende ondersteund. • Leerling weet wat er van hem verwacht wordt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 6 weken gaat de school in overleg met de leerling en ouders over de inzet van het OPP van de school van herkomst. Zo nodig stelt de school een eigen OPP op. 	mei-september
5. De voortgang in het regulier	<ul style="list-style-type: none"> • Voortgang bewaken van de leerling, op zowel cognitief als sociaal en emotioneel gebied. • Optimale afstemming op onderwijsbehoeften van de leerling. 	<ul style="list-style-type: none"> • Blijven kijken naar wat de leerling nodig heeft. • Pedagogische en didactische behoeften en voortgang bespreken in het team. • Aansluiten op onderwijsbehoeften: durf te differentiëren. • In gesprek blijven met leerling én ouders. • Evalueren met school van herkomst. 		tot einde schoolcarrière
6. Het SWV: van individueel overstappen tot gezamenlijke visie en beleid	<ul style="list-style-type: none"> • School in de context van het SWV. • Focus op de context: de ambities binnen het SWV verwezenlijken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Visie expliciteren. • Leren van en met elkaar binnen het SWV. • Cyclisch denken en beleid constant bijstellen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het SWV en de schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor passend onderwijs voor alle kinderen en jongeren binnen de regio. 	continu

Bijlage 4: Brochure integraal arrangeren

[Download brochure](#)

Bijlage 5: Brochure integraal arrangeren bij uitstroom vanuit de Vlinder

[Download brochure](#)

Bijlage 6: Afspraken over de basisvoorziening

Deze bijlage wordt aangepast dan wel geschrapt na de inwerkingtreding van de landelijke norm voor basisondersteuning.

- **Een sterke basisvoorziening**

Passend en inclusief onderwijs vragen om een sterke basisvoorziening gericht op onderwijs, ondersteuning, jeugdhulp en zorg voor alle leerlingen. Dit is een gezamenlijke opdracht voor schoolbesturen, gemeenten en zorgpartners. Alle kinderen met een uitstroomperspectief onderwijs kunnen ingeschreven worden op een school. De school is in de lead bij het werken aan schoolaanwezigheid. De ondersteuning die we bieden:

- sluit aan bij wat een leerling nodig heeft, met als uitgangspunt wat het kind al kan;
- wordt zo vroeg en laagdrempelig mogelijk handelingsgericht ingezet, rekening houdend met de context in (bij voorkeur) de eigen buurt;
- maakt gebruik van de kennis en mogelijkheden van alle betrokken partners;
- is helder en transparant voor iedereen.

Het samenwerkingsverband stelt duidelijke kaders en maakt afspraken over de route naar ondersteuning en het tot stand brengen van toereikend aanbod (het dekkend netwerk). Scholen werken handelingsgericht en doelgericht aan een stevige basisondersteuning²⁷. Dit vormt de basis voor een goed functionerend dekkend netwerk.

- **Handelings- en doelgericht werken**

Bij het vaststellen en faciliteren van ondersteuningsbehoeften van leerlingen werken scholen handelingsgericht. Professionalisering van leerkrachten, interne begeleiders en directieleden is cruciaal voor het vergroten van de handelingsbekwaamheid van de professionals op school. Alle schoolbesturen investeren daarom, met gebruikmaking van elkaars expertise, doelgericht in professionalisering en stemmen de aan passend onderwijs gerelateerde professionalisering waar mogelijk op elkaar af.

- **De basisvoorziening: algemeen inzetbare ondersteuning en specifiek leerlinggebonden ondersteuning**

Met de invoering van een ongedeeld ondersteuningsbudget voor alle besturen is de relevantie van het onderscheid tussen basis- en extra ondersteuning komen te vervallen. Schoolbesturen bepalen zelf hoe en in welke vorm zij de ondersteuning voor hun scholen organiseren. Bij sommige besturen worden de aanvullende middelen (vrijwel) volledig doorgezet naar de scholen, bij andere besturen blijven de middelen op bestuursniveau, is daarvoor aanbod georganiseerd en/of worden deze op aanvraag ingezet.

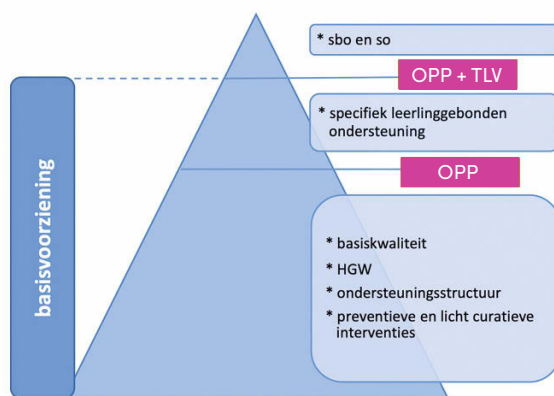
Om duidelijkheid te creëren over de vraag wanneer een OPP wordt opgesteld – in het hoofdstuk Route is hier al aan gerefereerd – wordt het volgende onderscheid aangebracht:

- **Algemeen inzetbare ondersteuning**, oftewel alle ondersteuning waarover geen specifieke afspraken met ouders worden gemaakt. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de inzet van onderwijsassistenten of inzet van expertise gericht op de ondersteuning/coaching van de leerkracht.
- **Specifiek leerlinggebonden ondersteuning**, in te zetten voor leerlingen die herhaaldelijk onvoldoende profiteren van het aanbod in de groep. Dit betreft de specifieke expertise en

²⁷ Basisondersteuning is de ondersteuning die alle scholen minimaal bieden aan leerlingen.

arrangementen die scholen kunnen organiseren voor leerlingen die meer nodig hebben dan preventieve en licht curatieve interventies. Voor deze leerlingen wordt een ontwikkelingsperspectief (OPP) opgesteld. Het startpunt van deze ondersteuning is het moment waarop de ouders een handtekening onder het OPP zetten. De ondersteuning kan zowel individueel als via groepsarrangementen worden ingezet.

Dit betekent dat het onderscheid tussen basis- en extra ondersteuning komt te vervallen en wordt vervangen door het onderscheid ‘algemeen inzetbare ondersteuning’ en ‘specifiek leerlinggebonden ondersteuning’, als onderdeel van het totaal van de basisvoorziening, die – al dan niet met inschakeling van externe expertise en in samenwerking met externe partners – wordt gerealiseerd door de school. In schema:

Soms is een basisschool aantoonbaar niet in staat om, ook met eventuele specifieke interventies, het vereiste onderwijsaanbod voor een leerling te realiseren, ook niet binnen een andere reguliere basisschool. Wanneer dit het geval is vraagt het bestuur/ de school voor de leerling een TLV aan bij de commissie TLV van het SWV.

A. Algemeen inzetbare ondersteuning

1. Elke school heeft een effectieve interne ondersteuningsstructuur en scoort minimaal een voldoende op de kwaliteitsgebieden en standaarden van het huidige toezichtkader van de inspectie voor het onderwijs dat vanaf 1 augustus 2021 van kracht is en jaarlijks wordt geactualiseerd²⁸, en met name op de indicatoren die betrekking hebben op de ondersteuning van leerlingen en op planmatig werken.

kwaliteitsgebied	
onderwijsproces	<p>OP2 Zicht op ontwikkeling en begeleiding</p> <p>De school volgt de ontwikkeling van de leerlingen en biedt waar nodig passende begeleiding en extra ondersteuning.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informatie over ondersteuning staat in de schoolgids. • Leerlingen worden betrokken bij hun ontwikkelingsperspectief (hoorrecht).
schoolklimaat	<p>VS2. Schoolklimaat</p> <p>De school heeft een schoolklimaat dat bijdraagt aan het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties.</p>

²⁸ Het onderzoekskader 2021 (1 juli 2021) wordt jaarlijks geactualiseerd. De versie van 2025 is van toepassing per 1 augustus 2025 en vervangt de versie van 2024.

vervolg tabel pagina 93

kwaliteitsgebied	
kwaliteitszorg en ambitie	<p>SKA2 Uitvoering en kwaliteitscultuur</p> <p>De school realiseert de doelen voor goed onderwijs, bevordert een kwaliteitscultuur, zorgt voor randvoorwaarden en stuurt, waar nodig, tussentijds bij.</p>
schoolklimaat	<p>Samenwerking onderdeel beschrijving basiskwaliteit SKA2</p> <p>De school geeft uitvoering aan het ondersteuningsaanbod van de school. Zij werkt samen met andere scholen, het samenwerkingsverband en andere organisaties, zodat geen leerling tussen wal en schip valt.</p>
	<p>SKA3 Evaluatie, verantwoording en dialoog</p> <p>De school evalueert en analyseert systematisch of zij de doelen realiseert en verantwoordt zich daarover. Ze stelt, wanneer nodig, het schoolbeleid bij en betreft interne en externe belanghebbenden in een goed functionerende dialoog.</p>

2. Elke school heeft de leerlingondersteuning ingericht volgens de standaarden en cyclus van opbrengstgericht en handelingsgericht werken.

standaarden en cyclus van handelingsgericht werken
<p>leraren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leraren verkennen en benoemen de onderwijsbehoeften van leerlingen o.a. door observatie, gesprekken en het analyseren van toetsen. • Leraren bekijken en bespreken de wisselwerking tussen de leerling, de leerkracht, de groep en de leerstof om de onderwijsbehoeften te begrijpen en daarop af te stemmen. • Leraren reflecteren op hun eigen rol en het effect van hun gedrag op het gedrag van leerlingen, ouders en collega's. • Leraren zijn zich bewust van de grote invloed die zij op de ontwikkeling van hun leerlingen hebben. • Leraren benoemen hoge, concrete en reële doelen voor de lange (einde schooljaar) en de korte (tussen-doelen) termijn. Deze doelen worden gecommuniceerd en geëvalueerd met leerlingen, ouders en collega's. • Leraren werken met een plan waarin ze de doelen en de aanpak voor de groep, niveaugroepen en mogelijk een individuele leerling beschrijven. • Leraren bespreken binnen een vaste structuur regelmatig hun vragen betreffende het opstellen, uitvoeren en realiseren van hun groepsplannen met de intern begeleider en/of betreffende specialist.
<p>samenwerking met leerlingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leraren werken samen met hun leerlingen. Ze betrekken hen bij de analyse, formuleren samen doelen en benutten de ideeën en oplossingen van leerlingen.
<p>samenwerking met ouders</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leraren werken samen met ouders. Ze betrekken hen als ervaringsdeskundigen en partner bij de analyse van de situatie en het bedenken en uitvoeren van de aanpak. Ouders zijn altijd bij de bespreking van hun leerling aanwezig.
<p>teamleden</p> <ul style="list-style-type: none"> • De teamleden zoeken, benoemen en benutten de sterke kanten en interesses van de leerlingen, leraren, ouders en het schoolteam. • De teamleden zijn open naar collega's, leerlingen en ouders over het werk dat gedaan is of wordt. Motieven en opvattingen worden daarbij inzichtelijk gemaakt.
<p>de onderwijs- en begeleidingsstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • De onderwijs- en begeleidingsstructuur is voor eenieder duidelijk. De school heeft heldere afspraken over wie wat doet, waarom, waar, hoe en wanneer.

3. Elke basisschool organiseert waar nodig een multidisciplinair overleg en werkt effectief samen met de contactpersoon van het lokale team en andere ketenpartners, zoals het speciaal (basis)onderwijs en het samenwerkingsverband. Wanneer er sprake is van een combinatie van ondersteuningsvragen thuis en op school is er altijd afstemming tussen de IB-er en het vaste contactpersoon vanuit het lokale team.

De aanmelding van leerlingen bij het SWV voor een TLV voor het sbo of so vindt plaats in nauw overleg en in overeenstemming met de ouders.

4. Van de basisvoorziening maken in elk geval deel uit:

Protocollen en de toepassing ervan
<ul style="list-style-type: none"> • protocol voor spraak-, taalproblemen en dyslexie • protocol voor reken-, wiskunde problemen en dyscalculie • protocol voor medische handelingen
Aanbod, onderwijsprogramma's, interventies
<ul style="list-style-type: none"> • Leraren werken samen met hun leerlingen. Ze betrekken hen bij de analyse, formuleren samen doelen en • aanbod voor leerlingen met dyslexie of dyscalculie (conform de protocollen) • onderwijsprogramma's en leerlijnen die school biedt die afgestemd is op leerlingen met een meer- of minder dan gemiddelde intelligentie • (ortho)pedagogische en/of orthodidactische programma's en methodieken die de school hanteert gericht op sociale veiligheid en het voorkomen en aanpakken van gedragsproblemen • vormen van curatieve zorg en ondersteuning die de school samen met haar ketenpartners kan bieden aan haar leerlingen
Aanbod, onderwijsprogramma's, interventies
<ul style="list-style-type: none"> • fysieke toegankelijkheid van het schoolgebouw • beschikbaarheid van aangepaste werk- en instructieruimtes en hulpmiddelen

B. Specifiek leerlinggebonden ondersteuning

Een OPP wordt, in samenspraak met de ouders en leerling, opgesteld voor:

- leerlingen die in aanmerking komen voor specifiek leerlinggebonden ondersteuning;
- leerlingen voor wie uitstroom op het niveau van groep 8 niet haalbaar lijkt en/of als gevolg van aanvullende ondersteuningsvragen (leren, werkhouding, sociaal-emotioneel functioneren) de vooraf gestelde doelen (cognitief, sociaal-emotioneel of anderszins) herhaaldelijk niet behaald worden. Bij jonge leerlingen vormt het reguliere aanbod altijd de basis, aanzien hun ontwikkeling nog grillig verloopt. Het uitgangspunt is: eerst intensiveren (intensievere begeleiding), dan compenseren (hulpmiddelen aanbieden), dan dispensereren (einddoelen bijstellen);
- leerlingen voor wie een verwijzing naar het speciaal (basis)onderwijs wordt voorbereid.

Bijlage 7: Basisondersteuning voor het onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen in het SWV PO Midden-Holland

Aan: Leden van de stuurgroep (hoog)begaafdheid, schoolbesturen en directies SWV PO Midden–Holland

Datum: 24 november 2021

Huidige versie: VII

Totstandkoming: Samengesteld door L. van der Leeden (projectleiding HB) vanuit bestaande beleidsdocumenten gericht op het onderwijs voor meer- en hoogbegaafde leerlingen uit de regio, input vanuit specialisten (denktank Midden–Holland) en wetenschappelijke literatuur.

Versie I: Besproken in bestuurlijk overleg SWV Midden–Holland, juni 2021;
 Versie II: Besproken in Denktank HB, 20 september 2021;
 Versie III: Aangevuld met input vanuit PCBO Krimpenerwaard;
 Versie IV: Besproken in Denktank HB, 4 oktober 2021;
 Versie IV: Voorgelegd aan stuurgroep HB SWV Aan den IJssel en SWV Midden–Holland, 5 oktober 2021;
 Versie V: Gewijzigde versie n.a.v. overleg met de denktank, 4 oktober en doorgestuurd aan denktank leden voor laatste check;
 Versie VI: Gewijzigde versie na laatste input denktank leden, 8 november;
 Versie VI: Besproken in overleg Trajectbegeleiders/stafmedewerkers, 24 november;
 Versie VII: Gewijzigde versie na overleg Trajectbegeleiders/stafmedewerkers, 24 november.

Met dank aan: alle scholen in het SWV Midden–Holland die hun beleidsdocumenten en protocollen HB hebben toegestuurd aan de projectleiding;

- Petra den Hollander (Stichting de Vier Windstreken)
- Liesbeth Augustijn (Stichting Onderwijs Primair) *
- Ingrid Maas en Judith van der Togt (De Groeiling) *
- Annemieke Nagel (Stichting Klasse) *
- Rosemarie Terlouw en Mariska van der Wal (PCPO Krimpenerwaard) *
- Anne Verra (SPCO LEV) *
- Kim Molenaar-de Vroedt (Scholengroep Holland) *
- Leontien van der Leeden (projectleiding HB) *

*Denktank HB

Toevoeging voor SWV PO MH: Richtlijnen afgifte TLV

Bij de richtlijnen voor het afgeven van een TLV zijn de ondersteuningsbehoeften van de leerling leidend als het gaat om de beoordeling en toekenning van de TLV, de duur en de bekostigingscategorie.

Sociaal emotioneel en functioneren

De ondersteuningsbehoeften van de leerling worden bepaald op het gebied van:

- leren en ontwikkelen inclusief de executieve functies
- sociaal-emotionele ontwikkeling
- communicatie
- fysieke situatie
- medische situatie
- of een combinatie van bovenstaande

Naast de intensiteit van de ondersteuningsbehoefte kan er ook sprake zijn van bijvoorbeeld een discrepantie tussen de cognitieve ontwikkeling en het sociaal-emotioneel functioneren. Vandaar dat in de nieuwe richtlijnen het sociaal-emotioneel functioneren wordt meegewogen bij het beoordelen van de afgifte van de TLV. In het oude beoordelingskader werd gebruik gemaakt van een aanvullende rapportage (sociale) zelfredzaamheid.

Duur en looptijd TLV

De gedragslijn binnen SWV PO MH is dat een toelaatbaarheidsverklaringen in principe wordt afgegeven voor de duur van de gehele schoolloopbaan in het primair onderwijs. Voor jonge kinderen (kleuters) wordt hiervan afgeweken en wordt de TLV afgegeven tot minimaal het einde van groep 3. De duur van de TLV hangt verder af van het ontwikkelingsperspectief van de leerling. Het is aan de deskundigen en uiteindelijk de TLV-commissie om de duur van afgifte te bepalen.

Wat is er nodig voor dubbel bijzondere kinderen met bijbehorende stoornissen

Bijgevoegd (zie voorgaande pagina) zijn de richtlijnen die gebruikt worden om te beoordelen wat er nodig is om aan de ondersteuningsvraag van dubbel bijzondere kinderen met bijbehorende stoornissen tegemoet te komen. Ouders kiezen zelf een passend aanbod voor de leerling. Dit kan binnen het samenwerkingsverband bij de Vuurvogel zijn of buiten het SWV PO MH. De TLV-beschikking die wordt afgegeven geeft aan welk aanbod er nodig is en door het samenwerkingsverband wordt bekostigd.

Wanneer een school (binnen of buiten onze regio) op haar eigen website een herkenbaar aanbod heeft voor deze specifieke groep leerlingen en de mogelijkheid heeft om hen toe te laten, kan zij een verzoek indienen om de TLV-beschikking om te zetten naar:

- SBO(-plus), indien het aanbod overeenkomt met dat van De Vuurvogel;
- alleen een 'plus', wanneer het gevraagde aanbod binnen een reguliere school wordt gerealiseerd;
- een andere passende variant, afhankelijk van de situatie en het aanbod van de school.

4. Professionaliseringsplan voor de specialist (hoog)begaafdheid en het schoolteam, gericht op het behouden van opgedane kennis en kunde en ontwikkelen van nieuwe kennis;
5. Specialist (hoog)begaafdheid, eventueel in samenwerking met andere scholen of schoolbesturen. Deze specialist of coördinator (hoog)begaafdheid ondersteunt het team bij het signaleren en vormgeven van het onderwijs, heeft kennis van de sociale kaart (jeugdhulpaanbieders met specialisme (hoog)begaafdheid) en draagt bij aan de kwaliteitsontwikkeling.

Kennis en kunde

6. Het schoolteam heeft kennis en kunde van:
 - a. Schoolbeleid ten aanzien van het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen;
 - b. Basiskennis (hoog)begaafdheid o.a.:
 - Wat is (hoog)begaafdheid?
 - Signaleren
 - Onderwijsbehoeften
 - c. Herkennen en erkennen van in potentie (hoog)begaafde leerlingen;
 - d. Erkennen van meer- en (hoog)begaafden als zorggroep;
 - e. Didactische differentiatie/ onderwijsaanpassingen;
 - f. Instructies afstemmen op de (hoog)begaafde leerling;
 - g. Bevorderen van leerhouding/ metavaardigheden/ executieve vaardigheden van (hoog)begaafde leerlingen;
 - h. Bevorderen levenshouding (leren leven) van (hoog)begaafde leerlingen;
 - i. Beschikbare methoden en materialen specifiek voor (hoog)begaafde leerlingen;
7. Specialistische deskundigheid hoogbegaafdheid ter ondersteuning bij meer complexe situaties als bijvoorbeeld onderpresteren (herkennen en erkennen onder-presterende leerlingen), eventueel in samenwerking met andere scholen of schoolbesturen.

Signalering

8. Signaleringsprotocol, waarin is vastgelegd:
 - a. Intakeprocedure gericht op de onderkenning van alle kinderen met een potentiële ontwikkelingsvoorsprong, specifiek bij kleuters;
 - b. De structurele wijze van signalering van leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong/ (hoog)begaafde leerlingen per leerjaar;
 - c. Middelen t.b.v. signalering;
 - d. Beschrijving van ieders verantwoordelijkheden;
 - e. Wijze van borging.

Onderwijsaanbod: op maat vanaf de eerste schooldag

9. Structurele didactische differentiatie vanaf groep 1:
 - a. Voor- en doortoetsen en bewuste screening van hiaten met als doel inzicht krijgen in het niveau van de leerling en op basis daarvan het aanbod afstemmen;
 - b. Mate en wijze van compacten van één of meerdere kernvakken (rekenen, taal, spelling, lezen);
 - c. Mate en wijze van verdiepen van kernvakken;
 - d. Mate en wijze van verbreden van de lesstof (bij kernvakken en/of wereld oriënterende vakken);
 - e. Aandacht voor het bevorderen van autonomie en zelfsturing door middel van keuze- en reflectiemomenten;
 - f. Bewust de leerling bij aangepaste onderwijsaanbod begeleiden (instructie en feedback geven, ontwikkeling monitoren en bijsturen);

10. Mogelijkheid bieden tot leertijdverkorting (of te wel versnellen);
11. Op structurele en planmatige wijze aandacht voor het bevorderen van:
 - a. het creatieve brein en de hogere orde denkniveaus van (hoog)begaafde leerlingen;
 - b. de leerhouding van (hoog)begaafde leerlingen structureel;
 - c. de levenshouding van (hoog)begaafde leerlingen;
 - d. VO vaardigheden als plannen, memoriseren, samenvatten en organiseren;
12. In elke bouw een bewuste aanpak t.a.v. differentiatie in dagrooster, lesdoel, taak (dag en/of week) en instructie;
13. Methodieken en materialen ten behoeve van het werken met (hoog)begaafde leerlingen;
14. Het organiseren van peercontactmomenten en (samen)werkmomenten, al dan niet in samenwerking met andere scholen.

Bijlage 1: Toelichting op enkele genoemde elementen

Beleid

1. Hoogeveen et.al (2004)²⁹ geven aan dat wat betreft beleid op scholen als wenselijk, zo niet noodzakelijk wordt geacht dat:
 - er een eenduidige definitie en identificatiemethoden worden gedefinieerd van (hoog)-begaafde leerlingen. Belangrijk is dat het niet gaat om een label, maar op wat deze leerling nodig heeft;
 - er voldoende personeel en middelen ter beschikking zijn;
 - er gebruik wordt gemaakt van goede (up to date) lesmethoden;
 - aanpassingen voor iedereen toegankelijk zijn, zoals:
 - jonge leerlingen;
 - economisch zwakkeren en minderheden;
 - onderwijsgevenden opleidingsmogelijkheden worden geboden;
 - dat er betrokkenheid is van ouders;
 - het curriculum:
 - uitdagend is;
 - leermogelijkheden biedt op hoog niveau;
 - verschillende programmamogelijkheden biedt, zoals versnellen en grouping;
 - van goede kwaliteit is;
 - uitgaat van interesses en behoeftes van de leerlingen, in plaats van hen slechts voor te bereiden op een sociale functie;
 - gericht is op het verbreden van carrière en educatieve opties;

Kennis en kunde teamleden

(H)erkenning van talenten wordt niet alleen gedaan door instrumenten, maar door competente leerkrachten die in staat zijn een structureel rijk ingerichte leeromgeving te creëren (Birch, 2004). Specifieke kennis op hoogbegaafdheid is noodzakelijk om hoogbegaafde leerlingen goed te kunnen begeleiden en om hen passend uitdagend onderwijs te kunnen bieden (www.talentstimuleren.nl)³⁰.

De Nederlandse vertaling (Bakx, Samsen-Bronsveld en Hoogeveen, i.s.m. Radboud Universiteit en POINT, 2020) van de ‘Top 20 Principles uit de Psychologie voor het onderwijs aan en het leren van creatieve, getalenteerde en begaafde leerlingen van de voor-vroegschoolse educatie, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs³¹’ kan bijdragen aan de basiskennis over (hoog)begaafdheid.

²⁹ Hoogeveen, L., van Hell, J., Mooij, T. & Verhoeven, L. (2004). Onderwijsaanpassingen voor hoogbegaafde leerlingen. Meta-analyses en overzicht internationaal onderzoek op verzoek van Ministerie van OCW (2004)

³⁰ Deze website is tot 31 december 2021 beschikbaar.

³¹ Oorspronkelijke versie beschikbaar op: [Leerprincipes voor creatieve, getalenteerde en begaafde studenten \(apa.org\)](https://www.learncollege.nl)

Signalering

Alle, dus ook hoogbegaafde, kinderen willen gehoord, gezien en erkend worden. Ze weten heel goed wat ze willen en wat ze nodig hebben. Vraag het hen zelf!

(Hoog)begaafdheid is een multidimensionaal concept. Zowel aanleg, als persoonlijkheidseigenschappen én de interactie met de omgeving zijn mede bepalend voor de mate waarin het aanwezige potentieel tot zijn recht komt (Mönks, Heller en Gagné). Belangrijk wordt geacht om de leerling te bevragen, te observeren en gericht te kijken naar de sterke en zwakke leer- en persoonlijkheidskanten van de leerling, en interventies daarop af te stemmen. Naar behoefte van de (hoog)begaafde leerling wordt onderzoek door een deskundige met specialisme hoogbegaafdheid aanbevolen. Het vroeg signaleren van leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong kan problemen op latere leeftijd voorkomen. Onderpresteren, het presteren van een leerling onder zijn eigenlijke niveau, kan al plaatsvinden op jonge leeftijd. Peuters en kleuters kunnen zich heel snel aanpassen aan het niveau dat ze om zich heen zien in de groep.

Onderwijsaanbod

Verrijking

- Om uitdaging te bieden en de (hoog)begaafde leerling gemotiveerd te houden is het aan te bevelen dat elke school verrijkingsaanbod heeft. Verrijking is onder te verdelen in verbreding en verdieping. Verdieping sluit aan op de basisstof en het reguliere curriculum. Verbreding is een uitbreiding van het reguliere curriculum, bijvoorbeeld door onderzoek te doen naar het sterrenstelsel of het leren van een vreemde taal zoals Spaans. Het is belangrijk dat de verbredingsstof niet boven op het gewone werk komt, maar dat er gecompact wordt en dat de verbreding in plaats van herhalingsstof komt. Bij het selecteren van verbredingsstof is het belangrijk dat de leerstof uitdagend is, aansluit bij de interesses van de leerlingen en doelgericht wordt ingezet. (Schrover, 2020). Uitdagende leerstof voor een leerling kan ook buiten de kernvakken worden gevonden. Denk aan leerlingen die zich bijvoorbeeld willen ontwikkelen op het gebied van tekenen of het heerlijk vinden om kennis te vergaren door middel van lezen. Het gaat om de eisen die je daarbij stelt als leerkracht: hoe zorg je ervoor dat de leerling een stapje verder komt? Verrijkingsmethoden- en materialen alléén garanderen geen rijk onderwijsaanbod. Belangrijk is dat de verrijkingsstof *actief* wordt aangeboden. Uitleg, begeleiding en feedback, zowel het product als het proces beoordelen en deze beoordeling ook rapporteren wordt sterk aanbevolen.

Compacten

Compacten houdt in dat overbodige onderdelen van de reguliere stof worden geschrapt, zodat er tijd vrijkomt voor werken vanuit meer uitdagend materiaal. Reis en Renzulli (2005) hebben in een aantal publicaties beschreven hoe er gewerkt kan worden met compacting: ze omschrijven hierbij drie stappen:

1. Vaststellen van de leerdoelen van het onderdeel van de leerstof;
2. Vaststellen of leerlingen deze leerdoelen behaald hebben;
3. Omschrijven van de mogelijkheden om versneld door de leerstof te werken en de verrijkingsmogelijkheden.

Jason & Noteboom (2004a) noemen een achttal onderdelen uit de methode die behouden moeten blijven. Ten eerste de nieuwe stappen in het leerproces, door deze stappen aan te bieden wordt voorkomen dat hiaten ontstaan. Ook de overgang naar formele notaties en reflectieve activiteiten moeten aangeboden worden.

Ook als belangrijke strategieën en werkwijzen aangeboden worden doen hoogbegaafde leerlingen mee. Dit omdat deze leerlingen vaak omslachtige strategieën gebruiken. Constructieve en ontdekactiviteiten en verrijkingsstof die wezenlijk moeilijker is kunnen niet weggelaten worden. Evenals activiteiten op tempo. Bij de introductie van een nieuw thema wordt vaak geïntroduceerd via een gesprek over ervaringen. Omdat dit een sociale activiteit betreft, is het belangrijk dat alle leerlingen hieraan meedoen.

SLO heeft voor het compacten richtlijnen ontwikkeld, zie onderstaande schema's.

Wat wel aanbieden?

Richtlijn	Toelichting
Verkorte instructie (of geen instructie)	Leerlingen die snel leren slaan vaak stappen over en denken zelf verder door. Hierdoor kan de instructie verkort worden, of zelfs overgeslagen worden, wanneer blijkt dat de leerling het al lang begrepen heeft.
Introductie van een nieuw thema	Aan de eerste les van een nieuw thema, wordt in principe altijd meegegaan. De introductie (bijvoorbeeld door middel van een ankerverhaal bij taal) leidt het thema in en maakt de relevante begrippen rond dit thema actief. Het biedt aanknopingspunten tot opdrachten waarin samenwerkend leren en interactief onderwijs centraal staan.
Belangrijke leerstappen in de leerlijn (nieuwe leerstof)	Houdt expliciet rekening met de leerlijnen geldend voor een specifiek domein (bijvoorbeeld formele beschouwing bij taal of overgangen naar formele notaties bij rekenen). Als een begrip/notatiewijze voor het eerst aan bod komt, doet de leerling mee.
Verrijkingsstof die wezenlijk moeilijker is (open opdrachten)	De uitlopopdrachten in de methode die bedoeld zijn voor tempodifferentiatie worden alleen aangeboden als het om opdrachten gaat met een hogere moeilijkheidsgraad.
Activiteiten op tempo	Wanneer een activiteit als doel heeft om het tempo waarmee een taak of opdracht kan worden uitgevoerd te vergroten, dan is het ook voor snel lerende leerlingen relevant om dit te trainen en te blijven onderhouden. Om het voor de leerling uitdagend te houden, zijn verschillende spelvormen gericht op het trainen van dergelijke vaardigheden vaak heel geschikt.
Betekenisvolle activiteiten	Opdrachten gericht op generalisatie en transfer (toepassingsopdrachten) zijn zinvol. Dit geldt bijvoorbeeld voor constructieve, ontdek- en onderzoeksactiviteiten.
Activiteiten gericht op meta-cognitieve vaardigheden	Belangrijke strategieën en werkwijzen worden aangeboden. Ook alle reflectieve activiteiten worden aangeboden.

Wat schrappen?

Richtlijn	Toelichting
50% tot 75% van de oefenstof	Bij oefenstof gaat het om activiteiten die aansluiten op lessen waarin een nieuwe stap in het leerproces is aangeboden. Vaak wordt die stof in het lopende (en het volgende) blok regelmatig geoefend en vervolgens in dat (of het volgende) blok getoetst. Leerlingen die de stof beheersen, hebben weinig extra oefening nodig. We adviseren niet om de oefenstof helemaal over te slaan, maar om deze voor 50% tot 75% te schrappen.
75% tot 100% van herhaling	Onder herhalingsstof verstaan we stof die reeds een of meer keren getoetst is en toch nog af en toe weer aangeboden wordt om de kennis en vaardigheid van leerlingen te 'onderhouden'. (Hoog)begaaftde leerlingen hebben die herhaling niet nodig. Echter, soms is enige herhaling niet erg. In nieuwe toepassingsopgaven bijvoorbeeld, die de leerlingen wél maken, herhalen ze impliciet bekende stof.
Verrijkingsstof die meer van hetzelfde biedt	Alle methoden bieden verrijkingsstof voor leerlingen die eerder klaar zijn en/of kinderen die meer aankunnen. Deze stof is echter niet altijd moeilijker of uitdagender. Soms is het meer van hetzelfde, soms is het iets anders, maar niet moeilijker. Bij opgaven die niet wezenlijk moeilijker zijn, geven we de suggestie om die over te slaan. Is bekend dat leerlingen bepaalde opgaven heel leuk vinden, dan geven we vaak aan dat ze zelfkunnen kiezen of ze de opgave al dan niet maken. Remediërende opdrachten (R) worden standaard niet door de (hoog)begaaftde leerlingen gemaakt, de verrijkingsopdrachten (V) alleen als ze voldoen aan de criteria.

Leertijdverkorting

Een van de manieren om het onderwijs aan begaafde leerlingen vorm te geven is hun de gelegenheid te bieden de basisschool te doorlopen in minder jaren dan gebruikelijk. Van Gerven (2011) beschrijft vier verschillende manieren:

1. Versneld leren op één vakgebied: bijvoorbeeld op vakgebied rekenen door de leerling in de methode van toets naar toets te laten werken en alleen die onderdelen aan te bieden waarop de leerling de toetsen beneden de beheersingsnorm scoort of vanuit observaties de verrijking aan te passen;
2. Tempodifferentiatie: dit betekent dat de leerling alle leerstof verwerkt zonder dat er geschrapt wordt in het aanbod. De leerling werkt in zijn eigen tempo de stof door;
3. Twee leerstofjaren in één schooljaar verwerken met vervroegde doorstroming naar een hogere leerstofjaargroep;
4. Een groep overslaan (L. Hoogeveen, 2008).

Of vervroegde doorstroming past bij een leerling en welke vorm dan het meest recht doet aan diens individuele ontwikkeling hangt af van de capaciteiten, de gezinsomstandigheden, de persoonskenmerken en de mogelijkheden die binnen een school realiseerbaar zijn (Gross, 1992). Een goede risicoafweging, de VersnellingsWenselijkheidsLijst (Hoogeveen e.a., 2003), de digitale opvolger de Versnellingswijzer (BCO Onderwijsadvies, IJsselgroep educatieve dienstverlening & Centrum voor begaafdheidsonderzoek Nijmegen e.a., 2014) en het Multifactorenmodel van Heller (Ziegler & Heller, 2000) kunnen helpen bij de besluitvorming.

Vervroegde instroming

Om als leerling tot een school te worden toegelaten, moet een kind de leeftijd van 4 jaar hebben bereikt (Wet Primair Onderwijs, artikel 39). In de periode vanaf de leeftijd van 3 jaar en 10 maanden tot het bereiken van de leeftijd van 4 jaar kan het bevoegd gezag kinderen gedurende ten hoogste 5 dagen toelaten. Deze kinderen zijn geen leerlingen in de zin van de wet.

Navraag over vervroegde instroom bij kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong leverde in 2014 bij het loket Onderwijsinspectie de volgende reactie op:

“De inspectie meent dat vervroegde toelating in sommige gevallen een uitkomst is voor kinderen met een grote ontwikkelingsvoorsprong en wijst vervroegde toelating dan ook niet per definitie af. Voorop staat de vrijwillige medewerking van de school. Anders gezegd: de school moet akkoord zijn met vervroegde toelating. Is de school niet akkoord, dan is vervroegde toelating niet mogelijk. Er is dus heel nadrukkelijk geen sprake van een recht op vervroegde toelating.

De wettelijke toelatingsleeftijd voor het basisonderwijs is 4 jaar, maar het bestuur van een school heeft in uitzonderingsgevallen de mogelijkheid aan kinderen onder de 4 jaar toegang te verlenen. Het bestuur zou bij het inwilligen van een dergelijke wens er wel om moeten denken dat:

- *de peuter niet als leerling kan worden toegelaten, c.q. ingeschreven;*
- *voor de 3 jarige geen rijksbekostiging wordt gegeven;*
- *ouders van tot de school toegelaten leerlingen bedenkingen kunnen hebben tegen het door de 3-jarige gebruik maken van het onderwijsaanbod, voor zover dat ten koste zou gaan van de eigenlijke leerlingen van de school;*
- *de bestaande aansprakelijkheidsverzekeringen van de school mogelijk niet op de peuter van toepassing zijn;*
- *wellicht een aanvullende verzekering moet worden afgesloten die erin voorziet dat zaken geregeld zijn als de peuter iets overkomt of deze zelf iets aanricht dat schade oplevert (door de ouders af te sluiten).”*

Tot het moment van deze notitie is er nog geen verandering gekomen in wet- en regelgeving. Op de [website van de Onderwijsinspectie](#) is te vinden wat er wel wettelijk toegestaan is op het gebied van onderwijs aan driejarigen in opvang-onderwijs. Zo is het soms mogelijk om met de beoogde basisschool van een kind te bespreken of zij lesmateriaal dat aansluit bij de behoefte van het kind beschikbaar willen stellen aan het kinderdagverblijf of de peuterspeelzaal. Op deze manier kan een kind dat daar al aan toe is meer worden uitgedaagd in de groep.

De [handreiking van de Expertgroep Ontwikkelingsvoorsprong](#) kan helpend zijn om het traject vervroegde toelating vorm te geven.

Leerhouding

Om talenten verder te ontwikkelen en tot goede leerresultaten te komen zijn een adequate leerhouding en goede executieve functies³² van groot belang. In aanleg hebben (hoog)-begaafde kinderen gemiddeld tot sterke executieve functies. Metacognitieve vaardigheden

³² Executieve functies zijn de cognitieve processen om gedrag doelgericht te sturen en tot handelen te komen. Voorbeelden zijn: volgehouden aandacht, emotieregulatie, werkgeheugen, planvaardigheden, taakgerichtheid, flexibiliteit enz.

(vermogen om een stapje terug te doen om jezelf en de situatie te overzien), het hogere denken (taxonomie van Bloom), het creatieve denkvermogen en werkhoudingsprocessen dienen echter ook bij deze leerlingen bewust getraind te worden. Bij onvoldoende stimulering kunnen talenten onvoldoende benut worden, motivatie en welbevinden dalen en de leerlingen gaan onderpresteren. De (hoog)begaafde leerling kan zijn eigen executieve functies onvoldoende gaan aanspreken. Als dingen je vanwege je intelligentie gemakkelijk afgaan, dan hoef je namelijk ook minder lang je aandacht vast te houden of dingen uitvoerig te plannen en te organiseren. Structurele stimulering van leerhouding en executieve functies zijn daartoe juist ook voor (hoog)begaafde leerlingen van groot belang. Met methodieken (bijvoorbeeld Leren Leren van SLO³³) deze vaardigheden bewust in trainen, hogere denkprocessen met instructies bewust aanspreken, doorzettingsvermogen stimuleren en de leerling autonomie geven, zijn voorbeelden van structurele stimulering leerhouding. De leerling wordt gecoacht om doelgericht te kiezen en tot handelen te komen.

Levenshouding

Een methode en instructies gericht op stimulering levenshouding kan positieve bijdrage leveren aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de (hoog)begaafde leerling.

Onderdelen kunnen onder andere zijn:

- Een positief zelfconcept, zelfreflectie en zelfinzicht stimuleren;
- Werken richting een growth mindset; als we willen dat kinderen leren, is het belangrijk dat ze weten dat ze kunnen leren;
- Bouwen aan aangeleerd optimisme; vanuit de positieve psychologie wordt benadrukt dat door inzicht in de samenhang van gedachten, gevoelens en gedrag, zichtbaar wordt hoe optimisme kan worden aangeleerd;
- Werken flexibel leren omgaan met veranderingen in je omgeving en een hoop mindset.

Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het inbouwen van de methodiek Leren voor het Leven.

Afgestemde instructies

Uit onderzoek van Hattie (2012) blijkt dat leerlingen er baat bij hebben dat hun leerkracht adequate instructie geeft en rekening houdt met de verschillen tussen hen. Dweck onderscheidt de fixed mindset en de growth mindset. Voor een growth mindset is het belangrijker dat de weg naar het resultaat wordt geprezen, dan het resultaat zelf. Het is vrijwel onmogelijk om te presteren zonder fouten te maken bij het leerproces op weg naar het eindproduct. (Dweck, 2006). Het geven van feedback blijkt het meeste invloed te hebben op effectiviteit van het leren en moet als zodanig als een van de belangrijkste leerkrachtvaardigheden gezien worden.

In de Nederlandse vertaling (Bakx, Samsen-Bronsveld en Hoogeveen, i.s.m. Radboud Universiteit en POINT, 2020) van de ‘Top 20 Principes uit de Psychologie voor het onderwijs aan en het leren van creatieve, getalenteerde en begaafde leerlingen van de voor- vroeg-schoolse educatie, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs’³⁴ wordt duidelijk welke elementen de instructies moeten bevatten. In Principe 6 wordt aangegeven dat het leren kan worden verbeterd wanneer leerlingen regelmatige, specifieke en verklarende feedback over hun werk op het juiste moment ontvangen. De feedback zal het meest effectief zijn

³³ Website tot 31 december 2021 beschikbaar.

³⁴ Tot 31 december 2021 is de Nederlandse vertaling te downloaden op www.talentstimuleren.nl Daarna stopt SLO met deze website.

als begaafde leerlingen specifieke informatie krijgen over hun kennis en prestaties met betrekking tot hun leerdoelen en ze tegelijkertijd de kans krijgen om metacognitieve en reflectieve vaardigheden te ontwikkelen.

Peercontactmomenten

In *Gifted magazine*, wordt door Geke Maes het belang van peercontact benadrukt. Kinderen hebben een peergroup en goede vrienden nodig bij wie ze zich veilig en geaccepteerd voelen en met wie ze interesses delen (Robinson, 2008). Onder een peergroup wordt verstaan: 'een groep mensen uit de samenleving die een vergelijkbare leeftijd, status, belang of belangstelling hebben en gemeenschappelijke gedragscodes'. Met betrekking tot (hoog)begaafde kinderen wordt ook wel gesproken van ontwikkelingsgelijken. Zij zoeken vriendschappen vaak bij andere (hoog)begaafde kinderen van ongeveer hun eigen leeftijd, of bij oudere kinderen die misschien niet hoogbegaafd zijn maar wel bovengemiddeld intelligent. Ook zoeken ze naar kinderen met een beeld van vriendschap dat overeenstemt met dat van henzelf (Gross, 2002).

Voor hoogbegaafde kinderen is het niet eenvoudig om echte peers te ontmoeten. Zij ontwikkelen zich asynchroon: hun intellectuele, sociale, emotionele, lichamelijke en chronologische leeftijd kunnen sterk uiteenlopen. Ontwikkelingsgelijken zijn daardoor moeilijk te vinden. Zeker in ons onderwijssysteem, waarin kinderen in homogene leeftijdsgroepen worden ingedeeld. Bovendien gaat hoogbegaafdheid vaak samen met gevoeligheid, introversie, perfectionisme en rechtvaardigheidsgevoel, allemaal factoren die invloed hebben op vriendschappen (Robinson, 2008). Emotioneel gevoelige kinderen lijken extra voelsprieten te hebben: het voelen van een emotionele connectie en het bewustzijn van ander-mans gevoelens zijn bij deze kinderen verhoogd. Hun eigen gevoelens kunnen hevig, complex en ambivalent zijn, en relaties zijn voor hen extreem belangrijk (Daniels en Piechowski, 2009 en Webb, Meckstroth en Tolan 2000). Al op de peuter- en kleuterleeftijd merken hoogbegaafde kinderen op dat hun klasgenootjes nog niet kunnen tellen of lezen, dat ze een beperkter vocabulaire hebben en spelletjes leuk vinden die zij al veel eerder leuk vonden (Gross, 1998 en Webb, Meckstroth en Tolan 2000). Kinderen die verbaal sterker zijn, blijken meer problemen te hebben in relaties met leeftijdgenootjes (Lee, 2012). Hun grote woordenschat zorgt al snel voor communicatieproblemen.

Van groot belang is dus om voor (hoog)begaafde leerlingen een omgeving te creëren waar ze naast intellectueel ook sociaal, emotioneel en creatief volwaardig kunnen ontwikkelen. Vanuit deze basis kunnen de leerlingen relaties aangaan met andere hoogbegaafde leerlingen en zich beter kunnen ontwikkelen tot gelukkige mensen die hun kwaliteiten durven te gebruiken thuis, op school en in de maatschappij.

Bijlage 8: Stroomschema's betrekken orthopedagoog vanuit het SWV, aanvraag deskundigenadviezen en aanvraag TLV

Desgewenst kan een orthopedagoog van het SWV meedenken

Beginsituatie:

Indien er een leerling is met een extra ondersteuningsbehoefte, kan de school een orthopedagoog van het SWV betrekken voor sparren en inhoudelijk advies. Dit kan vanaf het moment dat er een OPP is opgesteld voor de leerling.

Doelen:

- inhoudelijk en onafhankelijk advies ontvangen van een orthopedagoog van het SWV in een zo vroeg mogelijk (en nodig) stadium.
- een efficiënte(re) procedure.
- een orthopedagoog van het SWV laten meedenken over het bevorderen van inclusie door betere gebieds-gerichte samenwerking tussen scholen en bij het maken van een combinatie met jeugdhulp (via de gemeente).

Mogelijke rollen van de onafhankelijk orthopedagoog vanuit het SWV:

- meedenken over de ondersteuningsbehoeften van een leerling en hoe deze in beeld gebracht kunnen worden;
- adviseren over vervolgstappen in het traject.
- aansluiten bij overlegmomenten zoals een SOT of het faciliteren van gesprekken.
- bijdragen aan versterking van de gebieds-gerichte samenwerking: hoe kunnen de diverse partners in een gebied (beter) gebruik maken van elkaars expertise?
- bevestigen van de volledigheid van een dossier waarna eventuele deskundigenaanvragen vlot kunnen worden opgestart.

De orthopedagoog van het SWV neemt geen onderzoeken af en is niet continu betrokken. Wel kan een orthopedagoog vanuit het SWV gedurende een langere periode meerdere keren meekijken en/of meedenken over een leerling.

Route voor betrekken orthopedagoog vanuit het SWV

- 1 De school heeft een OPP opgesteld voor de leerling.
- 2 De school vraagt toestemming van ouders om een orthopedagoog van het SWV te betrekken.
- 3 De school doet een aanvraag in kindkans voor betrokkenheid van een orthopedagoog van het SWV.
- 4 De orthopedagoog gaat aan de slag en maakt, afhankelijk van de hulpvraag, een verslag met daarin een beeld van de leerling en adviezen over het vervolgtraject.
- 5 Het dossier wordt afgerond.

Aanvraag deskundigenadviezen

Beginsituatie:

In overleg met de ouders/verzorgers besluit de school tot het aanvragen van deskundigenadviezen voor een leerling.

Doelen:

- een efficiënte(re) procedure;
- een snelle doorlooptijd van de deskundigenadviezen.

Proces:

- ouders kunnen hun zienswijze delen met de deskundigen van het SWV. Dit kan via de school. Indien gewenst kan het SWV dit ook faciliteren.
- om de onafhankelijkheid binnen het proces te waarborgen, wordt het 1e en 2e deskundigenadvies niet geschreven door de orthopedagoog die eerder bij het proces betrokken was.
- voor de aanvraag van deskundigenadviezen is een volledig dossier nodig. Een orthopedagoog van het SWV kan dit bevestigen.

Stappen voor aanvraag deskundigenadviezen

- 1 Voordat de aanvraag wordt ingediend, controleert de school of het dossier volledig is. Dit kan aan de hand van de checklist voor een volledig dossier (*in ontwikkeling*).
- 2 Het dossier wordt ingediend via Kindkans voor een bevestiging van volledigheid door een orthopedagoog van het SWV.
- 3 Na de bevestiging van volledigheid door de orthopedagoog van het SWV, wordt doorgedaan naar de aanvraag 1e en 2e deskundigenadvies.
- 4 De 1e en 2e deskundige streven ernaar binnen vier weken een advies over de ondersteuningsbehoeften van de leerling te geven.
- 5 De school bespreekt de adviezen met de ouders.
- 6 Indien gewenst wordt doorgedaan naar de [aanvraag TLV](#)

Aanvraag TLV

Beginsituatie:

Het eerste en tweede deskundigenadvies is besproken met ouders/verzorgers. School en ouders/verzorgers besluiten gezamenlijk tot het aanvragen van de TLV. Ouders/verzorgers kunnen hun zienswijze geven. Het SWV kan dit faciliteren.

Proces:

Het dossier moet uiterlijk een week voor de vergaderdata van de commissie TLV worden ingediend.
Voor vergaderdata zie: [Vergaderdata – SWVPO](#). De commissie komt ongeveer tien maal per jaar bijeen.

Stappen voor aanvraag TLV

- 1 De school doet een aanvraag in kindkans voor de aanvraag van de TLV: **TLV aanvragen (toelaatbaarheidsverklaring) – SWVPO**. Het volledige dossier, inclusief eerste en tweede deskundige advies, wordt toegevoegd.
- 2 De commissie TLV bekijkt het dossier en beoordeelt of de TLV kan worden afgegeven.
- 3 De TLV wordt al dan niet afgegeven door het SWV.
- 4 Het SWV sluit het dossier af.

Nadat de TLV is afgegeven melden ouders hun kind aan bij een school voor gespecialiseerd onderwijs van hun voorkeur.

Tegen het besluit van de commissie TLV (het wel of niet afgeven van de TLV) kan bezwaar worden gemaakt door de ouders/verzorgers van de leerling waarvoor een TLV is aangevraagd, het schoolbestuur dat de TLV heeft aangevraagd of andere belanghebbenden.

Voor de afhandeling van deze bezwaren is het SWV aangesloten bij de Landelijke Bezwaaradvies-commissie Toelaatbaarheidsverklaring (LBT) van Stichting Onderwijsgeschillen [Geschillencommissie passend onderwijs \(GPO\) – Onderwijsgeschillen](#) [Geschillencommissie passend onderwijs](#).

Bijlage 9: Vangnetbepaling gespecialiseerd onderwijs

In de Wet op het primair onderwijs (WPO), artikel 18a, lid 8, onder g, geldt de verplichting voor samenwerkingsverbanden passend onderwijs om afspraken te maken over de vangnetregeling (voorheen groeibekostiging). Samenwerkingsverbanden moeten in hun ondersteuningsplan opnemen hoe zij omgaan met een tussentijdse toename van leerlingen (na de teldatum 1 februari) op sbo, so of vso (go scholen). Deze regeling zorgt voor aanvullende bekostiging wanneer er sprake is van een 'meer dan gemiddelde groei' aan leerlingen ná de peildatum, zodat de financiële en organisatorische continuïteit van scholen gewaarborgd blijft.

De hoogte van de vangnetbekostiging wordt door ons samenwerkingsverband als volgt vastgesteld³⁵.

Deze vangnetbekostiging is er voor onze scholen als er een meer dan gemiddelde toename van het aantal inschreven leerlingen met een TLV en residentiële leerlingen, niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI, heeft plaatsgevonden in de periode 2 februari t/m 1 juni. Ons samenwerkingsverband zal de school bekostigen aan de hand van de netto instroom per ondersteuningscategorie van de leerlingen met een nieuwe toelaatbaarheidsverklaring en nieuwe residentiële leerlingen (niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI) uit ons samenwerkingsverband in de periode 2 februari t/m 1 juni.

Deze bekostiging heeft betrekking op het kalenderjaar dat volgt op de periode waarin de instroom heeft plaatsgevonden. De vangnetbepaling wordt als volgt uitgevoerd:

1. De school stelt zelf vast dat het aantal ingeschreven leerlingen met een TLV (inclusief de residentiële leerlingen niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI) op de school in de periode 2 februari t/m 1 juni meer is toegenomen dan in de periode 1 september t/m 1 februari. Als dit het geval is, dan is er sprake van een meer dan gemiddelde toename en worden de volgende stappen gevolgd.
2. De school stuurt een declaratie naar het samenwerkingsverband, waarin onderstaande opsomming verwerkt is. De declaratie wordt uiterlijk 1 oktober verstuurd. Indien dit vanwege omstandigheden niet lukt, dan laat de go-school dit uiterlijk 1 oktober aan het swv weten en wordt er gezamenlijk naar een oplossing gezocht.
 - a. Een onderbouwing van de meer dan gemiddelde toename uit stap 1.
 - b. De netto instroom (instroom minus uitstroom) per ondersteuningscategorie uit ons samenwerkingsverband in de periode 2 februari t/m 1 juni. De instroom betreft alle ingeschreven leerlingen met een nieuwe TLV en de nieuwe residentiële leerlingen niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI. Voor de uitstroom zijn alle leerlingen relevant, niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI.
 - i. De SBO-school maakt geen onderscheid naar een ondersteuningscategorie.
 - c. Het bedrag per ondersteuningscategorie, dat bestaat uit de netto instroom per ondersteuningscategorie vermenigvuldigt met de bedragen uit de ministeriële regeling.
 - d. Het totaal bedrag voor ons samenwerkingsverband, dat bestaat uit een optelsom van de bedragen per ondersteuningscategorie. Indien dit totaal bedrag negatief is, dan stuurt de go-school geen declaratie naar ons samenwerkingsverband. (De exacte artikelen kunnen veranderen bij aanpassing van de wetgeving.)
3. Het samenwerkingsverband verifieert de declaratie van de school op basis van de beschikbare informatie vanuit DUO. Bij correcte verificatie, maakt het samenwerkingsverband het bedrag naar de go-school over in het nieuwe kalenderjaar.

³⁵ Deze manier sluit aan op de handreiking die is opgesteld door een werkgroep op initiatief van het Steunpunt Passend Onderwijs bestaande uit de PO-Raad, de VO-raad, de Sectorraad GO, het Netwerk LPO en de Sectorraad swv vo.

Bijlage 10: Leeswijzer wettelijk verplichte onderdelen

Het ondersteuningsplan beschrijft volgens de wet in ieder geval:

Wet op het primair onderwijs (WPO) Artikel 18a, lid 8	Ondersteuningsplan
a. de wijze waarop wordt voldaan aan het tweede lid, tweede volzin, waaronder tevens zijn begrepen de basisondersteuningsvoorzieningen,	Bijlage 6 : Afspraken over de basis-voorziening Bijlage 7 : Basisondersteuning voor meer- en hoogbegaafde leerlingen
b. de procedure en criteria voor de verdeling, besteding en toewijzing van ondersteuningsmiddelen en ondersteuningsvoorzieningen aan de scholen, bedoeld in het tweede lid, mede bezien in het perspectief van een meerjarenbegroting,	Hoofdstuk 6 : Financiën
c. de procedure en criteria voor de plaatsing van leerlingen op speciale scholen voor basisonderwijs en op scholen voor speciaal onderwijs en speciaal en voortgezet speciaal onderwijs,	Bijlage 2 : Richtlijnen afgifte TLV
d. de procedure en het beleid met betrekking tot de terugplaatsing of overplaatsing naar het basisonderwijs van leerlingen van scholen voor speciaal onderwijs en speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor wie de periode waarop de toelaatbaarheidsverklaring, bedoeld in artikel 40, tiende lid, van de Wet op de expertisecentra betrekking heeft, is verstrekt,	Bijlage 3 : Fasering en stappenplan terugplaatsing
e. de beoogde en bereikte kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning behoeven en de daarmee samenhangende bekostiging,	Hoofdstuk 7 : Kwaliteitszorg en verantwoording
f. de wijze waarop aan ouders en leerlingen informatie wordt verstrekt over de ondersteuningsvoorzieningen en over de onafhankelijke ondersteuningsmogelijkheden voor ouders en leerlingen, en	Hoofdstuk 5 : Organisatie/ouder- en jeugdsteunpunt
g. de wijze waarop: 1°. wordt vastgesteld of sprake is van een meer dan gemiddelde toename van het aantal ingeschreven leerlingen met een door het samenwerkingsverband afgegeven toelaatbaarheidsverklaring in de zin van artikel 40, achtste en tiende lid, van de Wet op de expertisecentra, bij de bij het samenwerkingsverband aangesloten speciale scholen voor basisonderwijs respectievelijk scholen voor speciaal onderwijs en speciaal en voortgezet speciaal onderwijs in de periode na 1 februari, waarbij de leerlingen die zijn geplaatst in een inrichting, accommodatie of residentiële inrichting, genoemd in artikel 40, zestiende lid, van de Wet op de expertisecentra buiten beschouwing blijven, en 2°. deze scholen tegemoet worden gekomen in de meer dan gemiddelde toename.	Bijlage 9 : Vangnetregeling gespecialiseerd onderwijs

Bijlage 11: Aangesloten schoolbesturen bij SWV PO MH

1. De Groeiling
2. De Vier Windstreken
3. LEV Scholengroep West Nederland
4. Schoolvereniging voor Neutraal Bijzonder Onderwijs “Casimir”
5. Stichting Vrijescholen Zuid West Nederland
6. Stichting BOOR
7. Stichting Federatief³⁶
8. Stichting Islamitische Scholen Rijn en Gouwe
9. Stichting Klasse
10. Stichting Onderwijs Primair
11. Stichting PCPO Krimpenerwaard
12. Stichting SCOPE scholengroep
13. Stichting Protestants Christelijk Primair Onderwijs Groene Hart
14. Stichting Scholengroep Holland
15. Vereniging Christelijk Nationale Scholen te Gouda

Geen scholen binnen het samenwerkingsverband (opting in lid³⁷)

16. Stichting iHub Onderwijs Groep
17. Stichting Professor Dr. Leo Kanner Onderwijsgroep

³⁶ Per 1 augustus 2026 wordt stichting federatief opgeheven.

³⁷ opting in leden: de leden die één of meerdere (vestigingen van) speciale scholen voor basisonderwijs of een school voor speciaal onderwijs in de clusters 3 en/of 4 in stand houdt, die niet zijn gelegen binnen de regio, maar die niettemin de wens hebben kenbaar gemaakt te willen deelnemen aan het samenwerkingsverband en als zodanig zijn toegelaten, artikel 1, lid i van de statuten.

Bijlage 12: Begrippen- en afkortingen lijst

	Begrip	Uitleg
A	ALV: algemene ledenvergadering	Het hoogste orgaan van de vereniging.
B	basisondersteuning	Basisondersteuning is de ondersteuning die alle scholen minimaal bieden aan leerlingen. De afspraken over de basisondersteuning zijn opgenomen in de bijlagen.
	basisvoorziening	Het bredere geheel van ondersteuning en samenwerking dat beschikbaar is in een regio.
	BPO	Begeleiders passend onderwijs
C	cluster 3 onderwijs	In cluster 3 kunnen kinderen naar school die heel moeilijk leren, een lichamelijke en/of verstandelijke beperking hebben, en/of epilepsie hebben. Kinderen die langdurig ziek zijn kunnen ook naar cluster 3.
	cluster 4 onderwijs	Onder cluster 4 vallen scholen voor kinderen met ernstige gedragsproblemen of kinderen met ernstige psychiatrische stoornissen. Scholen die verbonden zijn aan pedologische instituten horen ook bij cluster 4. In een pedologisch instituut krijgen kinderen hulp van pedagogen, psychologen, orthopedagogen, maatschappelijk werkers en leraren.
	commissie TLV	De commissie die beoordeelt of een leerling toelaatbaar is tot het speciaal(basis)onderwijs.
D	dagbesteding	Dagbesteding voor kinderen is een jeugdhulpvoorziening waarbij jeugdigen met een beperking, ontwikkelingsproblemen of psychosociale problemen in groepsverband deelnemen aan gestructureerde, begeleide activiteiten die bijdragen aan ontwikkeling, zelfredzaamheid, sociale participatie en een zinvolle dag invulling.
	dekkend netwerk	samenwerkingsverbanden (SWV's) hebben de wettelijke taak om te zorgen voor een dekkend netwerk van onderwijs en ondersteuning. Dat betekent dat er binnen het samenwerkings-verband voor elke leerling een passende onderwijsplek beschikbaar moet zijn – ongeacht ondersteuningsbehoefte.
E	extra ondersteuning	Extra ondersteuning is alle ondersteuning op school die verder gaat dan de basisondersteuning die elke school verplicht moet bieden. Het gaat om maatregelen die nodig zijn om een leerling met leer-, gedrags-, medische of ontwikkelingsproblemen toch onderwijs te kunnen laten volgen.
	externaliserend gedrag	Externaliserend gedrag verwijst naar gedragingen die naar buiten gericht zijn, zoals agressie en impulsiviteit, en kan leiden tot conflicten met anderen en problemen in sociale relaties.

	Begrip	Uitleg
G	GO	Gespecialiseerd Onderwijs
	Governance Code Funderend Onderwijs	De Governancecode Funderend Onderwijs is een gezamenlijke set normen en principes voor goed bestuur en goed intern toezicht in het primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO). De code is in juni 2025 vastgesteld door de PO-Raad, VO-raad en VTOI NVTK, en vervangt de eerdere afzonderlijke codes voor PO, VO en intern toezicht.
	GRJW: Gemeenschappelijke Regeling Jeugd en Wmo Midden-Holland	De gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Krimpenerwaard, Waddinxveen, Zuidplas en Gouda hebben zich sinds 1 augustus 2025 georganiseerd in een Gemeenschappelijke Regeling Jeugd en Wmo Midden-Holland (GRJW). De GRJW is een zelfstandige organisatie waarin de taken voor inkoop, beleid, contractmanagement, Jeugdbeschermingstafel en Toezicht zijn georganiseerd. https://www.grjw.nl/
H	GPO: Geschillencommissie Passend Onderwijs	De Geschillencommissie Passend Onderwijs (GPO) is een onafhankelijke landelijke commissie waar ouders een geschil kunnen indienen wanneer zij het niet eens zijn met besluiten van de school over passend onderwijs.
	handelingsgericht werken	Handelingsgericht werken is een werkwijze waarbij onderwijsprofessionals samen met ouders en leerlingen doelgericht werken aan optimale ondersteuning, door te kijken naar wat een leerling nodig heeft en wat de school kan bieden, en door systematisch te plannen, uitvoeren en evalueren.
I	integraal arrangeren	Integraal arrangeren is het vroegtijdig signaleren van de onderwijsbehoeften in de context, het op het juiste moment betrekken van de juiste personen en het in gezamenlijkheid bedenken, maken, uitvoeren en evalueren van een passend ondersteuningsaanbod, beschreven in een gezamenlijk plan.
	ISK: internationale schakelklassen	De ISK (Internationale Schakel Klassen) biedt onderwijs aan leerlingen van 12 tot en met 17 jaar die nog maar kort in Nederland wonen en die het Nederlands nog niet genoeg beheersen om de lessen in het reguliere onderwijs te volgen.
	internaliserend gedrag	Internaliserend gedrag is naar binnen gericht gedrag dat zich uit in emoties zoals angst, somberheid en sociale terugtrekking, vaak minder zichtbaar maar met grote impact op welzijn en functioneren.
J	jeugdhulp	Jeugdhulp omvat alle vormen van ondersteuning, begeleiding, behandeling en andere voorzieningen die bijdragen aan het gezond en veilig opgroeien van kinderen en jongeren (in principe tot en met 18 jaar), en die ouders ondersteunen bij het opvoeden. Het betreft hulp bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen, en bij het bevorderen van deelname aan de samenleving. Jeugdhulp kan zowel ambulante, preventieve, specialistische als residentieel worden aangeboden en wordt door gemeenten georganiseerd binnen het kader van de Jeugdwet. De inzet van jeugdhulp kan zowel vrij toegankelijk als op basis van een indicatie of verwijzing (geïndiceerde jeugdhulp) plaatsvinden.

	Begrip	Uitleg
K	KindKans	KindKans is een beveiligde webapplicatie waarmee samenwerkingsverbanden voor primair en voortgezet onderwijs passend onderwijs kunnen organiseren. Het systeem ondersteunt scholen, ouders, gemeenten en externe professionals bij het delen van hulpvragen, documenten, ondersteuningsarrangementen, middelenverdeling en het aanvragen/afgeven van TLV's (toelaatbaarheidsverklaringen).
L	lokaal team	Met de verzamelterm 'lokaal team' wordt in het ondersteuningsplan verwezen naar alle gemeentelijke voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de toegang tot en het aanbod van jeugdhulp binnen het onderwijs.
	LBT: Landelijke Bezwaaradviescommissie Toelaatbaarheidsverklaring	Voor de juridische afhandeling van bezwaren is het samenwerkingsverband aangesloten bij de Landelijke Bezwaaradviescommissie Toelaatbaarheidsverklaring (LBT) van Stichting Onderwijsgeschillen.
M	mytylonderwijs	Mytylonderwijs is een vorm van speciaal onderwijs (cluster 3) voor kinderen en jongeren met een lichamelijke beperking, een meervoudige beperking of een langdurige ziekte. In dit onderwijs worden leren, zorg en revalidatie geïntegreerd aangeboden, zodat leerlingen ondanks hun fysieke of medische beperkingen optimaal kunnen ontwikkelen
	MKD: Medisch Kinderdagverblijf DJK: Dagbehandeling Jonge Kind	Een MKD is bedoeld voor jonge kinderen (0–7 jaar) met ernstige ontwikkelingsproblemen. Een medisch kinderdagverblijf (MKD) biedt dagopvang met onderzoek/behandeling. Het wordt ook wel dagbehandeling jonge kind (DJK) genoemd. Het MKD is er voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand.
	MRp	Medezeggenschapsraad personeelsgeleding
N	nieuwkomers	Nieuwkomers zijn kinderen die door migratie nieuw in Nederland aankomen, maar ook kinderen die al in Nederland wonen en/of een Nederlands paspoort hebben, maar zonder enige kennis van de Nederlandse taal starten in het onderwijs of de voorschoolse educatie.
O	OSP: ondersteuningsplan	In het ondersteuningsplan legt een samenwerkingsverband passend onderwijs vast hoe het passend onderwijs voor elk kind wil realiseren. Wordt ten minste één keer per vier jaar opgesteld.
	OPP: ontwikkelingsperspectiefplan	Document waarin staat wat het verwachte uitstroomniveau is en welke onderwijsdoelen een leerling zal kunnen halen. De school stelt dit verplicht op voor alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in het reguliere onderwijs en voor alle leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs. Het ontwikkelingsperspectiefplan biedt een handvat om planmatig en doelgericht onderwijs te geven en is een instrument voor afstemming en communicatie tussen school, ouders en leerling (minimaal jaarlijks).

	Begrip	Uitleg	
P	OOGO: Op Overeenstemming Gericht Overleg.	De samenwerkingsverbanden passend onderwijs voeren oogo met de gemeenten in hun regio over het ondersteuningsplan.	
	OPR: Ondersteuningsplanraad	Een medezeggenschapsorgaan op niveau van het samenwerkingsverband. Leden zijn ouders of personeelsleden van schoolbesturen die lid zijn van het samenwerkingsverband. De OPR heeft instemmingsrecht op het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband.	
	po	Primair onderwijs, ook wel basisonderwijs	
	R	residentiële setting	In een residentiële setting ontvangt een kind een vorm van hulpverlening waarbij hij of zij op vrijwillige of gedwongen basis, (tijdelijk) dag en nacht buiten de eigen omgeving verblijft, onder meer in leefgroepen en behandelgroepen.
		RET: Regionaal Expertteam Midden-Holland	Het RET Midden-Holland is een plek die jeugdigen, ouders en professionals ondersteunt bij het vinden van perspectief en het organiseren van hulp bij meervoudige en complexe hulpvragen
		risico leerling	Er wordt binnen swv po mh over een risico leerling gesproken wanneer er voor een leerling een gedegen plan (OPP) is opgesteld en hulpverlening is betrokken en/of het proces daarvoor in gang is gezet. Risicoleerlingen zijn altijd ingeschreven op school, de school heeft hiervoor zorgplicht en dient deze leerlingen nauwgezet te volgen i.o.m. ouders en andere betrokkenen.
S	RvT	Raad van Toezicht	
	sbo	Speciaal basisonderwijs	
	so	Speciaal onderwijs	
	swv	Samenwerkingsverband	
T	thuiszitter	Een leerling is een thuiszitter wanneer hij/zij staat ingeschreven op een school en langer dan 4 weken vrijwel continue ongeoorloofd verzuimt en geen vrijstelling heeft van de leerplicht, of niet staat ingeschreven op een school." Deze omschrijving wordt ook door het bureau Leerlingzaken van de gemeenten uit onze regio gehanteerd.	
	TLV: toelaatbaarheids- verklaring	Een verklaring van het samenwerkingsverband dat een leerling toelaatbaar is tot het gespecialiseerd (basis)onderwijs, met hierop onder meer vermelding van de start- en einddatum en het overeengekomen bekostigingsniveau van de ondersteuning.	
U	uitstroomperspectief onderwijs	Wanneer een leerling niet beschikt over een formele vrijstelling op grond van de Leerplichtwet (artikelen 5, 11 of 15), geldt voor deze leerling dat hij/zij geacht wordt onderwijs te volgen en daarom een uitstroomperspectief binnen het onderwijs heeft.	
V	vo	Voortgezet onderwijs	

	Begrip	Uitleg
V	VVE: voor- en vroegschoolse educatie	Voor- en vroegschoolse educatie is een gerichte aanpak om jonge kinderen vanaf ongeveer 2,5 jaar met een (risico op) onderwijsachterstand extra ondersteuning te bieden in hun ontwikkeling, zodat zij goed voorbereid aan het basisonderwijs kunnen beginnen.
	variawet	De Variawet is een Nederlandse onderwijswet die scholen de mogelijkheid geeft om af te wijken van het verplichte minimum aantal onderwijstijd-uren voor leerlingen die vanwege lichamelijke of psychische beperkingen tijdelijk of gedeeltelijk geen volledig onderwijs kunnen volgen. De beleidsregel afwijken onderwijstijd funderend onderwijs en verlenen ontheffingen WEC 2025 is de uitvoeringsregel waarmee de inspectie bepaalt hoe aanvragen voor afwijking beoordeeld moet worden. https://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/nieuws/2025/12/03/beleidsregel-rond-maatwerk-onderwijstijd-aangepast-per-1-januari-2026 .
W	warme overdracht	Warme overdracht is een persoonlijke en zorgvuldige informatieoverdracht tussen betrokken professionals (en als mogelijk ouders) bij een overgang van een leerling, waarbij in een gesprek de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften worden besproken om continuïteit en passend onderwijs te waarborgen.
Z	zorgplicht	De plicht van een schoolbestuur om een passend onderwijsaanbod te doen aan alle leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften die op de school worden aangemeld of al staan ingeschreven.
	ZML: zeer moeilijk lerend	ZML onderwijs (Zeer Moeilijk Lerend onderwijs) is een vorm van speciaal onderwijs binnen cluster 3 voor leerlingen met een verstandelijke beperking of ernstige leerproblemen, die zich in een langzamer en afwijkend ontwikkeltempo ontwikkelen.

Samenwerkingsverband
Primair Onderwijs Midden-Holland
Bachstraat 3
2807 HZ Gouda

0182-533511
(bereikbaar van 09.00 - 17.00 uur)
secretariaat@swv-po-mh.nl
www.swv-po-mh.nl